

spondentis.	.xcv.
Q nostre diffinitioni vel sponfioni n̄ est pertinaciter adherendū si potest in meli? mutari.	.xcvi.
Collatio piaronis de doctrina seniorum humiliter suscipienda.	.xcvii.
De duob? generib? bonorū monachorū	.xcviii.
De aliis duobus generib? malorū.	.xcix.
De humilitate & patientia p̄seruāda.	.c.
De inuidia detestanda.	.ci.
De iohanne seniore cur heremitica vita relicta ad cenobialē transierit.	.cii.
De cōmendatōne veniūq; vite.	.ciii.
De vtriūq; professione et imperfectione	.ciiii.
Q in solitudine nō extinguitur viciorū affect? sed reprimuntur effectus.	.cv.
De examinatione patientie proprie.	.cvi.
De examinatione proprie castitatis.	.cvii.
Collatio pinufii de perfectōe p̄nitentie	.cviii.
De conuersione sancti theone.	.cix.
Q ieiunia et alia huiusmodi p̄ loco et tēpore seruanda sunt et moderanda.	.cx.
De primiciis et decis spūaliter offerēdis	.cxj.
Q perfectis non est lex posita quia communia supergrediuntur p̄cepta.	.cxii.
De diuersis causis stimulozum carnis	.cxiii.
Q nō semper p̄ carnis pollutione sit abstinentiū a sacra communione.	.cxiiii.
Q a culpis venialibus nemo p̄ter cristū sit immunis.	.cxv.
De excellentia et perspicuitate vite contemplatiue.	.cxvi.
Q ea que imperfectis inculpabilia videntur perfecti grauiā in se reputant.	.cxvii.
Qualiter corpus mortis aggrauat aīaz.	.cxviii.
Q propter venialia non oportet quemq; a sacra communione se subtrahere.	.cxix.
Collatio abraham de omnimoda solitudine appetenda.	.cxx.
Q figendū sit et corp? i loco et mēs i dō.	.cxxi.
Q quedam facta perfectozum nō sunt infirmis trahenda in exemplum.	.cxxii.
Q perfectionem appetenti fugienda sunt parentum et amicorum blandimenta.	.cxxiii.
Q melius sit pauca merita cuz securitate acquirere q; ad maiora lucra cū piclo aspirare	.cxxiiii.
De radicibus viciorū in anima.	.cxxv.
Q n̄ sit fugienda p̄nit? hoīm frequentia	.cxxvi.
De austeritate mēdū aliquaten? relaxāda	.cxxvii.
De suauī iugo christi et ei? exaspēatōe	.cxxviii.
De centuplo p̄fectozū i hac uita.	.cxxix.
De persecutionibus adiunctis et de fine sermonis.	.cxxx.

II. De impio honorij et theodosij et de sacro desiderio linguonensi Sigibertus.

Noniz? post mortez archadii cum fratre ele suo theodosio regnauit annis .xiiii. Cepit autē anno domini .ccccxj. mundi vero quartimillesimo .lxxiiii. Hui? anno p̄rio wādali duce crofco gallias p̄uagati. mltas vrbes et ecclesias subuerterūt Crofco tandem a mariano p̄fide arelati cape? et p̄ victas vrbes ignomiose retract? ad mortez tor-

mentatur. Sub hoc turbine inter multos martiri sanctur sedunensis. florentinus. et hilarius. desiderius linguonensis. cum vicentio archidiacono. a tidius vesonciensis episcopus. Ex gestis facti desiderij. Huius desiderij vite incium fuit castitas. sobrietas. elemosinarum largitio. misericordia in pauperibus. pietas. modum p̄bitas. patientie. equanimitas. Itaq; vandalis urbem linguonicam obsidentib? desiderius eiusoz vrbis p̄tifex virtutibus p̄stātissimus. cum suis sacerdotib? vel ceteris ciuibus de muro clamabat dicens. Christi serui sumus. cristum deū viuum et verū colim? qui vniuersū mundū constituit. Nolite in nobis scelus crudele admittere. per quod dei potentia contra vos in iracundiā p̄uocetis. Vandali vero precipiti cursu irruptis portis ingrediebant in menia. At alii scalis appositis in muros diuersa parte ruentes. ignes de pergamo sūmittebant et gladijs diuersisq; iaculis ciues omnes cede impia prosternebant. Antistes in ecclesia in oratōne positus inueniē. regisq; cum ceteris cristicolis obtentib? p̄sentatur. Ille autē de perditōe ciuiū pastoralis sollicitudinis dolore replet? pro se p̄cipem rogare noluit. sed ut p̄tibus ciuib? subueniret. attentius exorauit. Qui barbar? naturali crudelitate durus. cuz elocutōe barbara respōderet quod etiam vir sanctus nō intelligeret. obtulit se etiam pro suis ciuibus ceruice parata p̄ pastor ad victimam ut cessaret de ciuib? p̄sentibus vel aliquātulū iam ruina. Nulla rector impi? pietate p̄motus sed crudelitatis p̄seuerātia inflamatus caput amputari p̄cepit sacerdotis. plures etiam christianos eadem sententia simul iteri re p̄cepit. et in toto pergamo in cristi cōfessioe p̄seuerātes. eadem die diuersa sūt passim cede p̄strati. Et quicūq; christum cōfessi? se dixit in eū credere de cultu religionis interrogat? nusq; in tota vrbe potuit euadere. **II. De miraculis eiusdem martiris.**

Hoc confirmādum autem p̄clarū martiris testimoniū veritatem porta vbi percussor pro admissio scelere reus impulsioe capitis semetipsum peremit nullū ab eodem tempore ingressiois officium viatibus prebuit. nec egrediendi ab vrbe aditū p̄p̄s ulterio? p̄fecit. sed saxo clausa pro offensiois iudicis damna potius p̄seuerat. Deniq; cū ipse gladiator sacerdotis beatum corp? truncaret. in librum diuinum apertum ferientis ictus peraccessit. et ibi quidem multa folia perforauit. diuina tamē saluatione literarum tramitem non contigit. Effusio sanguinis et liuor in libro certum beati martiris passionis indicium manifestat. et in nullo scripture seriem legentibus perturbat. Deniq; nō post multum temporis deus iudex iustus sancti sui desiderij martiris vel ceterozum martirum vrbis ipsius vltione commot? in arelatensi vrbe crofco p̄ncipem suis tradidit inimicis. Qui captus catheratusq; tandiū est diuersis tormentis tempore diuturno afflictus. quousq; per crudelissimam assiduamq; cedem ad mortis interitum iuxta suū meritum perueniret. Beatus igitur desiderius p̄tifex ob p̄cedentem conuersatiōem et boni operis studiū. condignā martiriū coronā p̄meruit. Nam si quis ad eius limina egrotus aduenerit. in deo opiculante reuertitur confortatus. Si metore perterrit? sancti martiris obtentu iōe redit

exulatus. Si cecus. claudus. surdus. mutus. etiā
ab aduersa parte vexatus aduenerit. suā ibi q̄sq;
medicinā. et remedia pristina sine mora percipit
oportuna. Inter cetera virtutum suarum insignia
multiplicia in suo nomine non patitur impunitatē
ferre perfidiam. Nam si intra septa ecclesie ipsius
inuocato nomine christi super eius sanctum alta
re sub falsitatis ingenio mendax perpetrare temp
tauerit sacramentum. vltione diuina ilico in per
ditionis sententia condemnatur. Huius passio cele
bratur. x. kl. iunij. **III. Passio sancti antiochii
episcopi. Ex gestis eius.**

Doro sanctus antiochus eadem tempesta
te vt dictum est martiriū subiit. qui ali
quādo in tertia feria post palmas transi
ens potem dunii fluminis vidit agmen demonū
gesta sua principi suo referentium. et inter eos e
thiopem manu sandaliū preferentem ad iudiciū.
q̄ romanū p̄fulem cum hoc per. vii. annos i
pugnatiū tandem ad lapsū traxerit. Qui vocans
ad se ethiopem. et in virtute dei et sancte crucis
super eum ascendens. p̄cepit vt eum rome sub
manu domini eadez velocitate qua venerat saluū
et incolumem p̄ferret. Itaq; demoni suppositus
illū sepe versicim iterans. deus in adiutoriū meū
intende. &c. eo vectante romā venit feria quinta
hora celebrandi officij. Et demone pro foribz ex
pectante. pape rem retulit. negantem per sanda
lium ad penitentiam mouit. et missa vice eius cele
brata et pte crismatis a se cōsecrati assūpta. demo
ne reuēctante ad ecclesiam suā rediit. sabbato sac
to hora celebrandi officij. Deniq; idem venerabi
lis ac sanctus archiepiscopus in p̄secutiōe wanda
lorū alapis in facie celus est. cūctisq; spoliatus. a
ctibus. variis ictibus cruciatus. Nam cruentus
carnifex os et oculos ceterasq; corporis cōpagi
nes fustibus et flagellis tundens omnia crudelita
tis instrumenta. nisi christum in aris suis litās ob
negaret minabatur. et postq̄m corpz inuemescēs
vulneribus. incussos flagellorum ictz nudis vix
ferre posset ossibus. constanti voce deum orabat
et totius ora respiciens dicebat page miser cep
ta. dominus enim adiutor est &c. Quod indigne
ferens pestifer. ictu singulari caput ei gladio ex
cussit. Huius passio celebratur. **Sigibertus eo
tempore rome feia gigatēe magnitudinis de parē
tibus mediocris stature nata. multis stupore eāt**

III. De bellis honorij imperatoris.

Alaricus autem rex wisigothorū per yta
liam debachatus. mādat honorio impe
ratori. vt aut secū bello congregiā. aut
gothis in regno suo locum ad habitādum largiā.
Honorio gallias furoz genti. u; vndiq; expositas
eis concessit. Wandali gallias quas per tot annos
lacerauerūt relinquentes timore gothorum. cum
alanis et sueuis hispanias occuparūt. ibiq; fere.
xxx. ānis habitauerunt. Alaricus factō federe cū
honorio cum ad gallias sibi dadas tēderet. stilico
ipso sancto die pasce ex improviso super eum ir
ruit. et p̄mo impetu victor postea a gothis turpi
ter vincitur. Honorius cognito stiliconez esse tā
torum malozū incertoem. et vice sue insidiatorē
eum cum filio ei; eucherico occidit. Alaric? rup
to federe ytaliā repetit. ipsam romā capit. in ca
loca multa incendit. multos affligit. a sanguine ta
men et cede tempat et ad sanctorum lumina cōfū
gientibus indulget. tertia die sponte romā egredi

tur. ad sycliam nauigare tendens naufragiū pa
titur. et nō multo post apud cōsenciam vrbez. bi
ta morte defungitur. Capta est autez roma. ix. kl.
septembris anno dñi. M. c. lxxiii. cōditionis sue.
His diebus apud affricā in vticensi litore dens gi
gantis inuentus est tam ingens. vt si minutatim i
modulos nostrozum dentū cōcidere. c. dentes
inde fieri possent. Interim wandalis gallias iur
santibus. congressi franci modigisilū regē cū. xx.
milibus wandalozum extinguit. et sup̄ma forte i
ternetō wandalozum fuisse. nisi reliquīs eorum
rex alanorum resplendial subsidio veisset. Hono
rius porro imperator quia in deo sperauit. affec
tu optime religionis liberauit. cuz deus a multis
in se vndiq; insurgentibus tyrānis. Siquidem in
britāniis gracianus. in galliis cōstācius. alias con
stātinus et cōstans filij eius ex monacho cesar fa
ctus. Item post eos in galliis geroncius et maxi?
solustus. iouinus. sebastian? in affrica eraclian?
rome terculus et atchalus ille quez gothi capta
roma imperatorem ludicro creatuz vno die impe
riali stemate procedere. crastino autem seruilī ste
mate cuiq; ministrare fecerunt. hic inq̄m nō iam
ludicro. sed serie imperare affectans. Et hi omnes
vt tyrānidem inuaserūt. diuersis locis. diuisis tpi
bus. a militibus honorij capti aut extincti. peierit.
**IV. De sancto maximo thaurinensi et scrip
tis eius et heresi p̄destinatorum.**

Eo tempore maximus thaurinensis epis
copus claruit. qui in omeliis componen
dis et in ecclesia declamandis studuit es
leganter. **Actoz hic legitur cōposuisse tractat?
in laude apostolorū et iohānis baptiste. et de sac
to eusebio vercellensi ep̄o. et de sacro cypano. et
librum de gratia baptismi. de auaricia et hospita
litate de defectu lune. de elemosinis. de ieiunio.
de passione domini. de iuda traditore et multa a
lia. Sigibert? P̄destinatorū heresis hoc tem
pore cepit serpere. qui ideo p̄destinati uocantur.
quia de p̄destinaciōe et diuina gratia disputātes
asserbant q̄ nec pie viuētibz p̄sit honorum o
perum labor si a deo ad mortem p̄destinati fue
rūt nec impiis obit q̄ improbe viuāt si a deo p̄
destinati fuerint ad vitam. Que assertio et bonos
a bonis auocabat. et malos ad mala prouocabat.
Hec heresis ex libris augustini male intellectis ini
tium sumpsisse dicitur. **VI. De iudeo ficte
baptizato ceterisq; gestis illius temporis.****

Anno honorij. vi. iudeus quidam cū q;
stus causa sepe in multis hereticorum
ecclesiis baptizatus fuisset. venit etiam
ad ecclesiam orthodoxorum. sub eadem intenciōe
baptizandus. Et cum baptizari deberet. aqua fon
tis subito disparuit. et iterum atq; terum aqua
allata et fonte repleto iterum atq; iterū aqua dis
parens. virtutem dei et iudei perfidiam ostendit.
Anno sequenti zozimus romane ecclesie. xxxix. p̄
fides hic decreuit cereum sabbato sacce pasce per
ecclesias benedici. Quidam occidentalis vltimo ā
no cicli decēnouennales p̄ embolismo cōmunem ā
num tenentes. ac per hoc in pasca celebrando ab
errantes diuino miraculo ad veritatem reuocātur
in vna enim italie ecclesia vbi in sabbato sacro pa
sce hora baptizandi solebat aqua diuinitus mana
re. et statim ex se redire. nullo deducturio penit?
apparente tunc temporis iusto eidem. viii. kl. apl
pasca celebrantes. aqua non emanans expectatōe

totius diei ac noctis sefellit. legitimo aut die pasche hora baptizati aq solito emanās. kl. maii pascha debere celebrari ostēdit. Corpora factorum stephani p̄thomartiris. nicodemi. gamalielis. et a bibon. luciano p̄sbitero reuelata sūt. et corp⁹ quidem p̄thomartiris stephani. iohānes episcopus a caphargamala ibrlim trāstulit quod post aliquot annos inde leuatum a iuliana matrona que corpus alexandri viri sui sepulci iuxta corpus p̄thomartiris leuare volens. pro corpe viri sui corp⁹ p̄thomartiris leuauit. et multa miraculorū gloria illustratū constātinopolim detulit. **(VII.)**

De inuentione sancti stephani cum sociis.
Ex historia reuelationis eius.

Itaqz sanct⁹ gamaliel nocte quadā apparuit p̄fato p̄sbitero in territorio hierosolimitano. Quem cum tercio vocasset dixit ei. Surge vad et dic iohāni episcopo hierosolimitano vt nos reuelet veloci⁹. qz eius tempore releuādi sumus. Nec p̄pter me hoc dico. sed propter illos qui mecum sunt. sūt enim digni magnis honoribus tumulari. et ille loc⁹ in quo iacemus nimis est despectus. Cui p̄sbiter nomine lucianus. Domine tu quis es. Ego sū inquit gamaliel qui nutriui paulum aplm. Qui autem iacet mecum ipse est sanctus stephanus. qui a iudeis lapidatus est et die ac nocte in exapoli ciuitate iacuit. et inde abstractus iussu sacerdotum in via proiectus est. vt a feris et a iudibus voraret. et tam eum nec aues nec canes tangere p̄sumperūt. ego autem feci eum sepeliri in monumento meo nouo. Ille alter qui mecum iacet. ipse est nicodemus nepos meus. qui nocte ad domū venit. et a petro apostolo et iohāne baptisimū suscepit. Vnde indignati in eum p̄ncipes sacerdotum cogitabāt eum occidere sed ob reuerētiam mei verberātes tantum seminecem reliquerūt. et ab vrbe eiiciētes. omē in substantiam eius diripuerūt. Cui cum ego egrotāti necessaria mimi strassem. paululū superuixit. et ego feci eū ad pedes sancti stephani sepeliri. Ille vero tercius qui mecum est. ipse est abibas fili⁹ meus. qui āno etatis sue. xx. mecum baptisimū suscepit. et virgo permanēs cum paulo discipulo meo legem didicit. Vxor vero mea acbea et selemias p̄mogenitus meus nolentes in christum credere alibi sepulti sūt. quorū sepulcra vacua iueies. Hoc dicto disparuit. Cū ergo lucian⁹ orasset deum vt si hec visio ex deo esset. iterum ei et tercio appareret. in sequenti sexta feria ei sicut prius apparuit. et interrogauit eum cur ita dissimulās ad iohānez episcopū nō perrexit. Nō inquit dissimulaui domine. sed rogavi deū. vt si hoc ex deo esset tribus michi vicibus appareret. Cui gamaliel. Audi pater. Quia cogitasti si nos simul muerēs. quomodo reliquias singulorū discernere posses. vide que tibi ostendo. Et ostenditei quattuor calathos. tres aureos plenos. vnum rosis rubentib⁹ et duos alios rosis albis. et quartum calathum argenteum plenum croco. Et dixit gamaliel. isti sunt loculi in quibus iacemus. et he rose reliquie nostre sūt. Calathus plenus rosis rubeis. est locus in quo sanct⁹ stephanus requiescit. qui solus ex nobis quattuor martir fuit. Alii duo aurei pleni rosis albis. sunt loc⁹ meus et nicodemi nepotis mei. Quart⁹ autem argente⁹. est abibe filii mei. quia virgo et mund⁹ exiuit de mundo. Et his dicitis iterum disparuit. Feria autē. vi. sequentis ebdomade ei ter

cio quasi iratus nimis apparuit. et de hac dilatione et negligentia eum grauitur increpauit. Stetit lucianus surgens iuit hierosolimā. et cū hoc episcopo retulisset. ille gratias agens. puocatis aliis episcopis perrexit illuc. Et cum cepissent fodere facto tremotu tāt⁹ odor erupit. quantum nullus sensisse se meminit. Cuius odoris virt⁹. meritis sanctorum. lxxiii. homines a diuersis infirmitatib⁹ liberauit. Et sic cum magno gaudio in ecclesiā syon que hierusalem est sanctorū reliquias transtulit. vbi beatus stephā⁹ archidiacon⁹ ab apostolis fuerat ordinat⁹. **(VIII.)** De miraculis eiusdem martiris. **(Sigibertus.)**

Hanno honozii viii. ozosius p̄sbiter rediēs a hieronimo. ad quem missus fuerat ab augustino. pro discenda questione de origine anime. reliquias p̄thomartiris stephani ad affricam detulit. cum historia inuentionis eius. qm gratia miraculorum p̄sequente vbi⁹ deus mirificauit. Vnde plura augusti⁹. mltō plura scripsit enodius. Augustin⁹ de ciuitate dei libro vicefimo secūdo. Ad aquas cibilaranas episcopo afferente p̄iecto reliquias gloriofissimi stephani martiris. ad eius memoriam veniebant magne mltitudinis cōkursus et occurf⁹. Ibi ceca mulier vt ad episcopū portātem duceret orauit. Flores quos ferebat dedit. recepit. oculis admouit. protinus vidit. stupentib⁹ qui aderāt p̄ibat exultans. viam carpens. et vie ducem ultei⁹ nō requirrens memorati memoriā martiris q̄ posita est in castello finitensi. quod ypponensi colonie vicinimum est eiusdem loci lucillus episcop⁹ populo precedente atqz sequente portabat fistula cui⁹ molestia iam diu laborauerat. et familiarissimi sui medici qui eum secarat opiebatur manus. illi⁹ pie sarcie vocatione repente sanata est. nam demiceps eam in suo corpore nō inuenit. Eucharis p̄sbiter ex hispania calanie habitās uetere morbo calculi laborabat. per memoriam sup̄dicti martiris quā possidius illo aduexit episcopus salu⁹ fact⁹ est. Iohes ipse postea morbo alio preualecente mortu⁹ est sic iacebat vt ei iam pollices ligarent op̄iculatione memorati martiris cum de meoria eius reportata fuisset. et super iacentis corp⁹ missa ipsius p̄sbiteri tunica suscitac⁹ est. Fuit ibi uir in ordine suo p̄marius nomie marcialis. euo iam grauis et mltū abhorrens a religione christiana. habebat sane fidlem filiam. et generuz eodē anno baptisatū. Qui cum eū egrotantem multis et magnis lacrimis rogarent vt fieret christianus. prorsus abnuuit. eosqz a se turbida indignatione summoit. Visū est genero eius vt iret ad memoriam sancti stephani et illic q̄ntum posset pro eo orare. vt deus illi daret mentem bonam. qua credere nō differret in christum. fecit hoc ingenti gemitu et fletu. et sincerē ardente pietatis affectu. Deinde abscedens aliq̄ de altari florum quod occurrit tulit. ei⁹ cum iaz nox esset ad caput posuit. Tum dormitum est. et ecce ante diluculum clamat. vt ad ep̄m curreret qui forte mecum tunc erat apud ypponem. cuz ergo eum audisset absentem. venire p̄sbiteros postulauit. Venerunt. credere se dixit. Admirantibus atqz gaudentibus omnib⁹ baptisat⁹ est. Hoc qm diu vixit in ore habebat. Christe accipe spiritum meum cum hec verba beatissimi stephani quando lapidatus est a iudeis vltima fuisse nesciret. que huic quoqz vltima fuerunt. Nam non multo p̄

etiam ipse defunctus est. Sanati sunt illic per eum
dem martirem etiam podagrici. vnus ciuis pere-
grinus vnus. Sed ciuis oimodo peregrin? autem
per reuelationem quid adhiberet quado dolo-
ret audiuit. et cum hoc fecerit. dolor continuo con-
scit. **CIX.** Item de eodem.

Hvdurus nomen est fundi. vbi ecclesia e-
t in ea memoria martiris stephani. Pu-
erum quendam puulum cum in area luderet
exorbitantes boues qui vehiculū tra-
hebant rota oberuerunt. et confestim palpitaui-
t expirās. Hunc mater arreptum ad eandem meo-
riam posuit. et nō solum reuixit. verum etiam ille
sus apparuit. Sanctimonialis quedā i vicinia pos-
sessione q̄ aspaliā dicitur. cum egritudine labo-
raret. et d̄ vita d̄spareat ad eandē mediā tunica ei-
allata est. que antequā reuocaret illa defūcta est.
hac tamen tunica operuerūt cadauer eius p̄ntes
et recepto spiritu salua facta est. Apud ypponem
bassus quidam syrus ad memoriā eiusdem marti-
ris orabat pro egrotante et p̄clitāte filia. eoq̄ se-
cum vestem eius attulerat. et ecce pueri de domo
cucurrerunt qui ei mortuam nūciarent. Sed cum
orante illo ab amicis ei exaperent. prohibuerūt
eos illi dicere. ne p̄ publicum plangeret. Qui cum
domum redisset iam suorum eiulatib? personātes
et vestem filie quā ferebat super eaz p̄cisset red-
dita est vite. Rursus ibidem apud nos hyreni cu
iusdam collectariū filius egritudine extinctus est.
Cunq̄ corp? iaceret exanime. atq̄ a lugentibus
et lamentantibus exequie pararentur. amicorū ei-
quidam inter aliorum consolatiū verba suggestit
vt eiusdem martiris oleo corpus perungeretur.
Factum est. et reuixit. Item apud nos vir tribui-
cius eleusini? als eulenifius super memoriā mar-
tiris que in suburbano eius est. egritudine exani-
matum posuit infantulū suū et post oratōez quaz
multis cum lacrimis ibi fudit. viuentem leuauit.
Vtali etiam que colonia vete vicinia est. multa p̄-
clara per eūdem martirem facta cognouim?. cui-
ibi mediā longe p̄sūm apud nos ab episcopo cno-
dio constituta est. Cū enim nuper illic essem? pe-
troniā clarissimā femina que ibi mirabiliter ex
magno atq̄ diuēno (i quo medicorū adiutoria cū
ēta de fecerāt) lāguore sanata ē. hortatū sum? uo-
lēte supradicti loci ep̄o vt libellū daret qui recita-
ret in populo et obedientissime paruūt. i quo po-
sūt etiam quod hic recitare non possuz. quamuis
ad ea que hoc opus vrgent festinare compellar.
A quodā iudeo dixit sibi fuisse p̄suasū. vt anulū
capillatō vincto isereret. quo sub omī veste ad nu-
da corporis cingeret. qui anul? haberet sub gem-
ma lapidē in renibus inuentū bouis. hec alligata q̄
si remedio ad sancti martiris limina veniebat sed
profecta a carthagine cū in confinio fluminis ba-
grade in sua possessione mansisset. surgens vt iter
p̄geret. atē pedes suos illū iacentem anulū vidit
et capillatiam zonā qua fueat alligat? miāta temp-
tauit. quā cū omnino suis nodis firmissimis sicut
erat comperisset astrictam. crepuisse atq̄ exiluisse
anulū suspicata est. qui etiam ipse cū integer i-
fuisset inuent? future salutis quodāmodo pign?
de tanto miraculo se accepisse p̄sūpsit. atq̄ illud
vinculū soluens simul cum eodem anulo p̄iecit.

Nū. i flumen. **CX.** Iterū de eodē.
est apud nos factum non maius q̄ in illa
que dixi. sed tam clarū atq̄ illustre miā

culum. vt nulluz arbitrer esse ipponensū. qui hoc
non uident vel didicerit nullum qui obliuisci nō
la ratione potuerit. Decem quidez fratres quorū
vii. sunt mares. tres femine. de cesarea capadocie
suorum ciuium non ignobiles. maledixio matris
retenti patris eorum obitu destituti que iniuriā
sibi ab eis factam acerbissime tulit. tali pena sunt
diuinitus coerciti. vt horribiliter quaterentur om-
nes tremore mēbrozum. In qua fedissima specie o-
culos suorum ciuium non ferētes. quazuersū cu-
iq̄ ire visū est. toto pene orbe vagabāt romano.
ex his etiam ad nos uenerunt duo frater et soror
paulus et palladia. mltis aliis locis miseria diffā-
mante iam cogniti. Venerunt autem ante pascha
ferme dies quīdecim. et ecclesiam quotidie ingre-
diētes. in ea memoriā gloriosissimi martiris ste-
phani frequentabant orantes ut sibi iaz placaret
deus. et salutem p̄stīmā redderet. et illic et quocūq̄
ibant conuertebāt in se ciuitatis aspectū. Nōnulli
qui eos alibi viderant. causamq̄ tremoris eorum
nouerant alijs utcūq̄ poterant indicabāt. Vēit
et pascha. atq̄ ipso die dominico mane cum iā po-
pulus frequens p̄sens esset et loci sancti cancel-
los vbi martirium erat idem iuuenis orans tene-
ret. repente p̄stratus est. et dormienti simillimus
iacuit. non tamen tremens. sicut etiam per somnū
solebat. Stupentibus qui aderāt. atq̄ alijs pauē-
tibus. alijs dolentibus. cum eum quidam vellent
erigere. nōnulli prohibuerunt sed potius exitum
expectandum esse dixerunt. Et ecce surrexit. et nō
tremebat. quoniam sanatus erat. et stabat incolu-
mis intuens intuentes. Cū autem venisset ad me
produxi eum ad populū. et re eis ostensa. sequen-
ti die libellum de narratōe illius eis recitandū p̄-
misi. Quod dum fieret videbat populus fratrem
sanatum. et sororem eius iuxta eum membris om-
nibus cōtremementem. Post hec recitata uita de cō-
spectu populi eos abire precepi. Et cū de hac dis-
putarem. illa soror cancellum intrauit. et statū ve-
lut obdormiens subito sanata stetit. Vnde ea pro-
ducta in medium. de vtriusq̄ sanitate apud omīs
exultatio magna fuit. **CXI.** De bonefacō pe-
pa et de quibusdā alijs. **Sigibertus**

HNno honorij. ix. samione et marcomi-
ro francorum ducibus defunctis. fran-
ci in dñe deliberant. vt et ipsi sicut alie
gentes regnum habeant. et filiū marco-
miri ducis pharamūdum sibi regem ordināt. qui
regnauit annis. xj. Anno eiusdem imperatoris. x.
bonefacius romane ecclesie. xl. p̄sudet. Cōtra hūc
ordinato eulalio. et pro hoc dissidēte ecclesia. am-
bo iussu honorij augusti vrbez egrediuntur et sic
reprobato eulalio iussu augusti bonefacius quia
prior ordinatus fuerat sedi aplice restituit. Hic d̄
creuit vt nulla mulier aut monacha pallam sacra-
tam altaris contingeret aut lauaret. aut incensum
poneret. et vt seruus vel obnoxius curie aut cu-
iullibet rei non fiat clericus. Anno sequenti hic
ronimus per. lvi. annos libris suis confectis. ita
corpore p̄ laboribus defecto. vt lecto surgere ne-
quireret. nisi apprehenso manibus fune. qui ad hoc
de trabe pendebat. obiit apud bethleem anno eta-
tis sue. xcviij. Anno sequenti franci vti ceperūt
legibus. et legem salitam dictauerunt per quattu-
or gentis sue p̄ceres. electos de plurib? his appel-
latos nominibus vsogast bosogast lalagast. vrei
digast. i villis germanie. falechāi bodoai vidoai

Hi quattuor proceres per trimulas caesarum
origines conuenientes solcite tractantes de singu-
lis discutiendo sicut lex salita declarat iudicare d
creuerunt. Wandali alani sueui regiones hispani-
arum ad habitandum inter se trifariam comperti-
ti. et in tribus regnis diuisi. collidunt inter se in
testino bello. Anno sequenti honozius constanci-
um virum sororis sue placidie in imperiuz ascitit
qui octauo imperij mense obiit. Estimo hunc esse
constancium quem beda dicit in gallia ab honozio
missum. **C** Hugo ubi supra. His diebus ageci-
us ordinatur patricius romanorum. vir inclitus. et
bello strenuus siquidem burgundiones contra ro-
manos rebellantes perdomuit. Que gens ab yta-
lia quondam exiens super ripam reni fluminis re-
federat. et crebra habitacula que vulgo burgi vo-
cantur condens. nomen ex opere assumpserat. hac p-
terea tempestate. athila rex hunozuz gallias depo-
pulatorus aduenit. Iamqz metubensi vrbe exusta.
aurelianensem minabatur euertere ciuitatem.

CXII. De sancto aniano aurelianensi.

Arat tunc sanctus anianus eiusdem vrbis
episcopus. cuius p-ibus inuitatus pre-
fatus agecius romanoz patricius ab a-
relato aurelionis pperauit. et vna cuz
theudone et tozsmodo theudonis regis gothoz
filio athilam inuasit. et vrbe ab iminenti pericu-
lo quam iam tenebat obsessam liberauit. **E**x ge-
stis eius. Hic sanctus anianus virtutum insignis
declarat. beato enurcio vel euercio i aurelianen-
si cathedra successit. Cum igitur ciuitatis illi me-
nia solenniter ingressurus esset. peccit ex agrippio
qui in litibus perat. vt omnes quos p variis cri-
minibus in carcere tenebat inclusos. ob introitus
sui gratiam redderet absolutos. Et quos cuz ille
omnino resistendo negaret. lapis magni ponderis
ab alto cecidit. eiqz in verticem illisit. Qua percus-
sione prostratus. et famulorum manibus ad do-
mum p-riam deportat. quoz agnouit qz idē
co letalis plaga super eum descenderet. quia p-
stae noluit quod vir dei postulauerat. Sed cum sang-
uis ex eius capite fluere non cessaret. et predict-
pontifex eum caritatis gratia visitasset. mox vt ei
us vlneri manu propria uexillum crucis opposuit
rium sanguinis strigens eum ab interitu liberauit.
Et dū vnum correctū oratōe saluauit. pro reliqs
quos ate petierat impetrauit. Visū est autem vt
ecclesia quam eius processor fūdauerat altiori cul-
mine prouerberet. Tūc melius qui artificibus pre-
erat detecto corruens. icurrit mortis periculum
ita vt omni quassato corpufculo. nix ultimo spiri-
tu palpitarer. Ad quem sanct- accurrens signum
xpi porrexit apprehensaqz dextera salutē pristine i
momento eum restituit. atqz ad perficiendū op-
quod ceperat ire mandauit. **CXIII.** Qualiter
vrbe suam liberauit ab hunis.

Interea gens hunorum perfida. cum re-
ge suo athila. uagria sue habitatiōis egre-
ssa crudelitē in plurimarū gentiū frende-
bat perida. Cūqz gothis obuiam pperās
ad annem ligim peruenisset. et aurelianensiu me-
nia vallans. omne malicie sue argumentū i eiusdē
urbis interitum cōuertisset. episcopus in domino
confidens per ambulatoriū muri sanctorū pigno-
ra gestans suauī voce cātabat. Tum miser quidē
sacerdos a barbaris capt- his uerbis eū allocut-
est. Quod tu modo agis vnusquisqz nostrū i ciui-

tate sua studiose peregit. sed nulli profuit. Hec
locutus diuina ultione statim cecidit mortu- per
petua pena cōdemnat. Interim hostilis exercit-
tela iactabat. etiam arietib- murū quatēbat. Tūc
fugiente ad ecclesiam populo. ep- hortabatur. eū
spare in domino. Ipse vero murū ascendit. et ta-
citus celum aspiciens orauit. Cūqz sibi dñi aux-
iliū adesse sensisset repente contra barbaros expu-
it. tantaqz subito pluuie moles descendit. et impi-
orum impetum quadriduana inundatōe compellit
ut nequaqz se ullus pugnatur- ex hostibus trans-
ferre in locū alterū posset. sed mira dei potētia ca-
uam hostilem fistebat. Cessate igitur nimbo fact-
ep- ad athilam pro populo sibi omissio rogatur-
accessit. sed a perfido spretus rīso contrario ciui-
tatis claustrō se retulit. Postera die aperis por-
tarū repagulis athila proceres vrbe ingressi sūt
sorteqz ad diuidendū populū missa. plaustra one-
rabāt (in numera) de populi substātia. Cūqz sac-
e- populū admoneret. vt nec sic quoqz de domo
desperarent. repente more pphetico translat- est
a domino ad locū ubi agecius patricius. qui rem-
publicam i galliis gubernabat. cum exercitu suo
secum pariter thozsemō rege gothozum ogebat.
Itaqz militi aulico oñsus ait. Vade dic filio meo
agecio. qz si hodie adesse ad ciuitatez distulerit. ve-
niendo. iam crastino nichil pderit. his dictis sta-
tim recessit. Cūqz miles agecio nūcium retulit.
set. ille letus de victoria iam securus diuina reue-
latione pmonitus. vnacū thozsemō et suo atqz go-
thozum exercitū concit- aureliāis pergit. hostes
imparatos reperit. magnāqz stragē super eos ex-
ercuit. Itaqz hunozum alii succubuerūt gladiis. a-
lii timore coacti tradebāt se gurgiti ligis sortitu-
ri finem mortis. Sanctus vero anianus bona pro-
malis rōdens plures per precē suā eripuit. quos
cozam se cruciandos aspexit. letabatur autem in
christo. qz nullus ex eius ouib- defuisset e nume-
ro. nisi qui contra ei- preceptum despasset de do-
mino et se populo tradidisset barbarico. Prostra-
ta igitur acerba barbarie. tanta vbertas frugum
in aureliis. tellure surrexit. vt duplāter populum
exultaret in domino. et de ereptione impie feroci-
tatis. et de diuine gratia largitatis. Obiit autē sac-
e- anian- xv. kl. decembris. **CXIV.** Hec iuxta
hugonem in p-enti loco inserere uolui. Ceterum
iuxta sigibertum athila regnum huozum plurib-
annis post imperiū honozii legitur suscepisse.

CXIII. De morte honozii et collatōib- cassi-
fiani. Hugo ubi supra

Honozius autem augustus tranfactis
annis. x. quib- imperauerat cum archa-
dio fratre suo. et aliis iterum. xvj. ānia
cum theodosio nepote suo. humanis re-
bus excessit. **CXV.** Claruit eo tempore vir il-
lustris prudens et facundus. iohānes heremita q
et cassianus. Hic nescio qua ex causa de ecclesia cō-
stantinopolitana a iohāne crisostomo eiectus. et i
massiliam gallie p-ibiter ordinatus. multa scripsit
inter que etiam compatas i egipto vitas patrum
doctrinasqz et regulas. datis ad plurimos. libris
exposuit. Primo quidem scripsit ad castorū epif-
copū. xij. libros de institutis cenobiozū. et de vii
principalibus viciozū remediis. Deinde ad leun-
cū epm et fratrem belladium. x. collatōnes pa-
trum. scz moysi pafuncii. danielis serapionis the-
odozi. sereni. ysaac. abbatū. i heremo scythica

commodatium. quas ab eis audierat. Post hoc ad honozatum epm et eucherium alias. vii. trium anachozitaru in alio egipti heremo comorantiu sac ei cheremonis et nestozotis et ioseph. Postremo totidem alias ad fratres iouinianu. menerium et leuncium. et theodorum. que sunt abbatum piemonis. iohannis. pinufu. theone. abrahā. Que certe ipsius opuscula multā edificatōnem cōtinent a nimarum. et luculento sermone nitescūt. nec inē multa atiquozū opuscula quicqm ad spirituales pfectus atqz perfectionis apicem tendenti vtili us arbitroz me legisse. Nam et beatus noster pat̄ domicus vt in eius uita legitur. libzū illuz (q̄ col latōnes patrum inscribit) studiose legens ac vigilanter intelligens. salutis in eo rimat. semitas magnam perfectionis apicem apprehendit. Agit siquidem liber ille de cordis puritate. d̄ vicij et de oim pfectōe virtutum. Cuius frequens lectō christi discipulū ad multam cordis puritatem ad cōtemplationis arcem. et totius spiritual̄ disciplīne pfectōnem gratia opiculāte prouexit.

CV. De numero et materia libzorum eius. De hoc scribit genadius in **C**odem libro virozū illustriū in hunc modum. **C**assianus circa cōstantinopolim a iohāne magno ep̄o dyacono ordinatus. ap̄o massiliam p̄sbiē. condidit duo monasteria virozū et mulierū que vsqz hodie extant. Scripsit expiētia magistratē. libzato sermōe. et vt apertū dicā sensu verba iueiens et actōne linguam mouens. res omniū monachozum p̄fessionī necessarias. id est. de habitu monachi. et de canonica oratōne. atqz psalmozū modo. que in monasteriis egipti die noctuqz tunc tenebat. libzozū q̄tuoꝝ. **I**nstitutōnū li. j. De origine et qualitate et remediis octo p̄cipalium vicioꝝ. li. viii. singulos de singul̄ eius libzozū expediens. Digessit etiam collatōes cū patribz egipti habitas de hoc. De destinatōe monachi ac fine. De discretōne. De tribz ad seruiendū deo vocatōibus. De pugna carnis adūsus spiritū. et spūs aduersus carnem. De natura omniū vicioꝝ. De nece factozum. De nobilitate anime. De viii. p̄cipalibz. De qualitate oratōis. De integritate orōis. De p̄fectis. De castitate. De p̄rectione dei. De scia spirituali. De diuinis carisma tibz. De aīcicia. De finiēdo vel nō finiēdo. De tribus atiquis generibz monachozū et quarto nuper exorto. De fine cenobite et heremite. De satisfactōe penitentiē. De remissione quinquagesime. De nocēnis illusionibz. De eo quod dicit ap̄ostolus. Non enim quod volo bonū hoc facio. sed qd̄ nolo malū hoc ago. De mortificatōe. Ad extremū rogatus a leone achidyacono postea vrbis rome ep̄o. scripsit aduersus nestozē de incarnatōe dñi. li. vii. Et in his scribendi apud massiliā et viuēdi finem fecit. theodosio et ualentiano regnātibus. De his autē dñibus eiusdem libris quos repiē potui. pauca hec q̄ sequūtur per ordinem excerpti in hūc modum. **CVI.** De doctrina eiusdeꝝ de habitu monachozū. **Ex libro de institutis monachozū.**

Uestis sit monachi q̄ corpz. **C**nachozū. contegat tātz ac repellat nuditatis ve recūdiam et frigoris recūdat iniuriam. non que seminaria vanitatis aut elatōis enutriat. ita aplō p̄dicante. habentes alimenta et operimenta. id est. que corpz opiant tantū non q̄ amictus gloriā blandiant. ita vilia. vt nulla co-

lozū uel habitus nouitate inter ceteros huius propositi viros habeant insignia. ita studiosis ac cūctōnibus aliena. vt nullus rursū sint affectatis per incuriam sordibz decolorata. postremo sic ab huius mūdī sepentur ornatu. vt cultui seruozū dei in omnibus omnia perseuerent. **Q**uidquid enim inter famulos dei presuit ab vno vel paucis. nec catholice per omne corpz fraternitatis teneat. aut superfluum aut elatum est. et propter hoc noxiū iudicādū. Quāobrē ciliciā vestem velut circūspectā cunctis atqz notabilem. et que ex hoc ipso non solum nulla spiritū emolimēta possit cōferre. s̄ etiam elatōnis acipe uanitatē. queqz ad necessariū operis exercitiū in quo monachum semper impigrum expeditūqz optet incedere ihabilis atqz ipta sit. oimode refutarunt. **Q**si quosdā hoc amictu circūdatos audimus probabiles extitisse. et non ex eo nobis monasterioꝝ est regula sanctēda uel atiqua factozū patz sūt perturbanda de creta. generali namqz oim cōstitutioni paucozū non debet p̄poni nec p̄iudicare sententiā. Illis enim debemz institutis ac regulis indubitam fidē et indiscussam obedientiam per omnia commodare. non quas paucorum uoluntas itulit. sed quas vetustas tempozū tantozum. et innumeritas factozum patrum concordī diffinitione in posterū propagauit. **N**ec hoc p̄iudicare nobis debet q̄ vltoriam sacrilegus rex israhel cateruis hostiū circumseptus scissa ueste cilicium habuisse perhibetur intrinsecus uel q̄ nimitate ad mitigandū dei sententiā cilicii asperitate uelati sunt. cum et ille ita intrinsecus latenter indutus eo fuerit ut nisi scisso desuper uestimento a nemine p̄orsus potuisset intelligi. et isti eo tempore operimentū cilicii ostentarent. quo cūctis super iminenti urbis euerfione lugentibus. eodemqz amictu circumdati. nullus posset a quoqm ostentationis notari. **Q**uia nisi insolens sit diuersitas nō offendit equalitas. **CVII.** De modo psallendi et oratōis. **Ex libro secundo.**

Der uniuersum egiptum et thebaidē in legitimum orationū modū in uespertis conuentibus seu nocturnis uigiliis iudimus retentari. **N**ā cū i primozū fidei pauci quidam sed probatissimi monachozum nōmine censerentur. qui a beato marco qui primz alexandrie vrbis pontifex p̄fuit. normā suscipere uiuendi. **E**o feruore lectōni orationiqz et op̄i manuum diebus ac noctibus incubebant. ut nec escarum quidem appetitus ul' memoria nisi alio tercoꝝ ue die corporis interpellaret inedia. **C**unqz p̄ suo vnusquisqz feruore infirmitatis imemor aliene id statui debere censeret quod cōtemplatōne fidei ac roboris sui facillimū iudicabat. parum discutiens quid generaliter plenitudinī fratrum possibile esset. in qua necesse est infirmozū quoqz p̄tem maximam reperiri. diuersozqz modo enozmē psalozum numerum instituire. pro animi sui uirtute carent. essetqz inter eos pro religionis regula pietatis uespertie sacratissime succederet questōni quotidianos orationum ritus uolentibus celebrare. unus in medium psalmos dom̄o cantaturus exurgit. **C**unqz sedentibus cunctis. et in psallentis uerba omni cordis itentōe defixis. vndecī psalmos orationū interiectione distinctos continuis uersibz parili pronūciatōe cātasset. duodecim

sub alleluia responsione consummas. ab vniuersoru
oculis repente subtractus. q̄stioni pariter et cere
monii finem imposuit. Hinc patrisenatus intel
ligens aēgeli magisterio congregatōib⁹. fratrum ge
neralem canonem constitutum. decreuit hūc nume
rū tā in vespertinis q̄m in nocturnis ouentionib⁹
custodiri. Quibus lectiones geinas adiūxerunt.
id est vnā veteris. et aliam noui testamēti. Finito
psalmo non statim ad incruatōem genuū corru
unt quemadmodū faci⁹ in hac regione. nōnulli de
refectione poti⁹ lassī corporis cogitātes. q̄m orati
onis utilitatem et cōmoda req̄rentes. Apud illos
non est ita. sed aēq̄m flectāt genua paulisp̄ orant
et stātes in supplicatione maiorem temporis par
tem expendūt. Post hec p̄cto breuissimo p̄cidē
tes humi. uelut adorātes cātū diuinā clementiā sū
ma velocitate osurgūt. Humi nāq; diutius p̄cū
bentes non solū cogitationib⁹ aiunt. verū etiā sō
no grauius impugnari. Quod etiā nos uerū esse
utinā non experimentis et quotidiana osuetudie
noscerem⁹. qui sepe eādē incuruatione non tā
orationis q̄ requietionis obtentu in terrā pro
strati optam⁹ diuti⁹ prolongari. **EXVIII.**

U Adhuc de oratione et vigilia.

Quoniam igitur solēnitates quas illi sinaxes vo
cant celebrari ueniūt. cātum a cūctis
silentiū p̄betur. ut p̄cē illū qui psalmū
decātāt in medio null⁹ adesse credat. ac
p̄cipue consumatur oratio ī qua non sputū emit
tur. non excreatio obstrepit. non tussis iēsonat
nō oscitatio somnolenta dissilis labiis et hiātib⁹
trahitur. nulli gemit⁹. nulla suspiria. etiā astātes
impeditura p̄mūtur. Nulla vox absq; sacerdotis
p̄ce concludentis auditur. nisi forte q̄ per excessū
mentis claustra oris effugerit. queq; insensibiliē
cordi surpserit. imoderato atq; intolerabili spi
ritus feruore succenso. dum ea que ignita mens ī
semetipsa non p̄ualet continē per iēffabilez quen
dā gemitum. ex intemis pectoris sui conclauibus
euapozare conat⁹. Illū uero qui constitut⁹ in tepe
re mentis cū clamore supplicat. aut aliquid horum
que p̄dixim⁹. e faucibus suis emittit. ac p̄cipue of
citationib⁹ p̄uenitur. dupliciter peccare pronūci
ant. Primo q̄ orationis sue re⁹ sit q̄ eā negligē
ter offerat deo. Secūdo q̄ idisciplinato strepitu
alteri⁹ quoq; qui forsitan ardenti⁹ ozare potuit ī
tercipit sensū. Ideoq; p̄cipiūt eam celeri fine oclu
di. ne forte imozantib⁹ nobis in ea. redūdantia q̄
dā sputi seu flegmatis iterūpat nostre orationis
excessum. et idcirco dum adhuc feruet uelut e fau
cibus inimici uelociter rapienda est. qui cū sit no
bis semper infest⁹. tunc maxime assistit. cum con
tra se offerre nos p̄ces dño uelle p̄uiderit. Quaz
obrem utilius censēt breues quidem orationes
sed creberrimas fieri. Non enim mltitūdie versu
um sed mentis intelligentia delectātur. Ideoq; uti
lius habent decem uersus cum rationabili assigna
tione cātari. q̄m totū psalmum cū confusione m
tis effundi. que nonnūq; p̄nūciantis festinatione
generatur. dū r̄fiduoorum psalmozū qui decātandi
sunt. modum numerūq; considerās. non distinc
onē sensuū audientib⁹ studet p̄dere sed ad finez
sinaxeos propezat peruenire. **Ex libro. iij. Om**
ni obseruacione custodire conuenit totū diem ī o
pe ac necessarijs durare officijs. ne somnū quez
nocti subtraxim⁹ resumere per diem uigilatiū
lassitudie et inanitate compulsi. non tam requiem

corpori subtraxisse. q̄ quietis temp⁹ et refectione
nem nocturnā commutasse uideamur. Totū enim
carni huic proculdubio reddet. quisquis ei n̄ rati
onabiliter partem subtrahere sed totū temptaue
rit denegare. et non superflua sed necessaria uolue
rit amputare. p̄pter quod maiore fenore nece. ē
vigilias compensari. si fuerit vsq; ad lucem incon
siderata nimietate protracte. Semper enim equa
nimius quelibet fatigatio sustinet. si interiecta ei
uicissitudo quedā uel operis imutatio qualiscūq;
succedat. **EXIX.** De forma reapiendi et insti
tuendi nouitium. **Ex libro quarto.**

In thebaide est cenobiū. in quo plusq̄m
quinq; milia fratru sub vno abbate re
gūt. tātaq; fit obedientia omni euo. quā
ta non potest ap̄d nos vn⁹ uel vni obe
dire pro modico tempore uel p̄sse. Ambiens q̄s ī
tra cenobiū recipi. non ante admittit q̄m dieb⁹ o
cem uel eo āplius pro foribus excubās iudiciū per
seueratē ac osiderij sui pariterq; hūilitatis ac pa
tientie demonstrauerit. omniū p̄tereūtū fratrum
genib⁹ prouoluit. et ab vniuersis de industria re
futatur. atq; despect⁹. tāq; qui non religiois sed
necessitatis obtentu monasteriū optet intrare. iū
riis quoq; et exprobrationib⁹ multis affectus. ex
perimentū dederit constācie sue. qualisq; futurus
sit intemprationib⁹ obprobriozū tolerātia decla
rauerit. Et idcirco ne vsibus quidem cenobii pro
futuras suscipere ab eo pecunias acquiescūt. p̄i
mū ne confidentia huius oblationis inflat. nequa
q̄m se pauperiorib⁹ fratrib⁹ coequare dignē. tū
ne ea que spiritali feruore succensus intulerat. te
p̄factus postea non sine iniuria monasterii sacri
lego spū exigere moliat. Quāobrem ita nudat⁹
cū receptus fuerit. omni p̄stima facultate. ut ne ip
sum quidem quo opere⁹ est uelut uelut habere p̄
mittatur ulterius. sed per manus abbatis induat
monasterii uelut uelut. per hoc se iam opib⁹ su
stentādis non seculi arte quesitis. nec de infidelita
te p̄stima reseruatis. sed de factis ac monasterii lā
gitionib⁹ milicie sue stipendia percepturum. atq;
mde se deinceps uelut uelut alendūq; cognoscens.
et nil habere. et nichilomī de crastino non esse so
licitus. secūdum euāgelij discat sententiā. Nec sta
tim congregationi fratru commiseri permittitur
sed deputat̄ seniozi. qui seorsum p̄manens habet
curam peregrinozū. eisq; omnem diligentia susce
ptionis et humanitatis impendit. Cūq; ibidem ī
tegro anno deseruiens absq; vlla querela suū cir
ca peregrinos exhibuerit famulatū imbutus per
hec p̄tima institutione humilitatis ac patientie. a
lio traditur seniozi. qui decem iuniozibus p̄est.
quos sibi creditos ab abbate instituit et gubernat.
Huius hec erit sollicitudo ut doceat eum p̄mitte
sua uincere uoluntates. hec illi semper imperare
procurabit de industria que senserit animo eius
esse contraria. Multis siquidem experimentis edo
cti. tradunt monachū et maxime iuniores. nec vo
luptatē quidem concupiscentie sue refrenare po
sse. nisi prius mortificare per obedientia suas de
dicerit uoluntates. Ideoq; pronūciat nullaten⁹ p̄
ualere. uel iram uel tristitia uel spiritum fornicati
ōis extinguere. sed nec humilitatem cordis uerā.
nec cum fratrib⁹ uinitatem perpetuā nec firmā
diuturnāq; posset retinē concordia. sed nec in ce
nobio q̄dem diuti⁹ perurere eū qui p̄i⁹ uolūta
tes suas n̄ didicerit lupare. Cōsequenē instituē

nullus penitus cogitationes prurientes in corde p
niciosa confusione celare. sed confestim vt exorte
fuerint eas suo patefacere seniori. nec super earū
iudicō quicq̄ sue discretioni cōmittere. sed illud
credere malū esse vel bonū. quod discussit seni
oris examen Generale nāq̄ et euidentis iudiciū dy
abolice cogitatiois esse p̄nūciant. si eam seniori cō
fūdantur aperire. **XX** **De distinctione obedi
entiae et discipline.**

Dost hec tanta obseruātia obedientie re
gula custoditur. vt iuniores absq̄ p̄po
siti sui scientia uel permissu. non solum
non audeāt cellā progredi. sed nec natu
rali necessitati satisfacere auctoritate sua p̄sumāt
sicq̄ vniuersa cōplere quēcūq̄ fuerint ab eo pre
cepta. tāq̄m si a deo sine celitus edita. sine vlla dis
cussione festināt. et nec impossibilitatem quidem
p̄cepti p̄ senioris reuerentia mentiātur. Sūme re
putātur deliciae. si herba sale condita quā lapsanū
vocāt. aqua diluta ad refectōnem fratribz appō
tur. Cū sonitum audierit ad orationem eos. vt ad
opus aliquod iuitatis. certatim e cubilibz suis p̄
rūpunt. ita ut is q̄ op̄ scriptoris exercet. quā re
percus fuerit inchoasse litteram finire non audeat
sed imperfectā derelinquens non tā operis cōpen
diosa lucra sectet q̄ obedientie virtutem. quāz
non solū operi manū seu lectōi vel silentio et q̄
ei celle. verū etiā cūctis virtutibz ita p̄ferunt. ut
huic iudicent omnia postponenda. et vniūsa dispē
dia subire cōtenti sunt. dūmodo hoc bonū in nul
lo violare uideāt. Inē quos nullū peculiare op̄
nō dicā effectu. sed ne cogitatioe quidē ab aliquo
penitus affectat. Ad hec nos miserabiles quid di
cemus. qui in cenobiis cōmorātes ac sub abbatis
cura et sollicitudine cōstituti. peculiare circūferi
mus clauēs. Quiq̄ ita nōnūq̄m pro vilibz nullif
q̄ rebus accendimur eas dūtaxat uelut p̄prias uē
dicantes. vt siqs vel digito quicq̄m strēctare ex
his p̄sumpserit. tāta contra eum iracūdia supplea
mur. vt cōmōtionem cordis nostri a labijs. ac to
ta quidem corporis indignatione reuocare n̄ pos
simz. Si quis igitur gillonem fictilem. quez bau
calem nūcupat. aut huiusmodi aliud casu aliquo
fregit aut perdidit aliquid. nō aliter negligē
tiam suam q̄ publica diluit penitentia. Similiter
si super flue si durius. si contumacius respōderit.
si lectōnem operi vel obdientie p̄ferens. officia
statuta segnius fuerit executz. si dimissa sinaxi n̄
concitatus ad cellā recurrere festinauerit. si alterius
tenuerit manū si cum illo qui cellule sue cohabitā
toz non est confubulari quantulūcūq̄ p̄sumpserit
si parentū quempiā vel amicosū seculariū uiderit
vel collocutz eis sine suo fuerit seniore. si eplām
cuiuscūq̄ suscepit. si rescribere sū abbate suo tē
ptauerit. in his inquit et similibus admissis. p̄ce
dit animi aduersio spūalis. Residua uero que apō
nos indifferenter admissa. a nobis quoq̄ rep̄hen
sibilis sustinentur. id est. aperta conuicia. mani
festi cōtemptz. familiaritas apud feminas. simul
tates et iurgia. operis peculiaris p̄sumptio. filar
girie contagio. affectus atq̄ possessio rerum sup
fluarum que a ceteris fratribz n̄ habent extraordi
naria ac furtiua cibi refectio. et his similia. plagif
emendantur. vel expulsiōne purgantur. **XXI**
**De disciplina et reuerentia in mensa et ubiq̄
omnibus seruanda.**

Lud autē ut reficientibz fratribz sacra
lectiones in cenobiis recitentur nō tam
spiritalis exercitationis causa. q̄ com
pescende superflue ocioseq̄ cōfabulatio
onis gratia et maxie p̄tentōnū q̄ plerūq̄ solent in
conuiujs generari statuerūt. tātaq̄ uescientibus
eis silentii huius disciplina seruetur ut cucullis ul
tra oculorum palpebras dimissis. ne scilicet liber a
spectz habeat copiam curiosius euagandi. nihil am
plius intueat q̄ mensam et appōitos cibos. ita ut
quēadmodū uel quantū reficiat alius nullz i uiciū
notet. Sūma cautōne seruet. ne extra mensā quic
quā cibi peitus ori suo quisq̄ indulgere p̄suat. ut
incedentibus p̄ ortos et pomeria. cū passim blāde
q̄ p̄ arbores poma pendentia. nō solum obijciat
se pectoribz trāseantiū. uerz etiam strata p̄ terraz
cōculcanda pedibus offerant sacrilegiū ducatur
non modo ex hijs quicq̄ degustare. uerū etiā ma
nu contingere. absq̄ eo quod palā cūctis in con
mune reficientibus exhibet. et ad p̄cipiendū yco
nomi dispensatione per fratrum obsequia publice
ministrat. In septimana cuiusdā fratris cū p̄teriens
yconomz tria lenticule grana uidisset iacere i ter
ra. que ebdomadario festinātū duz ea p̄pararet. co
ctōnī. itez manus cū aqua qua diluebāt elapsa se
cōfestim super hoc abbatem consuluit. a quo uer
lut peruersoz neglectozq̄ sacri peculii iudicat
ab oratione suspensus est. cui negligētie reatus
nō aliter ei remissz est. nisi eū publica penitentia
dilulisset. Non solū enim seipos non esse suos. sz
etiā omnia que sua sunt credunt domio cōsecrata
propter quod si qd fuerit in monasterio semel col
latū vt sacrosanctū cū omi decernunt reuerentia
debere tractari. Tāta q̄ fide vniuersa procurat
atq̄ dispensant. vt etiā ea que despectui habent
et parua reputat ac uilia. si uel loco mouerint uel
cōpetenti collocauerint. si gillonē aq̄ iplerint
si ex eo quicq̄ obtulerit ad bibendū. si tenuē festu
cā de oratorio cella ue submouerint. mercedem se
consecuturos a domino tota credulitate confidat
XXII **Exempla obedientie factozum iohā
nis. et pafuncii.**

Beatus iohānes in adulescētia seniori de
seruiens tāta humilitate. vt ipsi quoq̄
seni stuporem sūmū obedientia eius in
cūteret. audiuit ab eo. Curre inquit iohā
nes saxū illud huc aduolue quātoci. Qui con
festim saxū imane quod turbe multē hoīm uel mo
uere non possent. applicata nūc ceruice. nūc toto
pectore. tāto nisu atq̄ conatu prouoluere cōtēde
bat ut sudore oīm membrorū totū insuderet uesti
mentū paruz metiens impossibilitatem p̄cepti. sim
plicitate sincera qua credebat senem tota fide nil
posse icassum ac sine ratōne p̄cipere. Pafuncii ab
renunciare desiderās mundo tādiu pre foibz mo
nasterii excubās p̄durauit donec contra omnem
consuetudinem cenobiorum cū filio suo paruulo
q̄ octo circiter erat ānozum vt susciperet eliceret
Confestim celle habitatione seiūcti sūt. ut quēad
modum se iā diuinitē non esse sciebat. ita etiā patrē
se esse nesciret. Quod ut plenius probaret utrū uī
delicz plz faceret affectione sāguinis. an obediē
tie. de industria negligebat paruulz pānis potius
q̄ uestimentis idutus colaphis atq̄ alapis expo
sitz diuersozum. quas plerūq̄ sub obtutibz suis i
nocenti paruulo etiam gratis cernebat inferrī. ita
ut nunq̄ genas eius nisi lacrimarum sordentibus

uestigijs uideret infectas. p amore nihilominus christi et obediētie uirtute. rigida semper atq; im mobilia patris viscera permāserūt. Nō enim iam reputabat suum filiū. quez secū pariter obtulerāt christo. Cenobii senioz ad comprobādā pētus animi eius cōstanciā. cum plorare quadā die uidisset infantem. simulans se aduersū eū cōmotum. p cepit patri ut eum iactaret in flumen. Tūc ille uelut a domino sibi esset hoc pceptū. confestim celerī cursu rapiens filium. vlnis pprijs usq; ad ozā fluminis aduexit iactatur? quod profecto fuisset consummatum nisi pcurati d industria fuissent fratres. qui sollicitē ripam fluminis obsiderent. proiectūq; iam et quodāmodo de flumis alueo paruulū raperent. Reuelatum est cōtinuo seniozi. hac eū obediētia abzabe patriarche op? iplesse. **XXIII**

De peregrinatione abbatis pinufij causa huili

Uoim? abbatem pinufij qui tatis. cum esset imanis cenobii p̄sbyter in egipto cūctis honorabilis. videns se p hoc ipso humilitatem exēcere non posse. nec habere quo uirtutem desiderate subiectōis extenderet. clam fugiens de cenobio. secessit sol? in thebaïdis ultimas partes. Ibiq; assūpta sedari veste cenobium thabēnensiotarū expetijt. quod sciebat cūctis esse districtius. et i quo se credidit facile posse celari. Vbi diutissime pro forib? perseuerās ut susciperetur sūmis p̄tib? ist. tit. cūq; mltō de spectu eādem fuisset admissus. q̄ scilicet decrepitus senex ingredi cenobiū postularet. quo tempore nec iam deseruire quidem suis uoluptatib? p̄ualeret. ac ne hoc ipsū quidem causa religionis ex petere eū assererent. sed famis et inopie necessitate astrictū. ut seni nulliq; operi apto ozti cura mādat. Quam sub alio fratre iuniore qui eū sibi creditū retinebat exercens. sic ei subdebat. ut non solū ea que ad ozti curam pertinebant. uerū etiam uniuersa officia que cūctis erant aspera uel in di gna tota sedulitate quocidie compleret. Quāplura etiam nocte confurgens ita furtim officiebat. ut autozem operis nemo deprehenderet. Cūq; ibi dem triennio delitescens dispersis per uniuersā egiptum ubiq; fratribus quereret. a quodam tandem uisus. uix potuit pro humilitate habitus ac uilitate officij quod gerebat agnosci. Nam sarcu lo laxabat oleribus terram. deinde stercus humeris suis aduectans eozū radicibus ingerebat. Hec intuens frater. ad pedes eius prociens stuporez sūmum cūctis incussit. cur istud fecerit ei qui apd ipsos uelut nouici? ac de seculo nuper egress? habebatur extremus. Post uero miraculo sunt maiore percussi. cū eius nomen quod apd ipsos quoq; magna fuerat opinione compertū prodidisset. a quo uniuersi fratres priozis ignozātie ueniā postulantes. q̄ eum tanto tempore inter iuniores ac paruulos deputassent. inuitum ac flentem q̄ inuidia dyaboli digna sibi fuisset conuersatione atq; humilitate fraudat? quā diutissime requisitā tandem aliquādo se inuenisse gaudebat. nec meruisset vitam suam i illa quā arripuerat subiectione finire. ad proprium cenobiū reduxerunt. **XXIII**

De nouicio quem in ingressu de nozma religio

Hinc igitur senem cum nis instruxit. post hec in egipto studiosissime requisit se. uaz. exhortationem hāc dedit fratri quez sub nostra p̄sentia in cenobio suo recipiebat. Nosti ait quot dieb? pze foribus excu

bans hodie sis recept? cui? difficultatis causam p̄mit? debes agnoscere. Sicut nāq; imensa gloria fideliter seruientibus deo ac secūdum regule huius institutionem ei coherētib? repromittitur in futurum. ita pene grauissime p̄parantē his qui tepide cam negligenterq; fuerint executi. et secūdū hoc qd̄ professi sunt. uel quod ab hominibus esse creduntur. fruct? etiam congruos s̄ctitatis eidem exhibere neglexerint. quia maledict? qui facit opus dei negligenter. Deo igitur a nobis diutissime refutat? es. non quia tuam. uel salutem oīum. non toto desiderio cupiamus āplecti. et his qui ad christū cupiunt peruenire etiāz procul occurrere non optem? sed ne temere recipientes. et nos apud deū leuitatis. et temetipsū reū gūiozis supplicij faceremus. si ad p̄sens facile susceptus nec pond? professionis huius intelligens. uel destitutor post hec uel tepid? extitisses. Caue ergo ne quid aliquando eozū resumas que renūciāns abieciisti. et contra domini interdicitū de agro ewāgelice operationis reuersus inueniaris tunica tua q̄ te expoliaueras reuestiri. Caue ne parentum. ne affectionis p̄stine recorderis. Caue ne quādo superbiam quam nūc incipiens. ardore fidei ac pia huilitate calcasti. cū ceperis psalmozū uel p̄ofessionis huius quandam noticiam degustare paulatī clar? resuscitare mediteris. In hac quoq; humilitate ac patientia qua ut susceperis in monasterio decem diebus pro forib? perseuerans mltis lacrimis implorasti. non solūmodo p̄stas. uerū etiam p̄oficias atq; succrescas. Satis enī miserū est ut cū de bes a rudimentis ac p̄mordiis tuis prouehi. et ad perfectionem tendere. etiam ab ipsis incipias ad i ferioza decidere. arta est uia que ducit ad uitā d̄c̄. Considera ergo te de paucis et electis effectū. te ne exemplo ac tepore multitudinis fr̄igescas. sed uiue ut pauci ut cū paucis iueniri mēais i regno dī. Mlti enī sūt uocati pauci uero electi. et pusillus est grex cui complacuit patri hereditatem dare. Itaq; non leue noueris esse peccatū perfectiorem p̄fessū quempiā ea que sūt imperfecta sectari ad quem p̄fectionis statu his ḡdib? atq; hoc ozdi ne peruenitur. **XXV.** **De decem humilitatis indicijs.**

Dincipiū nostre salutis eiusdēq; custodia timor domini est. per hunc enim et initiū conuersionis et uiciorū purgatio et uirtutū custodia. his qui imbuti ad uiam perfectionis acquirunt. Qui cū penetrauerit hominis mentem. cōtemptū ei rerū omniū paritē obliuionem parentū. mūdiz ipsi? gignit horrorem. Contemptu autē ac p̄uatione facultatū omnium humilitas acquirē. Humilitas uero his indicijs comprobāe. Primo si mortificatas in se habeat omnes uolūtates. Secūdo si non solū actuum suozū uerū etiam cogitationū nihil suo celauerit seniozi. Tercio si nihil sue discretionis sed iudicio eius uniuersa cōmittat. ac monita ei? sitiens libenter auscultet. Quarto si in omnib? seruet obediētie mansuetudinē. et patientie cōstanciā. Quinto si non solū iniuriam inferat nulli. sed ne ab alio q̄dem sibi met irrogatam doleat atq; tristē. Sexto si nihil agat nihil p̄sumat. quod non uel cōmunis regula uel maiorū cohortantē exempla. Septimo si omni uilitate content? sit. et ad omnia se q̄ sibi precipiunt uelut operariū malū iudicauerit. et in dignum. Octauū si semetipsū cunctis inferiorē

non superficie pronūciat labiorū. sed intimo cor-
dis credat affectu. Nonno si linguā cobibeat. ul' n̄
sit clamor os? in uoce. Decimo si non sit facilis ac
p̄optus in risu. **XXVII De temperācia gu-**
le. Ex libro quinto.

Non qualitas sola sed etiam quantitas ef-
carum aciem cordis obtundit. ac mente
cum carne pariter impinguata. noxiū vi-
ciorum fomitem igneūq; succedit. Qui
bustibet escis refectionis uenter seminaria luxurie
parit. Sodomitis causa subuersionis atq; luxurie
non uini crapula. sed saturitas extitit panis. Faci-
lius uidimus viros qui ab escis corpulentiorib;
oimodis temperarent q̄ moderate ufos p̄ necessi-
tate concessis. mensurā sufficientie custodire. Ha-
bet etiam corporis imbecillitas cōmentie sue pal-
mam dūmodo escis deflectioni carnis indulcis ad
huc se indigentem refectione defraudet. tātūq;
esuī indulgeat quātū sufficere ad usum uiuendi
tēperācie discretio rigida iudicauerit. non quātū
desideriū appetit? exposcit. Quāobrem ut nulli sta-
tui uirtus parsimonie adimitur. ita nec integritas
quidem consummatio denegatur. Velis quidē
et omnimode obseruanda est canonica ieiuniorū
custodia. sed nisi hanc temperanter fuerit ciborum
refectio subsequuta ad integritate m̄tis n̄ potest p̄-
uīre. itēgtas enī m̄tis uētris cohēt iēdie. Melior e-
rōnabil' quotidiana cū moderatōe refectionis. q̄ p̄ in-
ēualla arduū lōgūq; ieiunium. Nouit immoderata iē-
dia n̄ modo m̄tis labefactare cōstantiā. s; etiā ora-
tionū efficaciam reddere lassit uōie corporis ener-
uatam. Impossibile nanq; est ignita extingui. cor-
poris incēntia p̄sq; ceterorū quoq; p̄ncipaliū
uiciorum fomites radicē excidantur. Prima no-
bis est calcanda gula cōcupiscentia. et eousq; ex-
tenuanda mens non solum ieiuniis uerū etiam uig-
ilijs. lectione quoq; et crebra cōpunctione. do-
nec eiusmodi meditatōib; occupata parit ac pos-
sessa ipsius cibi refectionem. non taz iocūditiā cō-
cessam. q̄ oneris uite sibi impositam recognoscat.
Illud enim est cūctorum luctaminū fūdamētū.
ut p̄mitus carnalium desideriorū incēntia p̄mā-
tur. Non enim meremur mentis roboze cōquisito
grauiores pugnas nequitiarum celestiu; expiri q̄
carnem fragilem resistentem spūi nostro subiuga-
re nequiuimus. Qui enim gula superfluos appeti-
tus inhibere non potuit. quomodo est? carnalis
concupiscentie ualebit extingui. Et qui nequit
passiones in p̄p̄tulo sitas. paruāq; cōpescere. q̄
liter occultas nulloq; hominum teste p̄urientes
poterit debellare. Non enim nobis est aduersari
us extrinsecus formidandus. in nobis ipsis hostis
inclusus est. Intestinū nobis quotidie ingerit bel-
lū. demictō eo omnia que forinsecus sunt reddē-
tur infirma. ac milici christi uniuersa pacata erūt
et subdita. **XXVIII De ieiunio spirituali et**
quid edendum et quando et q̄liter abstinentum.

Nec solum nobis ieiunium uisibiliū ciboꝝ
ad perfectionem cordis et corporis pu-
ritatem sufficere posse credamus. nisi fu-
erit huic anime quoq; ieiunium copulatum.
Habet nanq; et illa suos noxios cibos. quib; im-
pinguata ad luxurie p̄rupta deuoluit. Detractio
cib; est eius et quidem persuasus. Ita etiam cib;
est eius. licet minime lenis. Inuidia cibis est men-
tis. uirulentis eaz succis corūpēns. et p̄sp̄ritate
alieni successus iugiter miseram ex cruciare nō de-

sinens. Cenodoxia delectabil' eque esca permulc;
post uero uacuam omiq; uirtute spoliata reddidit.
Igitur est cibus eligendus. non tantū qui concu-
piscētie flagrantē estus temperet. minusq; succē-
dat. uerumetiam qui ad paradū sit facilis. et ad co-
medendum oportunior. uilioris p̄cij compendi-
on p̄stet. quiq; sit conuersationi fratrū uisuiq;
cōmunis. Triplex enim est natura castrimargie.
Vna que canonicā refectionis horā p̄uenire com-
pellit. Alia que tātūmodo uentris imglunie et sa-
turitate quarūlibet gaudet escarū. Tercia q̄ accu-
ratōribus epulis. et esculentioribus delectatur.
Cū egīpti p̄uincā petissemus. ibiq; nos tanta
alacritate cordis suscipi miraremur. ut n̄ la proz-
sus usq; ad p̄stituta ieiunij horā refectionis regu-
la seruare. s; absq; legitis q̄rte sexteq; ferie. quo-
cūq; pergebam? quotidiana statō solueretur. qui-
dam seniorū percūctantib; nobis cur ita indiffe-
renter apud eos p̄terirentur quotidiana ieiunia.
respondit Ieiunium semper est mecum. uos autē me-
cū iugiter tenere n̄ attero. Quidem seniorū cum
reficientē me ut adhuc paululū quid edere horza
retur. iamq; me dixisse non posse. respondit. ego
iam sexies diuersis aduenientibus fratrib; mēlas
posui. hortansq; singulos cū omnib; cibū sump-
si. et adhuc esurio. et tu p̄mitus nunc reficiens iā
te dicis non posse. Itaq; ut norunt aduentu fratꝝ
indifferenter soluere quotidiana ieiunia. ita disce-
dentibus eis refectionem ab illos indulgam conti-
nentia maiore compensant. Vidimus senem mach-
etem nomine hāc a domino gratiā diuturnis p̄-
cibus impetrasse. ut quotquot dieb; ac noctibus
agitaretur collatō spiritualis. nunq; somni corpo-
re penitus laxaretur. Si quis uero detractōnis
uermum seu ociosum temptasset inferre in somnū
p̄xim; cōcidebat. ac ne usq; ad aurium quidē ei
us pollutionem uirus obloqui poterat. perueniē

XXVIII De continentia et caritate
Ex libro sexto

Huius est continentem esse. id est. euka-
raten. aliud castum. et ut ita dicam i ef-
fectū integritatis uel incorruptionis tra-
sire quod dicitur agon. Que uirtus illis
tribuitur maxime. qui uirgines uel mente uel car-
ne perdurant. ut uerq; iohānes in nouo testamē-
o. in ueteri quoq; helias. hieremias. daēl. fuisse
noscuntur. In quorum gradu hi quoq; reputantē.
qui post experimenta corruptionis. ad similez pu-
ritatis statum per laborem longū et industria; in-
tegritate mentis et corporis peruenerunt. et acu-
leos carnis non tam impugnatione cōcupiscentie
turpis. q̄ nature tātūmodo sentiunt motu. quem
statum dicimus difficilē posse inter hoīm turbas
apprehendi. Ceterum continentēs multos existere
non dubitamus. qui impugnatione; carnis quaz l'
raro uel quotidie sustinent. seu metu gebēne seu
desiderio regni celozum compescunt. Quos seni-
ores sicut p̄nunciant posse non penitē incēntiūis
obruī uiciorum ita securos et insaucios semp exis-
tere non posse definiunt. Necessē est enim unūquē
q; in colluctatione positum. q̄muis frequenē adū-
sarium uincat ac superet. et ipsum tamen aliquan-
do turbari. Quodāmodo enim exire de carne est i
corpoze cōmorantem. et ultra naturam est fragili
carne circūdatum carnis aculeos non sentire. Nul-
la etenim uirtute taz p̄p̄ie carnales hoīes spūalib;
angelis imitatione cōuersatōnis equat. q̄ merito

et gratia castitatis. Cuius puritatis evidens hoc erit indicium. si vel nulla imago illicita nobis in soporem laxatis occurrat. uel interpellans nullos concupiscentie motus valeat excitare. Licet enim ad plenam peccati noxam talis commotio minime computetur. tamen nec dum perfecte mentis indicium est. nec ad purum excocti vicij manifestatio. cum per fallaces imagines huiusmodi operatur illusio. Qualitas enim cogitationum que in distentionibus diei negligentius custoditur probatur quiete nocturna. Et idcirco cum intercesserit aliqua talis illusio non culpa somni credenda est. sed negligentia temporis precedentis. et manifestatio morbi latentis intrinsecus. ut solent male quoque valitudines corporum. non ea colligi tempestate in qua videntur emergere sed negligentia sunt preteriti temporis acquisite. quo passus quis imprudenter escis salutis contrarijs noxios humores sibi met letalesque contraxit. Quobrem illi precepti iugiter meminisse debemus. omni custodia serua cor tuum. Fere sancti basilij cesariensis sententia. et mulierem inquit ignoroz. et virgo non sum. Intantum intellexit in corruptionem carnis. non tam in mulieris esse abstinentia. quam in integritate cordis. Igitur ut illusiones bene dormientibus quidem nobis surripere valeant. equale moderatumque semper est tenendum ieiunium. Quisquis enim mensuram districtis excedit. necesse est ut modum quoque remissionis excedat. nunc quidem nimia inanitate defectus. nunc autem cibo propensiore distentus. Deinde iugis humilitas ac patientia cordis est adhibenda aduersus iram vel ceteras passiones. Vbi enim furoris insederit virus. libidinis quoque necesse est incendiū penetrare. Ante omnia vero peruigil necessaria est sollicitudo nocturna. nam sicut puritas et custodia diei nocturnam preparent castitatem. ita nocturne vigilie cordi pariter et obseruationi diurne. statum solidissimum. roburque premitunt. **XXXIX** De auaricia et proprietate monachi. **Ex libro septimo.**

Uterius nobis conflictus est aduersus filargiriam. id est. amorem pecuniarum. siue contra peregrinum bellum et extraneam turam. Cetera namque viciorum incitamenta humane inserta nature. et quodammodo inmiscuta carni. prope modum coeua natiuitati. discretionem boni mali que preueniunt. et licet prima arripiant hominem longo tamen labore vincunt. Hic vero morbus posterius superueiens. et extrinsecus accedens anime quanto facilius caueri potest ac respui. tanto neglectus et intrinsecus semel cordi. fit perniciosior cunctis difficiliorque appellitur. Malorum omnium radix efficitur. Igitur cum remissam tepidamque profuderit monachi mentem. quosdam velut rationabiles ei colores ob quos uel seruare sibi aliquid pecunie debeat uel parare describit. Nam ex ea que prebenet in monasterio queritur non esse sufficientia. et sano robustoque corpore vix posse tolerari. negligentiam erga egrotantes maximam. si proprium aliquid non fuerit quo cura corpori valeat adhiberi misere esse moriendum. Itaque cum huiusmodi cogitationibus laqueauerit mentem. qualiter unum saltem denarium acquirere possit excogitat. Cumque illi hoc ex voto cesserit audior fames auri accrescit. Cum pecunie incremento rabies cupiditatis augetur. Tunc deinde vita longeva premititur. senectus incurua. infirmitates diuersae atque proluxe que nisi maior summa in iuuentute fuerit preparata. tolerari in senecta

non possunt. Itaque infelix anima sempiternis nexibus obligata. nichil aliud respicit cordis inuentionem. quam unde pecuniam parare valeat. per quam possit de monasterij disciplina quociens euolare. nullam exhibens fidem ubi potuerit numeri spes aliqua refulgere. Pro hac non mendacium. non periurium. non furti facinus admittere perhorrescit. non fides frangere. non iracundie noxio furore suppleri. fitque per omnia sicut aliis venter ita huic aurum et spes lucri pro deo. Nulla deinceps humilitatis. caritatis obedientie. non dicam virtutem sed ne umbram que dem retinere contentus. indignatur ad omnia. et ad singula opera murmurat atque suspirat. Nec uictu quotidiano. nec solito indumento contentus non se diutius hec toleraturum esse testatur. deum quoque non in ibi solummodo esse proclamatur. nec salutem suam in illo tantum loco esse conclusam. Itaque instabilitatis sue habens viaticum numeros. insolenter ad omnia precepta respondet. et tanquam peregrinum extraneumque se gerens. quecumque indigentia correctione perspexerit contemnit. Cumque furtim possideat pecuniam. nec calciamenta quidem ac vestimenta se habere conqueritur. daretque sibi tardius indignatur. Deinde occasiones quibus offendi vel irasci debeat studiose perquirat. ne leuiter motus de cenobii disciplina videatur exire. Nec solus tamen transmigrare contentus. ne tanquam suo uicio deseruisse creditur. quantos potuerit susurrantibus claudesimis deprauare non desinit. Discessus solatium. et excusationem leuitatis. non se aliter credens quam nota uel macula monasterij repperitur. **XXX.**

De tribus eiusdem vicij speciebus.

Utriplex itaque est huius valitudinis morbus. cuius exempla in scripturis sanctis inuenimus. non leui pena fuisse damnata. Nam giesi ea que nec ante quidem possederat uolens acquirere. non modo gratiam prophetie possidere non meruit. quam per successionem uelut hereditariam a suo habuit magistro suscipere. uerum etiam econtrario eterna lepra sancti heresei maledictione perfunditur. Judas uolens resumere pecunias quas antea christum secutus abiecerat. non solum ad prodicionem domini lapsus. apostatamque perdidit gradum. sed etiam vitam ipsam biothanthi morte conclusit. Ananias et saphira reseruatam partem quandam ex his que possederant. apostatamque ore morte multatur. Alii uero auaricie occasione domini sententiam corrumpere. atque ad suum desiderium gestunt deprauare. nec suam uitam nec intellectum scripturarum sensui coaptantes. sed vim scripturarum pro desiderio sue libidinis inferentes. consentire eas suis opinionibus uolunt. Aut quod scriptum esse. Beatius est magis dare quam accipere. Cuius interpretatione puissima eneruatam domini putant illam esse sententiam. qua dicitur. si uis perfectus esse uade et uende omnia que habes et da pauperibus etc. beatiores scilicet se pronuntiantes. si pristinis suffulci substantijs. alijs quoque de earum superabundantia largiantur dum erubescunt pro christo gloriosam cum apostolis suscipere ueritatem. Itaque si agonem spiritualem certare legitime cupimus. hunc quoque perniciosum hostem a cordibus nostris extrudamus. Quem quantum superare non magne uirtutis est. tantum ab eo uincti ignominiosum plenumque dedecoris. Respice iudam. cum ob hoc oculos dispensationi pauperum deputatos. sibi creditos accepisset. ut saltem pecuniam

abundantia satiat. concupiscentie sue morum imponeret. i tantum fomitem cupiditatis exarsit ut iam non loculos danculo copulare. sz ipsuz dominum vendare maluerit. Vniuersas enim diuitiarum moles. cupiditatis huius exupat rabies. Deniq; princeps apostoloru ananiam et saphiram qz sibi quippiam de sua facultate reseruauerant morte multauit. Quanta i hoc quoq; faciozis ac supplicij similitudo concurrat. Ibi nanq; filargiria puditio. hic falsitas sbsculta est. Ibi veritas prodie hic mendacii crimen admittitur. Ille refugies paupertatem resumere que abiecerat occupauit. hi ne fierent paupes de substantia sua retinere ceptaauerunt. Itaq; si in eos qui non alienas occupauerunt substantias. sz proprias pecere tempeauerunt. pcessit tam seuera sententia qd censedu de his qui nuq; possessa cupiunt ogregare. et nuditatem cora hoibus pferentes. affectu occupiscentie cora deo diuites coprobant. Constitue i agro atq; operatione virtutum. substantia mudi qua te inuicias spoliasti. qd recurrens niteris reuestiri. Si vero paupertate puentus nihil quod dimitteres habuisti. multo magis acquirere non debes quod antea non possedi sti. Ob id enim ita domini beneficio pparatus es ut expeditoz ad eu nullis pecuniaru laqueis ipe dit accurrez.

XXXI.

De ira. pernicioza et salubri ex libro octauo.

Quartu certamen est ire. Omnis inquit ira et indignatio et clamor et blasphemia tollat a uobis. Cu dicit omnis ira. nulla penit? velut necessariam et uile nob excipit. Delinquentq; fratrem si necesse est. ita quisq; curare festinet. ut dum medela leuiozi forsitana febricula laboranti procurat inferre. non semetipsu iratus deteriori morbo cecitatis inuoluat. Oportz naq; aliquando qui alteri? uulneri mederi cupit. omni languozis morbo alienu subsistere. Qualibet ex causa iracundie motus efferuens execat oculos cordis. et acuminis visu exitia lem validiozis morbi ingerens trabem. solem iusticie non sinit incueri. Habemus sane ire ministerium sat s omode nobis inseruim. ad quod solum eaz recipere uile nobis est ac salubre. cu contra lasciuientes cordis nostri motus indignates inremimus. et ea que agere confundimur cora hominib? vel ploqui. in latebras ascendisse nostri pectoris indignamur. angelozem scilicet ac dei ipsius pscntiam ubiq; trementes. Vel certe cum cōtra hanc ipsa iram. cur a nobis aduersus fratrem irrepserit comouemur. et ia ti letales instigationes eius extrudim? Tali iraci doz nos propheta. Irascimi iquit et nolite peccare. Ille etenim cum aqua de cisterua bebblee concupisset eamq; a uiris fortib? per medias hostiu; caeteruas suscepisset allatam ptnus effudit in terram et ita voluptuosam concupiscentie passionem iratus extinguens. libauit ea domino. et cupiditatis sue desiderium non expleuit. dicens. Propici? sit michi deus ne faciam hoc. Nam sanguinem istozuz qui profecti sunt et animaz periculum non biba. Vel cum uellet ab isai. couicij regalis ultiōne trū catione capitis explere. dauid indignatōne pia cōmotus. humilitatis modum et patientie rigozem incōcussa lenitate seruauit dicens. Quid michi et tibi dē. Iubemur itaq; irasci salubriter. sed nobismetipsis ac suggestionib? pūis. Aduers? eos in quos cōmoti fuerim rancorem animi reseruantes. negat quidā se uerbis irasci. sed re ipsa et ope

re indignari comprobant. Nam neq; cogitatio sermone eos compellit. nec affabilitate eis solita colloquuntur. Et eo se minime delinquere putat. quo vindictam sue cōmotiozis non expetit. Quā tamen quia profere palā et exercere aut non audet aut certe non possunt. in suam perniciem uirus i acudie reuozquentes. cōcoquunt eam in corde. taciti ac silentes i semetipsis cōsumunt. amaritudinē tristicie non uirtute animi ptnus expellentes. sed digerentes processu dierum. et utruq; pro tempore mitigantes. quasi uero i effectu operis solūmodo sit iracūdia moderanda. et non poti? ab archanis nostri pectoris eruenda. et tenebris illius obscurati nec cōsiliij salubris nec scientie lumen admittente. sed nec templū spūsancti. habitante in nobis spūritu nequā. ualeam? existere. Cohibit? enim i corde furor. astantes quidem homines non offendit. sed eque spūsancti splendissimū iubar ac si p latus excludit. Aut quemadmodū uel ad mortuū uult eam dñs retentari. qui nec sacrificia quidem spūalia orationum nostraru pmitte offerri. si uel alium contra nos aliquid rancoris habere cognoscimus. Non enim ita nostris obsequiis omnis omniū dominus dlectatur. ut quod in uno acquirat perdat in altero. dominante tristicia. In cuiuslibet nāq; dispendio unum patitur detrimentum. qui eodem modo omniū famulozū suozū salutem desiderat et expectat. et idcirco eque habente aduers? nos fratre. inefficax est oratio nostra. ac si nos aduersus eum indignationem reseruemus. Sed quid diuiti? pceptis ewāgelicis atq; aplicis imoratur. cum etiā uera lex que aliqd remissionis habere uidetur hec eadem pscueat dicens. Ne odeis fratrem in corde tuo. Et iterum. Non eris memor iniurie. Non solum iniurie retributio. sed etiā ipsa memoria radicitus iubetur euelli.

XXXII.

De illis qui pre superbia vel impatientia solitudinem requirunt.

Interdum superbia vel impatientia supat. cu incōditos mores nostros nolunt emēdare. soli tudinē nos desiderat cōquerimur. tanq; ibi nullis nos cōcitātib? ilico uirtutem patientie repturi. excusantes negligentia nostra. causāq; cōmotiozis. non nostra dicentes ipatientia sed fratru uicio generari. Dū qz in alios errozis nostri uergim? causas nūq; ad patientie ac perfectiozis calce? ualebim? pueniē. Sūma igitur emendatōis ac trāquilicatis nostre non est in alteri? arbitrio collocanda quod nostre non subiacet potestati. quia ut non irascamur nō debet ex alterius perfectione sed ex nostra uirtute descendere. que non aliena patientia sed ppria longanimitate cōquiri. Pozzo heremū perfectos omiq; uitio cuatos oportet expetere. et excoctis ad purū in congregatione fratrum uiciis. nou p silaminitatis perfugio. sed diuine cōtemplationis obtentu intrare que non nisi in solitudine a perfectis solūmodo poterit apprehēdi. Quecūq; enī uicia incurata in heremū detulerim? opera i nobis et non abolita sentientur. Solitudo nanq; sic nouit emendat s morib? contemplationem purissimā referare. ita eozum qui minus emēdaci sunt. uicia non solum seruare uerum etiam exaggerare consueuit. Tādūq; sibi patiens quis uidet et humilis. donec nulli? hoim cōmiseretur cōsortio. ad naturam pstinā mox reuersur? cum interpellauerit cuiuslibet cōmotiozis occasio. Emergūt qppe

ex eo confestim uicia que latebant et uelut equi i frenes certatim e suis repagulis ocio longiore nutriti acrius ad perniciem aurige proprij ferocius qz prorupunt. Magis enim exercitio usuqz humano cessante efferuntur uicia in nobis nisi fuerit a tea purgata ipsamqz umbrā paciētie quā possidere imaginariē per mixti fratribus saltem pro eorū reuerētia et nota publica uidebamur. desidia securitatis amittim? Quasi uero uniuersa uirulenta serpetium genera uel ferarum cuz suis in cubilib? immozantur pronūciari possint innoxia quia nulli nocent. hoc enim eis non affectus bonitatis s; necessitas solitudinis confert. **XXXIII.**

Q nec etiam contra insensibiles creaturas iras Deoqz perfectionē qrentib? **C** i liceat non sufficit contra hominem non irasci Memimus enim in solitudine commorantib? nobis contra calamū cum aut crassitudo eius aut exilitas displiceret. cōtra ue scalpellum cū incendia hebeti acie segniter execaret. ita indignationis irrepisse motum. ut non alias perturbatōnem mentis qm uel contra insensibiles materias. ul' certe aduersus dyabolum maledictōne prolata digere atqz euaporare possem? Quāobrem ad perfectionis rationem non satis prodeit abeē homines. in quos ira moueamur. cū etiā erga res mutas exerceri possit. nisi forte in eo putes cōmotionibus nostris aliquod remediū cōparari. qz maledictōnib? uel iracūdie nostre minime res ināte respondeāt. et in te pantia cordis nostri ad maiorē nequaqz pro uocēt insaniā. Quapropter si illam sūmā diuini premij cupim? adipisci d qua dicitur. beati mundo corde quoniam ipsi deum uidebunt. non solum e nostris actiōnibus hec amputanda est. sed etiam de internis anime actibus radicatus extirpanda. Radices enī uiciozū potius excidi precipiuntur. qz fructus a domino. qui non solum pro operatōnis effectu sed etiam pro uoluntatis desiderio uniuersū aut pmiū reddit aut penam. secundū illd. Ego autē opera eozum et cogitatōnes uenio ut congregem. In eo autem quod in quibusdam exemplarib? inuenitur. qui irascitur fratri suo sine causa re? erit iudicio. superfluum est ab his adiectum qui amputandam iram pro iustis causis minime putauerunt. qui propositum non intellexerūt scripture uolentis fomitem iracundie omnimodis amputare. finis enim paciētie nō irascendo iuste sed penitus non irascendo consistit. Cuius morbi hec erit medicina perfecta. ut primitus credamus nullo modo siue iustis siue iniustis ex causis nobis licere irasci. scientes nos discretiōis lumen et iusticie moderamina protē? amissuros si pncipale cordis nostri eius fuerit tenebris obscuratum. tū de inde puritatem mentis nostre mox perturbādā templumqz eam spūsancti effici omnino nō posse. iracundie in nobis spiritu cōmorante. Postremo ut cogitemus neqz licere nobis ozare nec iratos fundere preces ad deum. Et pre omnib? incertum statum conditionis humane pre oculis habētes. quotidie nos credam? e corpore migraturos.

XXXIII. De tristitia pniciosa et salubri Ex libro nono.

Q uinto nobis certamine edactis tristicie stimuli retundendi sunt. que si passim per singulos incursum. et incertos ac uarios casus. obtinēdum animuz nostrum

habuerit facultatem. ab omni nos sepat diuine cōtemplationis intuitu. non orationes explere cum solita cordis alacritate permittit. non sacrarū lectionum sinit remedijs incubare. tranquillum quoqz ac mitem cum fratribus esse non patitur. et ad cūcta operationum uel religionis officia impatiētez et asperū reddit. Sicut enim tinea uesimto et uermis ligno. ita tristitia uiri nocet cordi. Nōnunqz ire precedentis uicio subsequi seu cōcupiscētie luci ue cuiusdam mim? adepti generari solet. cū se harum rerum spe mente concepta quis uiderit excidisse. Interdum uero etiam nullis existentibus causis. inimici subtilis instinctu tanto repente merore depremimur. ut ne caroz quidem ac necessariorum nostrorum aduentum solita suscipere. affabilitate possimus. uel quidquid ab eis cōpetēti fuerit confabulatione prolatum. importunum nobis ac superfluum iudicetur. nullaqz a nobis redatur eis grata respōtio. uniuersos cordis nostri recessus felle amaritudinis occupante. Vnde manifestissime comprobā. non semper nobis aliozū uicio cōmotionū stimulos excitari. sed poti? nostro. qui reconditas in nobismetipsis habemus ofensionum causas. ac seminaria uiciozū. que cuz mentem nostram temptatōnem imber aluerit in germina confestim fructusqz prorupunt. Nunqz enim quis alterius uicio laesitatus peccare cōpeltitur. si repositam materiam delictozū in suo corde non habeat. Nec tunc subito quispiam decept? esse credendus est. cum inspecta mulieris forma i baratrum cōcupiscētie turpis inciderit. sed potius occultos ac latentes medullitus morbos. occasione uisus in superficie tunc fuisse pductos. Deoqz perfectio cordis non tam sepatōne hominuz qz paciētie uirtute conquiri. que firme possessa sicut potest nos etiam cū his qui oderunt pacem pacificos conseruare. ita si parta uel nacta nō fuerit. et ab his qui perfecti ac meliores nobis sūt facit iugiter dissidere. Occasiones enim cōmotionū ob quas eos quibus iūgimur deserere festinamus in conuersatione humana deesse non poterunt. et idcirco tristicie causas ob quas a poribus separamur. non euadim? sed mutamus. Procurandum itaqz nobis est ut nostra poti? emendare uicia festinemus. que proculdubio si fuerint emendata. et tunc non dicam cum hominibus. sed etiam cū seis et beluis facllime nobis conuenit. secundū illud. Bestie terre non uerebimur. Extrimsecus enim ueniētia pacata erunt tibi offendicula. si in nobis intus radices eozum recepte. insertaqz fuerint. pax enim multa diligentibus nomen tuum. et nō est ill scandalum. Est enim aliud detestabili? tristicie genus. quod despationem anime iniqz delinquenti. Quod nec chaim fecit post fratricidiū penitere. nec iudam post traditionem. Sed illa tristitia que penitentiam ad salutem stabiliri operatur. obediens est. affabilis. mansueta. hūilis. ac paciēns. ut pote ex dei caritate descendens. ad omnem dolorem corporis ac spiritus contritionem infatigabiliter semetipsā desiderio pfectionis extendens. et quodāmodo leta ac spe profectus sui uegetata. habens omnes in se fructus spūs. quos enumeat apostolus. Hec uero seculi tristitia est asperrima impatiēns. dura. plena rancore. et merore fructuoso. Quapropter absqz illa que uel p saluari penitentia uel pro studio perfectionis seu p desiderio suscipitur futuroz. omnis tristitia tāqz seqi

et que mortem inferat equaliter repellenda est. si
cut fornicationis spiritus. seu filazgirie vel ire.
Hoc enim modo vniuersa tristitiarum genera va
lebimus superare. cum eternarum rerum ac futu
rarum intuitu semper leti. nec casib? deiecti p'sen
tibus. nec prosperis fuerimus elati. vtraq; velut
caduca et mox transeuntia contemplantes.

**XXXV. De tedio vel accidia. Idem ex li
bro decimo.**

Extum nobis certamen est contra acci
diam siue tedium siue anxietatez cordis.
Affinis hec tristitie. ac solitariis magis
experta. Que cum miserabilem obsede
rit mentem. horrorem loci. fastidium celle. fratru
quoq; qui cum eo vel eminus comozantur. tanq;
negligentiam ac minus spualium aspersionem
gignit. ad omne quoq; opus quod intra septa sui
cubilis est facit deside. et inertem. ab omni se do
let spirituali questu manem in loco vacuumq; co
sistere. repote qui cum posset etiam alios regere.
ac prodesse plurimis. nullum edificauerit nec que
q; institutione sue doctrine lucratu sit. Absentia
longeq; posita magnificat monasteria. consortia
quoq; ibidem suauia. et plena spirituali conuersa
tione depingit. E contra vniuersa que habentur i
manibus aspera. vt nulla re alia tante oppugnati
onis remedium. q; visitatione fratris cuiuspiam.
seu somni solatio posse estiet iueniri. Deinde fug
gerit salutationes exhibendas fratribus. visitato
nesq; infirmorum. parentes inquiri salutandos. il
lam religiosam deuotamq; deo feminam omni p'si
dio destitutam frequentis inuisere. magisq; opor
tere i his operam pietatis impendi q; sine ullo p
fectu in cellula zelidere. Agitur itaq; infelix ania
talib? inico. machis accidia spu velut ariete va
lidissimo fatigata. hoc quo videtur ad pns remedio
paulopost acris infirmam. frequetis enim ac du
rius aduersarius attemperabit. quem coferto p
lio prebiturum cominus sibi terga cognoscit. salu
temq; sibi non de victoria. no de flictu. sed de fu
ga sperare preuidet. donec paulatim protract? a
cella. actum sue p'fessionis incipiat obliuisci. q; n
est ali? q; cōtemplatio diuine puritatis. que no a
libi potest nisi in silentio et iugi celle perseueracia
ac moderatione perquiri. atq; ita milicie sue fugi
tiu? effectus implicet se negociis secularibus. et
cui se probauit minime placitur? Itaq; instabilez
eum de cetero reddet ac vagum et ad omne opus
desidez. nichilq; aliud proturare q; vbi quo ve co
lore occasionem refectioni future valeat p'parare
mens enim ociosi nichil aliud cogitare nouit q; d
escis ac venere. Et necesse est eu imhonestum esse.
dum necessaria vict? requirit. adulationi quoq;
operā dare. nouitates etiam rumorū sectari. cau
sarū fabularūq; occasiones cōquirere. per quas si
bimetipsi aditū paret ac facultatē qua diuersorū
domos valeat penetrare. **XXXVI. De hu
ius vicij remedio quod est laboris exercitium.**

Urum si ille qui ewangelium predicabat.
signis illud virtutibusq; comendās. ne
grauaret quēpiam. gratis panem mādu
care non audebat. quomodo illi nō est
ment se grauare. qui quotidie eum ociosi vacatēz
q; p'sumunt. In actibus etiam aplōz graue nobis
sue conuersionis reliquit exemplū cum se non so
lum id operatū esse testatur quod necessitatez sui
corporis expediret. sed etiam quod vlib? eorum

qui secum erant posset sufficere. Et hoc ipsum di
cit esse mādatum domini qm ipse inquit dixit. Be
atius est magis dare q; accipere. Hec est aut imp
tientis beator largitas. q; accipiētis penuria. que
non de pecunia per infidelitatem vel diffident. az
reseruata. nec de reconditis auaricie thesauris im
peditur. sed que d fructu operis pprii et pio su
dore profertur. Et duplici gratia decorat. q; et p
fectā nuditatem christi vniuersarum rerū suarū
abiectione possideat. et munificentia diuitis labo
re suo exhibeat et effectū. Hic quidē honorat de
um de suis iustis laboribus. et delibat ei d fructū
b? iusticie sue. ille vero ocij corpore reolutus et
inertia. indignum se esse etiam cibo panis aposto
li probat sententia. dum contra eius scilicet inter
dictum ociosus eum non sine reatu peccati cōtu
macieq; p'sumit. Nec merebitur icorruptōis uesti
mento ornari. quisquis somno ocij vel accidie so
pat? n industrie sue labore sed inercie pais icopia o
piri maluerit quos abscondēs de plenitudine scrip
turarum. non vestimentū decoris. sed ignominio
sum excusationis velamen sue coaptauit ignaue.
Solent enim hac segnicie dissoluti. nolētes opere
manuum suarū sustentari. quod aposto? idē
ter exercuit. vel nobis exercere precepit. quibus
dam vti testimoniis scripturarū. qbus inercie sue
velamen imponāt dicentes scriptum esse. Opami
ni non cibum qui perit. Et meus cib? est. vt facā
voluntatem patris. In desideriis est omnis ocio
sus. et ad extremum multa mala docuit ociositas.
Nec est apud egyptum ab antiquis patrib? sacra
sententia. operantē monachum demone vno pul
sari. ociosum vero inumeris spiritibus deuastari.
Deniq; abbas paulus pbatissimus patrū cum in
heremo vastiore consistens. que pozphirion nūcu
patur. palmarū fructibus et orto modico secur?
haberet sufficientem alimonie substantiā. nec pos
set aliquid aliud vnde sustentaretur opis exerce
re. eo q; ab opidis uel habitabili terra septem mā
sionibus separaretur. uel eo amplius deserti illi?
habitatio. plusq; expeteretur pro mercede vectu
re q; ualere posset precij operis defudari. collec
tis palmarum folijs quotidianum p'sum uelut ex
inde sustentandus a semetipso iugiter exigebat.
Cūq; opere totius animi antrū eius fuisset imple
tum. supposito igne cōcremabat. intārum probās
sine opere manuum nec in loco posse monachum
perdurare. nec ad perfectionis culmen aliquādo
conscendere. vt cum hoc fieri nequaq; necessitas
uictus exigeret. pro sola purgatione cordis et co
gitationum soliditate. ac perseueracia celle. uel ac
cidie ipsius uictoria et expurgatione perficeret.
Cum incipiens in heremo comozari abbatī moysi
omnium sanctorū sūmo dixisse me egritudine ac
cidie confectum ad abbatem paulum p'mus cu
currisse. ille te non ait ab ea liberasti. sed magis ei
deditum ac subditum prebuiti. Grauius enī te
vt desertorem ac fugitiuum deinceps aduersari?
impugnabit quez de conflictu supatum protin?
aufugisse conspexit. **XXXVII. De mani
gloria spirituali et occulta. Ex libro vndecimo.**

Extimum nobis certamen est cōtra spi
ritum cenodoxie multiformem atq; sub
tile. Tātoq; est perniciosior ad cōflictu
qnto obscurior ad cauendum. Qui cuz
pro elatione carnali pulsauerit mentem. et fuerit
responsionis scuto repulsus. rurs? priore habitu

sal. e. sed dextera tua et brachiū tuū et illuminatō
 vultus tui. Postremo vniuersa beneficia eius mē
 te sollicita perlustrantes. non solum pro his ei gra
 tias referamus. q̄ vel rationales nos condidit
 vel baptisimi largitus est gratiam. vel scientiaz le
 gis concessit. sed etiam pro his que erga nos quo
 tidiana eius prouidentia conferuntur. q̄ scilicet
 ab aduersariorum nos insidijs liberat. q̄ a pericu
 lis nos etiam ignorantes p̄tegit. q̄ a lapsu pecca
 ti cōmunit q̄ adiuuat nos et illuminat. q̄ pro ne
 gligentis delictisq̄ nostris eius inspiratione la
 center cōpungimur. q̄ ab eo nōnunq̄ etiam inuiti
 trahimur ad salutem. Postremo quia liberum ar
 bitrium nostrum quod procliuū fertur ad vicia.
 ad meliorem dirigit frugez. Hec est proprie erga
 deum humilitas. hec est patrum sincera fides. sine
 qua nec pietas in deum. nec purgatio viciorū. nec
 emendatio morum. nec virtutum cōsumatio pote
 rit apprehendi. Hucusq̄ de spūali superbia q̄ dixi
 mus p̄fectos quosq̄ pulsari dixisse sufficiat. Qd̄
 genus non multis expertum est. qz nec plures stu
 dent perfectam cordis apprehendere puritatem.
 ut ad hos preliorum gradus valeant peruenire.

XL De superbia carnali et eius iudicijs ac remedijs.

Querum nos qui adhuc terrenis sumus
 passionibus inuoluti. nequaquā hoc mo
 do temptare dignatur. sed crassiore &
 carnali elatione supplantat. Hec igit̄ cū
 tepido ac male arrepto renuntiacionis principio.
 in monachi resederit mente. primum inobediētē
 eum reddit et asperum. equalem fratribz fieri cō
 munemq̄ non sinit. spoliari etiam terrenis opibz
 non concedit. Et cum renuntiatio nichil aliud est
 q̄ q̄ quotidie credat se esse mortuum econtraio
 facit eum vitam sp̄are longeuā. Super hec incia
 male fundata necesse est ut vniuersa deinceps vi
 ciorum structura consurgat. Nec unq̄ potest in
 corde suo humilitatem christi suscipere. cum sibi
 uel de natalium nobilitate gloriatur. uel inflat̄ de
 seculi q̄ corpore non mente deseruit dignitate. v̄
 de pecuniis ad ruinam suam retentis extollit̄. Ne
 ipsam quidem auribus suis doctrinam perfecti
 onis admittit. tantūq̄ concrevit in corde ei? spū
 alis verbi fastidium. ut cum forte talis fuerit ab
 orta collatō. vno in loco stare nesciat eius obtut?
 sed huc illucq̄ stupidus circumferat̄. Pro spū
 autem saluaribz spurca de sicco gutture contra
 huntur. digiti ludūt. et in modum quidem scribē
 tis volitant atq̄ depingunt. et ita huc atq̄ illuc
 membra cōmouentur. ut se ul' scatentibus vermī
 bus vel acutissimis sudibz credat insidere. et qd̄
 quid simplex collatō ad edificacionem protulit
 audiētium. ad suam sugillationem estimet esse p̄
 latum totoq̄ corpore quo spūalis vite examina
 tio ventilatur. suis suspitionibus occupatus. nō
 quid exinde ad profectum suum capere obeat au
 cupatur. sed causas cur vnūquodq̄ sit dictū soli
 cita mente perquirat. vel quid eis obicere possit.
 Et ita fit vt non solum in nullo ei proficiat colla
 tio spūalis. verum etiam damnosa magis existat
 dum enim consciētia sua totum suspicatur cōtra
 se esse prolatum. vehementēz cordis obstinatōne
 duratur. ireq̄ stimulis acrius instigat̄. Deinde p̄
 hec excelsa vox. sermo rigidus. amara et turbulē
 ta responsio. incessus erectus ac mobilis. lingua
 facilis. procaz loquela nec unq̄ taciturnitas ami

ca. nisi cum contra fratrem rancorem ī corde suo
 conceperit. ita ut quid in eo detestabili? sic haud
 facile cernatur vtrum diffusa illa petulantq̄ leti
 cia. an dira hec uirulentaq̄ seueritas. Et cum ipse
 tumore possessus facile cunctis tristitias inferat.
 atq̄ ad satisfactiōnem lesi fratris semetipsum sū
 mittere dedignetur. etiam ab illo sibi oblatam cō
 temnit. His igitur iudicijs carnalis ista superbia
 declarat̄. Inest in loquela eius clamor. ī taciturni
 tate amaritudo. excelsus et effusus in leticia risus
 irrationabilis in seueritate tristitia. in responsione
 rancor. facilitas in sermone. expers patientie est.
 caritas aliena. audax ad contumelias irrogandas
 ad tolerandas pusillanimis. ad obediendum diffi
 cilis. nisi in quo eam desiderium suum voluntasq̄
 preuenit. Nullo enim modo poterit in anima no
 stra virtutum structura consurgere. nisi prius ia
 cta fuerint vere humilitatis fundamenta. Quod
 nullatenus poterimus implere. nisi abrenunciatio
 vera facultatum in nobis fuerit christi amore fun
 data. deinde obedientie subiectio simplici corde su
 scepta ita ut p̄ter abbat̄s mandatum. nulla pe
 nitens voluntas uiuat in nobis. Quod non alit̄ ob
 seruari poterit. nisi quis non solum se mortuum
 mundo. verum etiā insipientē iudicauerit ac stul
 tum. vniuersa que sibi fuerint a senioribus impar
 rata. sine ulla discussione perficiens. sacrosancta
 ea credens ac diuinitus promulgata. In qua con
 sistitibz et qualitate proculdubio status ille hu
 litatis vere tranquillū subsequit̄. vt nos ipsos ī
 feriores omnibus iudicantes. vniuersa que nobis
 irrogata fuerint. iniuriosa uel tristi tanq̄ a supe
 rioribus nostris illata. paciētissime toleremz. De
 niq̄ eandem humilitatem erga deum feruentissime
 reteremus. vt nichil nos absq̄ illius opituitatōe
 vel gratia posse perficere cognoscamus. **XLII.**

Collatio abbatis moysi de puritate cordis

Idem in libro decimo collatō prima

Quoniam in heremo scit̄i abbatez moysen ex
 petissemus. pariterq̄ ab eo edificatōis
 sermonem fusis lacrimis posceremus.
 quippe cuius animi rigorem hunc noue
 ramus. vt nisi fideliter desiderantibus et cū omī
 cordis contricione querentibus. nequaquā acquies
 ceret ianuam perfectionis apire. ne scilicet indig
 nis et fastidiose suscipiētibus pandēs. aut iactā
 tie viciū aut proditōnis crimen videretur incur
 rere. eādem fatigatus precibus nostris ita exors?
 est. Omnes inquit artes et discipline scopon que
 dam. id est destinationem. et telos. id est finem p̄
 prium habent ad quem respiciens vniuscuiusq̄ az
 tis industrius appetitior. cunctos labores et pei
 cula atq̄ dispendia equanimiter libenterq̄ sustē
 tant. Finis quidem nostre professōis est regnum
 dei. scopos puritas est cordis. Que si pre oculis
 nostris iugiter statuta fuerit. non solum cūctos
 labores nostros varios atq̄ instabiles reddet. s;
 etiam cogitationes diuersas sibi contrarias susci
 tabit. Necesse est enim mentem. quo recurrat cui
 ue principaliter inhereat nō habentem. per singu
 la momenta pro incursum uarietate mutari. atq̄
 ex his que extrinsecus accidunt. in illum statū cō
 tinuo transformari q̄ sibi primū occurrit. Hic
 namq̄ est q̄ nōnullus mundi hui? maximas facul
 tates et prediorum magnificentia contēpnentes
 post hoc videmus pro scalpello. pro grafio p̄ acu
 pro calamo cōmoueri. Nōnulli tanto zelo codicez

seruant. ut eū ne leuiter quideꝫ legi vel cōtigi ab aliquo sinant. et inde occasiōes īpatientie ac mortis incurrūt. vnde monentur stipendia patientie & caritatis acquirere. Cūq; omnes diuitias suas p̄ christi amore disperserint. p̄stīmū tamē cordis affectū in rebꝫ minimis retentātes et pro ipsis nō nūq̄ mobiliter irascentes. ex omnibꝫ infructuosos sterileq; reddūt. Si distribuero inquit paulꝫ in cibos pauperū &c. Vnde liquido cōp̄batur. p̄fectionem nō statim nuditate seu dignitatuꝫ abiectione contingi. nisi fuerit caritas illa cuiꝫ apostolus membra describit. in veritate possessa. que ī sola cordis puritate cōsistit. Nā quid est aliud non emulari. non inflari. nō irritari. et reliqua. nisi cōp̄fectum et mūdissimū deo semper offerre. et vacuū illud a cūctis perturbatōibꝫ custodire. Omnia igit̄ huius gratia gerenda appetenda sūtq; nobis. pro hac solitudo sectāda est. pro hac ieiunia et vigiliis labores debere nos suscipere nonerit. Et non p̄pter has obseruationes. si forte non potuerimꝫ implere. incidamꝫ in tristitia vel irā siue indignatōnem. non enim tātū est lucrū ieiunij q̄n tātū ire dispendium. nec tātus lectione capiti fructus q̄ntum cōtemptu fratris incurrit detrimentū. Ea igitur que sequentia sūt. id est. ieiunia. vigilię &c. propter principalem scopon. id est. puritatem cordis qd̄ ē caritas nos ouenit exercere. et non p̄pter illa hanc principalem virtutem perturbare. qua ī nobis integra durāte nichil oberit si aliquid eorum per necessitatem fuerit p̄termittū. Nec p̄derit vniuersa fecisse adempta hac principali causa. cuius obtentu sūt omnia pagenda. que non p̄fectio sed perfectionis instrumenta sūt. Quidq; igitur potest istā mentis puritatem tranquillitatem q; turbare. q̄muis vtile ac necessariū videatur. ut noxiū deuicāduū est. **XLII.** **De cōtemplatione diuinitatis.**

Nherere quideꝫ deo iugiter. et cōtemplationi eius īseparabiliter copulari. impossibile est homini caris fragilitate circumdato. verū oportet nos scire. vbi nostre mentis intentionem obeamꝫ habere defixā. et ad quā destinationez semper anime nostre reuocemꝫ intuitū. quā cum poterit obtinere mens gaudeat. et a q̄ distractā se doleat atq; suspiret fornicatōez iudicās vel momentaneū a christi cōtemplatione discessū. a quo cū deuiauerit paululū noster obtutus. rursus ad eū mentis aciem reuocemꝫ. Cōtemplatio vero dei multifarie concipit̄. Nam deꝫ nō sola incōprehensibilis illius substantie sue admiratione cognoscit̄ quod adhuc in spe repp̄missionis absconditū est sed etiam creaturaz suaz magnitudine. uel eq̄tatis sue consideratione. uel quotidiane dispensationis auxilio p̄uideatur. quādo scilicet que cum sanctis suis per singulas generatōes egerit mente purissima plustramꝫ. cum potētiam ipsiꝫ qua vniuersa gubernat moderat̄ ac regit. cū īmensitatem scientie eius et oculum quem secreta cordiū latere non possūt. tremēte cor de miramur cum arenā maris vndarūq; numerum dimensuz ei et cognitum cogitamꝫ. cum pluuiarū guttas. cū seculorū dies et horas. cuz p̄terita futura ue vniuersa. stupefcentes scientie eius asistere cōtemplamur. cum ineffabilem clementiam eius cōsideramus qua innumera flagicia. que singulꝫ quibꝫq; momenti sub ipsius cōmittuntur aspectu. indefessa longanimitate sustentat. cum inuenimur vocati

et em qua res nullis p̄cedentibus meritis gratia sue miserationis asciuit. cum deniq; quot occasiōnes salutis tribuit adoptādis. cum quodā admittionis inuenimur excessu. q̄ ita nos nasci p̄cepit. ut ab ipsis cunabulis. gratia nobis legisq; sue notitia traderecur. q̄ ipse aduersariū vnicens in nobis pro solo bone voluntatis assensu eterna beatitudine ac perpetuis nos p̄miis munerat. q̄ postremo dispensationem incarnationis sue p̄ nostra salute suscepit. ac mirabilia misterioꝫ suoz in cunctis gentibus dilatauit. Sūt alie quoq; huiusmodi innumere cōtemplatiōes. que pro qualitate uite ac puritate cordis in nostris sensibꝫ oriūtur. quibꝫ deus vel uidetur mundis obtutibꝫ ul' teneꝫ. quas p̄fecto nullꝫ perpetuo retēbit. in quo adhuc aliquid carnaliū viuit affectuū. **XLIII.**

De purgatione mentis a cogitationibꝫ p̄uis.
Mentem quidem non interpellari cogitationibꝫ ip̄ possibile est. suscipere vero eas siue respuere omni studentī per gratiaꝫ dei possibile est. Est inq̄m nostrū magna expte ut cogitationū qualitas emēdeꝫ. uel facte oriant̄ in nobis. uel terrene carnesq; decrescāt. Ideo nāq; frequens lectio et iugis adhibet̄ meditatio scripturarū ut exinde nobis spiritalis memorie prebeat̄ occasio. Idcirco decātatio crebra psalmozū. ut assidua nobis exinde cōpunctio sūmī stratur. Idcirco vigiliaz orationūq; ac ieiuniorū sedulitas adhibetur. ut extenuata mens non terrena sapiat sed celestia cōtemplatur. Quibꝫ rursuz negligentia irrepente cessantibus. necesse est ut mens viciorum squalore concreta. in carnalem partem inclinetur et corruat. Quod exercitiū cordis non incōgrue molarū similitudini cōparat̄. quas meatus aquarum p̄ceps impetu rotāre p̄uoluit que nullatenus quidem cessare possunt ab opera suo aquarum impulsibus circūacte. In eius uero qui p̄est situm est potestate. vtrū nam triticum malit. an ordeum lolium ue cōmūm. Illud quippe est proculdubio commolendū. quod ingestum fuerit. ab illo cui operis illius cura cōmissa est. Ita igitur etiam mens per uite presentis incursus vndiq; ingruentibus temptationum torrentibus circumacta. vacua quidem cogitationum estibꝫ esse non poterit. quales uero uel admittere uel parare sibi debeat. studii ac diligentie sue prouidebit industria. et secundum sententiam domini saluatoris vbi fuerit thesaurus intentōis nostre. ibi et cor nostrum necessario permanebit. **XLIII.**

De triplici origine cogitationum

Illud sane nosse debemus tria cogitationum nostrarū esse p̄cipia id est ex deo ex dyabolo. et ex nobis. Ex deo quidem sunt. cum spūs sancti illustratio nos uisitat. et in quibus uel minus acquisiuimus. uel desidiose agentes superati sumus. salubri cōpunctiōne castigat. uel cum referat nobis celestia sacramenta. et propositum nostrum ad meliores actū uoluntate m̄q; conuertit. Ex dyabolo uero. cū libuertere nos tam viciorum oblectatione q̄ etiam occultis conatur insidijs. transfigurans se in angelum lucis. Ex nobis autem cum eorum que gerimꝫ uel gessimus uel uidimus naturaliter recordamur. Hinc oportet nos uniuersas cogitationes q̄ emergunt in corde nostro sagaci discretione discutere. origines earum uel causas autozq; p̄mitus indagantes. uti quales nos eis prebere debeamꝫ ex

Illorum merito qui eas suggerunt considerare possumus. ut efficiamur probabiles secundum preceptum domini trapezete. cuius summa pitiā est probare quod sit aurū purissimū quod ue minus purgatū d'ereo quoq3 viliq3 denario. si p'ciosum nūmismā sub colore seu idumento auri fulgētis imitetur. et non solū nūmismata tyrānozū vultus experimentia. sed etiam illa que sunt veri regis imagine sed non legitime figurata discernere. deinde ne quid illis a legitimo pondere diminitū sit. censura trutine diligenter inq'rere. **D**yabolus enim decipit eū fuerit sub colore factitatis obrectus. odit autem sonū cautele. id est discretōnis vī. In quo etiā abbatem iohānem qui lico mozaē nouim? nuper illū. **N**az cū exhausto corpore atq3 defecto perceptionem cibi biuano ieiunio distulisset. accedente ei ad refectionem die postero veniens dyabolus in figura ethiōpis tetri pueri ad ei? genua prouolutus. **I**ndulge inquit michi. quia ego tibi hunc laborem dixi. itaq3 vir ille tātus intellexit se calliditate dyaboli tali se distentū ieiunio ut lassitudinem non necessariā imo etiaz spiritū nocturam fatigato corpore supponeret. **E**rit ergo hec quadriplicato modo nobis necessaria discretio ut primū nos materia auri ueri fucati ve non lateat. **S**cdo ut has cogitationes que mentiuntur opera pietatis tanq3 adulterina nūmismata reprobem? repote que falsam imaginē regis non legitime signatam cōtineāt. vel illa que i auro purissimo scripturariū viciōso et heretico sensu non veri regis sed tirāni preferunt uultum. similiter discernētes refutare possimus. siue illa quozū pondus ac precium erugo vanitatis arrodens exagio seniozū nūmismata adequari. ut nūmismata leuia atq3 dānosa minuzq3 pensantia recusemus. **I**taq3 beatus moyses collationi nostre dās finem. adhuc nos auidos ac de suo ore pendētes. degustare somnū paulisper horzatus est. eisdem ipsis quibus infidebam? p'sentis admonens incubare. **XLV** **D**e indiscretā presumptione quozūdam. **E**x libro secundo.

In crastino a nobis vero requisit? hec ait. **O**mnia virtutum generatrix custos moderatrix discretio est. **R**ecolite id quod nuper vidistis senē uidelicet heronez. illustre dyaboli a sumis ad yma deiectum. **N**ā quē quaginta annis in hac heremo cōmoratus. tanto rigore ieiunium semper exercuit et solitudinis secreta sectatus est. ut ab eo participatōem inuēdi cum fraternitate cōuiuui nec veneratō quidem di ei paschalis aliquādo potuerit obtinere. ne quātū licumq3 perceptione parui legumis a suo vidēz proposito relaxasse. **Q**uā p'sumptione decept? angelum sathane velut angelum lucis suscipiens ei us precepto obediens ac de sponsione ei? non dubitans. qui eum pro merito virtutū ac laborū suozū nequaquā posse firmauerat ulli iaz discrimini subiacere. cui? rei fidem ut experimēto compbarer in profundissimuz puteū se deiecit. magnū scilicet virtutis sue meritum probatur? cui? inde exisset illesus. **D**e quo cum pene exinde exanguis in genti fratrum labore fuisset extractus. vitā die tercia finieurus. quod his deterius est. ita in sue deceptionis obstinatione permāsit. ut ei ne experimēto quidē mortis sue persuaderi potuerit quod demonum calliditate fuisset delusus. **H**ic igit? quo pacto. qua ve ratione post tantos labores ab insidiatore delusus. grauissimo lapsu corruens. cūctos

in hac heremo cōstitutos luctuoso dolore percutit. **N**ōne quia minus discrete. suis diffinitōibz regi q3 consiliis fratrum et institutis maiorum obedire maluit. **Q**uāobrem pro meritis laborū et annozū tantozum numerositate qua in heremo perdurauit. **H**oc miseratione ab his qui eius cōpatiebantur exitio vix ab abbate pafuncio potuit obtineri. ut non inter biochanathos reputatus etiam memoria et oblatione paufantiū iudicaret indignus. **Q**uid etiam de illo cōmoroem. qui duz longo tempore in angeli claritate demonem suscepit et reuelationibus eius inumeris sepe deceptus. cre didit inter nunciū esse iusticie. etiam per omnes noctes in cella eius lumen absq3 ullius lucerne p'bebat officio. **A**d extremum iubetur a demōe ut dō filium suū qui cum eo pariter in monasterio commanebat offerret. ut scilicet hoc sacrificio abrahe patriarche meritis adequaretur. parricidiū perfectisset opere. nisi eum videns puer cultrum extra cōsuetudinem p'parare acuendo. et vincula quibus eum uelut oblatum ad imolandū cōstringere disponebat inquirere p'sagio sceleris futuri perterritus aufugisset. **XLVI** **Q** per humilitatē veram acquiritur discretio

Uera discretio non nisi vera humilitate conquirē. Cuius hec erit prima p'batō si vniuersa non solum que agenda sunt sed etiam que cogitantē referuentē seniorum examini. **N**ullatenus enim decipi poterit q3 si non suo iudicio sed maiorū viuūt exemplo. et serpens teterrimus uelut tenebrosa ac subterraneo specu. uirtute confessionis protractus ad lucem. et traductus quodāmodo ac debonestatus abscedit. **D**eniq3 intantum deo placita hec sententia comprobatur. ut puerum samuelem iudicio prelectum suo nollet per semetipsum erudire sed recurrere semel et iterum patere ad senes etiam q3 offenderat deum. ut et illi? qui ad diuinum ministerium vocabatur probaret humilitas. et iunioribz forma subiectionis hui? p'ponere exemplo. **P**aulum quoq3 per semetipsum vocās et alloquēs xp̄? cum posset ei viam perfectionis referare confestim dirigere ad ananiā maluit. eumq3 illius potius doctrina q3 sua censent institui. ne quod recte gestū fuisset in paulo posteris malum p'sumptionis preberet exemplum. dum vnusquisq3 sibi met p'suadet. simili modo se quoq3 debere dei solius magisterio ac doctrina potius q3 seniozū institutione formari. **Q**uis ergo tam p'sumptoz et cecus sit q3 se suo audebat iudicio discretioniq3 cōmittere. cū et vas electionis indignisse se coaplorum fuozum collatione testetur. **V**nde probatur nulli a domino viam perfectionis ostendi. qui habens vnde valeat erudiri. doctrinam seniozū vel instituta cōtempserit. parū pendēs illud. **I**nterroga patrem tuum et annūciabit tibi. seniores tuos et dicēt tibi. **O**mnis igitur conatus debet discretionis bonuz virtute humilitatis acquiri. q3 nos illesos ab utraq3 potest nimietate seruare. **A**d vnum finem nimietas ieiunii ac voracitas peruenit eodemq3 dispēdio vigiliaū imoderata continuato. monachū quo somni grauissimi torpor inuoluit. **Q**uapropter inter vtrūq3 nimietates discretio moderante gaudendum est. **E**tenim nemini me frequē ita appetitum cibi penitus respuisse. ut duobz diebz ac tribus refectione dilata. nec memoria quidem ullius edulii meā interpellauerit mentē. **E**t rurūz

ita somnū ab oculis meis dyaboli impugnatione subtrahit. ut plures dies ac nocte paululū quid somni meis oculis a domino p̄carer infūdi. graui usq; me periditātū somni cibiq; fastidio q̄ saporis et castrimargie colluctatione persensit.

CXLVIII De discreta refectiois corporis moderatione.

ITaq; sicut festinādum nobis est ne appetitu corporee voluptatis ī dissolutionē noxiam labamur. et ante p̄stitūtū tēpus vel cibo indulgere uel modū eius excedere p̄sumamus. ita est esce et somni refectio hora legitima etiam si horreat ingerenda. Vtrumq; enim bellum aduersarii factione cōsurgit. et perniciosi? cōtinentia imoderata quā facietas remissa supplantat. Ab hac nāq; ad mensurā discretionis ī tēcedente salutari op̄ūctioe p̄scēdi potest. ab illa n̄ potest. In utraq; enī p̄te sustinebit maximū detrimentum. quisquis inequalitatem tenēs. nunc ventrem ieiunioz ariditate cōstringit. nūc escāz nimietate distendit. ut enim mens cibi inanitate lassata. perdit orationū rigorem. duz carnis nimia lassitudine p̄grauata cōdormitare cōpellitur. ita n̄ mietate voracitatis opp̄ressa emittere ad deuz p̄ces puras leuesq; non poterit. sed nec castimonie puritatem īdirupta valebit iugitate seruare. duz ei p̄terita cibi maceria ignem carnalis cōcupiscentie sūministrat. Nam quod semel per escarū abūdantiā cōcretum fuerit in medullis necesse est egezi. atq; ab ipsa nature lege propelli. que exuberantiā cuiuslibet humoris superflui. uelut noxiā atq; sibi cōtrariam in semetipsa refedere non patit̄. Ideoq; ratōnabili semper et equali est corp̄? nostrum p̄simonia castigandū ut si naturali hac necessitate cōmorātes in carne oīmodis carere nō possum? saltem rarius nos et non āplius q̄ trima vice ista colluione resperos toti? animi cursus inueniat. quod tamen sine ullo p̄uritu quietus egerat. sopor non fallax imago iudex occulte voluptatis eliciat. Quamobrem hec est tempata p̄tinentie equalitas atq; īsurata q̄ patrū quoq; iudicio cōprobatur. ut quotidianā panis refectioē quotidiana comitetur esuries in uno eodemq; statu p̄c̄ animam corp̄sq; cōseruās. Et incātū hoc nō sine labore perficit̄. ut malint hi qui perfectionē discretionis ignorāt. etiā biduo protelare ieiunia idq; quod hodie sūpturi fuerant in crastinū referuare. dūmodo ad refectioem peruenientes desiderata satietate potiātur. Quod nuper beniamin ciuem nostrum tenuisse cognoscitis. qui ne quotidiē duo paximacia percipiēs. equali castigatione cōtinuā parcitatem iugiter recitaret maluit biduana semper continuare ieiunia. dūmodo ad refectioem ueniens duplicata mensura repletet ventris ingluuiem. Qui obstinatione et pertinacia m̄tis sue. diffinitionibus poti? p̄p̄is q̄ seniorum traditionib? acquiescens. relicta heremo rursus ad uanitatem seculi deuolut? est. Pleriq; diuinitatem abstinentiā se credentes tenere. totā refectioem ad uesperā differūt quibus stomach? exim de grauatur uesperē. Nam recens esce perceptio. tam in uesperinis q̄ in nocturnis orationib? tenuem leuemq; sensū non sinit inueniri. Ideoq; satis cōmodum et utile hora nona refectiois tempus indultū est. in quo reficiens monachus. nō solum in nocturnis uigiliis leuis ac vacu? uerū etiam in ipsis uesperinis solennitatib? digestio iam

cibo aptissim? inueniē. Talibus nos sanct? moyses gemine institutionis epulis saginauit.

CXLVIII Collatio p̄funci de trima specie uocationis. Ex libro III

IN nullo sauctozum choro uisim? s̄ctū p̄funciū. qui p̄biter nostre cōgr. gationis. id est. illius que ī heremo scitibi morabatur fuit. In qua ita usq; ad extremā durauit etatem. ut nūq; e cella qm̄ iunior ceperat habitare. queq; ab ecclesia milib? quib? distabat saltem ad uicinia migrauerit. nec fessus annis die sabbati uel dominico uentur? ad ecclesiā tāti itineris spacio vexaret. Sed nec uacuus quidē reuertī exinde contentus. uas aque quam per totā erat ebdomedam sūpturus. suis ceruicib? supponens repositabat ad cellam. Cūq; nonagenariā excessisset etatem. nūq; passus est eam iuniorum sibi labore deferre. Huius igitur magisterio institui cupientes. illa nobis precabamur infundi. quibus compungi uel humiliari. non quibus nobis metipsis blandiri extolliq; possemus. Tunc ille. Tres iquit uocationum sunt ordines. tresq; renunciatioes. Primus ordo uocationis ex deo est. queciens scilicet inspiratio quedam imissa in cor nostrū nō nunq; etiam dormientes nos ad desiderium eterne uite ac salutis exuscitat. Secundus est per hominem. cum uel exemplis quorūlibet sanctorū uel monitis instigati. ad desiderū salutis accēdimur. Tercius est qui ex necessitate descendit. cum nos diuitiis mundi huius uoluptatib? obligati. igrutibus repente temptatōnib? que uel mortis picula cōminantur. uel amissione bonorum aut p̄scriptione percipiunt. uel caozum morte cōpungunt. ad deum quem sequi in rerū p̄speritate cōtempsumus salutem in aduersis iūti. p̄peratē cōpellimur. Nunc de renūciationib? differendū est. Prima est qua corporaliē mundi facultates cōtēnimus. Secunda qua mores ac uicia fructusq; p̄stimos animi carnisq; respuimus. Tercia q̄ mentē nostram d̄ presentibus uniuersis ac uisibilib? euocantes. futura tancum et inuisibilia concupiscim? Que tria etiam abrahe legimus dominū p̄cepisse. cum dicit ad eum. Exi de terra tua. id est de sacultatibus terrenis. Secundo de cognatione tua id est de conuersatione et moribus. uicisq; prioribus. que nobis a nostra natiuitate coherētia uelut quadam cōsanguinitate cognata sunt. Tercio de domo patris tui. id est. omni memoria mundi quod fit quando mens nostra nullo cāne pingue dimis hebitata contagio. sed peritissimis elimationib? expolita ab omni affectu et qualitate terrena. per indefinentem diuinarū rerum meditatio. neq; spiritalisq; theorias. ad illa que inuisibilia sūt eo usq; trāsierit. ut circumdata se fragilitate carnis ac situ corporis sup̄nis et in corporeis intētia non sentiat. Cuius rei finem atq; uirtutem nō nisi is capiet qui hec que dicūt̄ experientia magistra perceperit. cui? uidelicet ita domin? oculos cordis de uniuersis presentibus auocauerit. ut ea n̄ tanq; transitura sed quasi transacta iam reputet et uelut mane in fumum in nichilum resoluta conuersatione moribusq; translata. non inueniatur in presentis seculi uanitate. Ergo prima abrenūciatio rerum alienarum est. secunda rerū nostrarū tercia quoq; per quam etiam ipsā cūctozum elementozum plenitudinem tanq; uanitati subiectam et mox transituram transcendentem mēte despiciam?

inuenientes n̄ ea que uidentur sed que non uidentur.
ut ita demū illud supremū mereamur audire qđ
dicitur ad abzahā ueni in terram quā tibi monstra
uero. Itaq; perdoceamur et imitiū uolūtatis bone
nobis domino inspirante concedi. cū autem p se. a
per exhortationē cuiuslibet hominis. aut per neces
sitate nos ad salutis at traherē. nostrū uero hoc
esse. ut exhortationem auxiliūq; dei. uel remissi
uel enixi? exequamur. His nos sermonib; erudi
tos abbas pafunci? e sua cellula. nō tam alacres
q̄ cōpunctos corde aē medium noctis emisit
CLIX Collatio danielis de triplici causā
sterilitatis mentis. **Ex libro quarto.**

Habitem quoq; uideim? danielē. omni
uirtutū genere equalem his qui in here
mo sciebū cōmanebāt. sed peculiariter
gratia humilitatis ornatū. Qui inquirē
tibus nobis. cur interdū residentes in cellula no
stra. tāta alacritate cordis repleremur. ut eā n̄ dicā
sermone pcurere. sed ac ne ipse quidem sens? oc
curreret. et mens plena spiritalib; fructib; pre
ces suas efficaces ac leues etiā per soporem suppli
cans ad dominū peruenire sentiret. ac rursus nul
lis existentib; causis. tanto subito repleremur an
goze. et irrationabili quodā mesticia. ut etiam hor
rezet cella sorderet lectio. ipsa quoq; instabilis ac
nutabūda emittitur oratio ita ut ingemiscētib;
et cōnātib; nobis ad directionem p̄stimam reuo
cari mens nostra non possit. nec desiderio regni
celozū. nec metu gehenne proposito. ab hoc letali
quodā somno ualere excitari. Ita respondit. Tri
plicita nobis a maiorib; ratio super hac sterilitate
mentis est tradita. Aut enim de negligētia. aut de
impugnacione dyaboli. aut de dispensacione dei
et probatione descendit. Dispensationis autē ac p
bationis duplex causa est. Prima ut paulisp a do
mino derelicti & mentis nostre infirmitatem hūi
liter inuenientes. super p̄cedente puritate cordis q̄
nobis est illius uisitacione donata nullaten? extolla
mur probātesq; nos ab eo derelictos intelligam?
p̄teritam cordis alacritatē non nostro studio sed
illius nobis dignacione fuisse collatā. et p̄sentē de
ipsius rursus gratia et illuminatione esse poscē
dā. Secunda uero ut perseuerātia nostra uel men
tis constātia et desiderū cōprobeē. et orationū in
stācia deferentem nos uisitacionem spūsancti req̄
ram? ac solliciti? inuentā custodire ac tenere attē
tius studeamus. Quodāmodo enim custodiri ne
gligenti? solet quidqđ facile credit? posse rparari
Deniq; frequenter etiam odorib; ultra omnē sua
uicatem cōpositionis hūane in his ipsis subito uisi
tacionib; adimplemur. ita ut mens hac oblectatō
ne resoluta in quēdam spūs rapiatur excessum. se
q; cōmorari obliuiscat? in carne. Intātuz uero illā
desertionem beat? dauid uilem esse cognouit. ut
nequaq; amoueri sed temperari eā potius de p̄ca
t? sit dicens. Non me derelinqs usq; qua q;. Ac si
diceret. Non rogo ut nūq; me derelinquas. qz nō
expedit michi. ut non uel mea in infirmitatem sen
tiens dicā. bonū michi quia humiliasti me. uel ex
erētū ut non habeā p̄liandi. quod sine dubio ha
bere non potero si michi semper et indurp̄te cobe
serit tua diuina p̄tectio. Suffultū nāq; me tua de
fensione dyabol? temptare non audebit. illud ob
iciens et exprobrās uel michi uel tibi. Nūqđ gra
tis iob colit deum. Nōne tu uallasti eū. ac domuz
e. us. Sed magis peto ne me usq; qua q; dēras. sed

facias cum temptatione etiā prouētū. Quā utiq;
pugnam non in uidentis domin? quieti israelis. s;.
sciens esse uilissimā reseruauit. ut dum gentium
supsticum impugnatione dep̄meretur. nūq; se se
toret auxilio domini non egere. et ob id semper in
eius meditationē et inuocatōe p̄sistens. non iner
ti ocio solueretur. nec bellādi usuz et exercitia uir
tutis amitteret. Frequenē enim quos non potue
runt aduersa supare. securitas et p̄speritas deie
cerunt. **CL** De pugna carnis et spiritus et ei?
uilitate.

Hanc pugnā nostris quoq; insertā mem
bris. et in ap̄lo ita legim?. Caro concu
piscit aduers? spiritū. Habem? hic pu
gnam inuiseratā quodāmodo corpori
nostro dispensacione dñi p̄curante. q̄ sublata pro
culdubio ecōtrario pernicioza pax succedit. Caro
luxuriis ac libidine delectat. spūs nec ipsis qđem
naturalib; desiderijs acquiescit. Illa cupit satiarī sō
no. repleri cibo. hic uigiliis et ieiunijs saginatur.
Honoribus illa et laudib; hominū cōfouet hic ir
rogatis sibi iniuriis ac p̄secutionibus gloriat. Inē
has igitur utraq; cōcupiscentias. anime uolūtas
in mediocritate quodā uitupabiliorē p̄sistēs. nec ui
cium flagitiis oblectat. nec uirtutū laboribus
acquiescit. absq; castigatōe carnis castimoniam
corporis desiderās obtinere. absq; ullius exaspe
ratione conuicij patientie gratiam possidere. hūi
litate christi sine honoris mundani exercere iac
tura religionis simplicitatem cum seculi iactura
exercere. christo cum hoīm laude ac feruore serui
re. restrictionem ueritatis sine cuiuspiā uel tenui
offensione proferre. Postremo sic uult futura cō
sequi bona ut p̄sentia non amittat. Que uoluntas
nūq; nos ad ueram perfectionem faceret perueni
re. sed in tepore quodā deterrimo collocaret. nisi
hunc statum altrimsecus hec insurgentia bella di
rūpent. Hec igit? inter utraq; contentio. illā perni
ciosiorem excludens anime uolūtatē. ut quōdam
equitatis libram in statera nostri corporis collocat.
q̄ spiritus carnisq; confinia iusto discernit exami
ne. nec a dextris mentem spūs ardore succensam
nec a leua carnem uiciorū aculeis p̄ponderare p̄
mittens. Tepidum nostre uolūtatē arbitriū. hic
spūs feruor. illinc carnis gelidissimus rigor. mod
ratissimo calore cōtemperat. Deniq; demones cū
sunt de eminentiore angelozū ordine deuoluti. de
testabiliores esse homib; cōtemplamur. eo qđ pos
sibilitate eozum desiderijs adiacente id quod neq;
tēr semel conceperint irreuocabili malo perficere
non morētur. quia sicut est anim? eozū uelox ad
cogitandū. sic ad perficienduz pernix et absoluta
substantia. et quia nulla ad peccandū impugnatō
ne carnis extrinsecus lacessita est. ob hoc sine ue
nia peccatū et sine remedio languor est. Sic colli
gim? qđ non solū noxia non sit hec in nobis caris
spiritusq; contentio. uerū etiam multā nobis con
ferat uilitatem. Primo qđ desideras ac negligenti
as nostras statim arguit. Secūdo qđ pro castimo
nie ac puritatis integritate cum in secretis cōsciē
tie nostre fuerimus elati. suo nos rursus quous qe
to ac simplici uisitās i fluxu. humiliat ac recundit
nosq; homines esse suis stimulis amonet. Quodā
modo enim cū in ceteris generib; uiciorū et qui
dem grauioribus magisq; noxijs indifferenti? so
leamus incurrere. nec tamen facile in eozum com
pugamur admissū. in hoc p̄clazius hūiliat? p̄scia

nostra. perq; hanc illusionē neglectaz quoq; passi-
onū recordationē mordeat. euidenter intelligens ī
mundam se factam naturalibus icentibus. que cū
esset immūdiōz spūalib; vicijs ignorabat. **Essem?**
ita penitus sine remedio tepidi utpote non habē-
tes iudicem negligentie nostre. uel in corpore no-
stro. uel in cōscientiis nostris insidentem. nec stu-
deremus vnq; ad pfectōnis peruenire feruorem
sed nec frugalitatis quidem dīstrīctionem vl' con-
tinentie teneremus. nisi nos hec titillatio carnis ī
crescens humiliaret atq; recunderet. et aduersus
quoq; spūalium uiciorū purgationem solitos
redderet et inuentos. **Deniq;** in his qui spades
sunt corpore. idcirco hūc animi teporem plerūq;
inesse deprehendimus. quia uelut absoluti ab hac
necessitate carnali. neclaboze continentie corpora-
lis. nec contrīctione cordis se estimant indigere. et
hac securitate resoluti. nūq; pfectōz cordis. s;
nec spūalium quidem uiciorū purgationem que-
rere festināt. **CLII. De pernicioza securitate
et tepoze ac superbia. Libro primo**

Hic status a carnali qualitate descendens
efficitur animalis. qui est proculdubio
deterior gradus. Ipse enim est qui de fri-
gido ad tepidū transiens. detestabilior
uocē domini lignat. Quisquid enim frigidū est
etiam ore nostro susceptum uertit in calorem. ac
salutifera suauitate percipitur. Quod autē uicium se-
mel perniciozo teporis abiectū est. nō dicā labijs
ad mouere sed etiam emim? intueri sine īgeni hor-
roze non possumus. Rectissime ergo pnuāciatur
esse deterior. quia facilius ad salutarem cōuersio-
nem ac pfectionis fastigiū carnal' quis. id ē se-
cularis uel gentilis accedit. q̄ is qui profess? mo-
nachum. ab illo seuel spūalialis feruoris igne dis-
cessit. Ille nanq; saltem uicis corporalibus humi-
liatus ac spūitus ardore succensus ad pfectōz
facilius cōuolabit. Nam qui semel ut dixim? tepi-
do exorsus initio. monachi ceperit abuti vocabu-
lo. quodāmodo resolutus. nec ex se ulterius pfecta
sapere nec altēius poterit monitis erudiri. dic-
enim. quia diues sum et locuples et nullius egeo
&c. in eo factus etiam seculari deterior. q̄ nec mi-
serum se. nec cecum aut nudum. ul' egere monitis
ali cuius. aut institutione cognoscit. Deiq; quod
pudet dicere. ita plerōq; abrenūciasse cōspicim?
ut nichil ampli? imutasse de anteriorib; vicijs ac
moribus cōprobenē. nisi ordinem tātūmodo atq;
habitum secularē. Nam et acquirere pecunias ge-
stiunt quas nec antea possederunt. uel certe quas
habuerant retinere non desinunt. aut quod est la-
gubzins etiam amplificare desiderant. sub hoc p̄-
textu. q̄ famulos suos exinde semper uel fratres
alere se debere iustū esse contendant. uel certe sub-
obtentu cōgregandi cetus reseruiant. quos uelut
abbates insti tuere se posse p̄sumant. Q̄ si in vari-
tate uiam pfectionis inquirerēt. semetipsos sin-
gulares ac nudos ita sub seniorū imperio colloca-
rent. ut curam non modo aliorū nullā sed ne sui
quidem gererent. Ecōtrario autem euenit. ut duz
fratribus p̄esse festinant. nunq; seniorib; ipsi sub-
iciant. et a superbia inchoantes. dum alios instru-
ere cupiūt. nec discere ipsi nec agere ea que sūt do-
cenda mereant. Cuius superbie duplex est specis.
vna que serietatem grauitatemq; iugiter imita-
tur. alia que effrenata libertate in cachinnos risul-
q; fatuos dissoluitur. Et ille quidem taciurnitate

congaudet. hec uero dedignatur silentio coartari
nec confunditur passim proloqui res in congruas
et ineptas. dum erubescit uel inferior ceteris uel ī
doctior iudicari. Nec alius superbie fomes est. p̄
ieiunio fratrem q̄ pro refectione negligentie cōi-
temnere. nisi q̄ pernicioziora et a remedijs longi-
quiora sunt uicia. que sub specie uirtutū et ima-
gine spūalium rerum uidentur emergere q̄ il-
la que ex apto pro carnali uoluptate gignuntur.
Hec enim uelut palam expositi et manifesti lāguo-
res. et arguūtur cōmin? et sanant. Illa uero duz
sub p̄textu uirtutum geruntur. incurata perdu-
rant. et deceptos quosq; periculosius faciūt ac de-
spati? egrotare. Nam illud ridiculum qualiter ex-
p̄matur. q̄ non nullus tanto cernim? studio ī his
que penitus abscondi non possunt. et que nequeūt
in hoc ordine nō haberi. q̄muis parua uiliaq; sine
esse deuinctos. ut horum cura p̄stimarum omniū
facultatū super passionem. Quib; p̄fecto nō mag-
no p̄cedent maioris opes ac substācias cōtempnūt
se. quia affectus earū ob quos ille cōtempte sūt
in res paruas atq; exiguas trāstulerūt. Quid enī
differt. uerum quis perturbationem cupiditatis
erga opes amplas atq; magnificas an ēga uilioēs
exerceat species. Nisi q̄ in eo reprehensibilior iu-
dicandus est. q̄ qui maxima spreuerit minis ob-
ligetur. **CLIII. Collatio serapionis d̄ octo p̄-
cipalib; vicijs. Ex libro. V**

In illo cetu senum fuit uir nomine serapion
a p̄meua etate gratia discretionis
ornatus Ambientibus autem nobis ut
de impugnatione uiciorū aliqua dispu-
taret. quib; origines eorū et cause manifesti? p̄-
derent ita exors? est. **O**cto sūt principalia uicia q̄
hūanum infestāt gen? **H**orū igitur genera sūt du-
o aut enim naturalia sunt. ut castrimargia. aut ex-
tra naturā ut filargiria. **E**fficiencia uero q̄dripar-
ita est. **Q**uedā enim sine actōne carnali cōsumari
non possūt. ut est castrimargia et fornicatio. **Q**ue-
dā uero sine ulla corporis actōne cōplent. ut est
superbia et cenodoxia. **N**ōn la cōmōtiōis sue cau-
sas extrinsec? accipiūt. ut est filargiria et ira. **A**lia
uero intēstīnis motib; excitāt. ut est accidia atq;
tristitia. **P**uritati studentib; plimū cōfert. ut car-
naliū passionū ipsas materias sibi p̄mit? subtra-
hant. quib; potest uel occasio uel recordatio earū
dem passionū egrotati adhuc anime generari. **N**e-
cesse est enim ut morbo duplici duplex abibeatur
curatō. **N**ā corpore ne cōcupiscentia in effectū tē-
ptet prozūpere necessario effigies et materia illi-
ciens subtrahenda est. et anime nichiloī? ne eam
uel cogitatione concipiat. attentior meditatio scri-
pturarū et sollicitudo puigil ac remotio solitudi-
nis uiliter appōnda ē. **I**n ceteris autē uicijs nihil
humana cōsōrtia obsūt. quimo etiam plimū confe-
rūt. his qui carete eis in ueritate desiderant. quia
frequentia hominū magis arguūtur. et duz laces-
sita crebri? manifestātur celeri medicina perueni-
unt ad salutem. **Q** autē extra naturā sit filargiri-
a liquet. **N**ichil enim ad usum ac necessitatem na-
ture cōm unis p̄ter escā quotidianā ac potum cer-
tū est peruenire. **I**deoq; hoc uiciū nō nisi tepidos
ac male fūdatos monachos pulsāt. **Q**ue autem na-
turalia sūt etiā probatissimos in solitudine p̄morā-
tes artemptare non desinūt. **E**t incātū hoc uerissi-
mum cōmp̄batur. ut etiā non nullas gētes ab hac
passiōe. id ē. filargirie libertas omīodis agnosā?

Cuius rei testes multa hominum milia possum? inuenire qui dispersis omnibus substantiis suis ita eradicauerunt. hanc passionem. ut ne tenuiter quidem ab ea pulsantur ulterius. nichilominus? omnitempore contra castrimargiam pugnantes. **CLIII.**

De confederatione eorum mutua siue cathenatione.

Hec igitur octo uicia licet diuersa? tamen ortu ac dissimiles efficacitas habeant. sex tamen quadam inter se cognatione ut ita dixerim cathenatione connexa sunt. ita ut prout exuberantia sequentis efficaciter exordium. Nam de abundantia castrimargie fornicationem. de fornicatione filargiam. de filargia iram. de ira tristitiam. de tristitia accidiam. necesse est pullulare. Ideoque simili contra hec modo atque eadem ratione pugnandum est. et a precedentibus? semper aduersus? sequentes oportet nos inire certamina. Facilius enim cuiuslibet arboris noxia latitudo ac peccitas exarscit si antea radices eius? quibus inicitur. uel nudate fuerit uel succise. Et infestates humores aquarum continuo siccabuntur. cum generator eorum? fons ac profluentes uene solerti industria fuerit obturate. Quam obrem ut accidiam uincat. ante supanda tristitia est ut tristitia appellat. ira prius est extirpanda &c. Residua uero duo sibi quidem simili ratione iunguntur. cenodoxie enim exuberantia superbie fomitem pitescit ab illis. uel. poribus uicium penitus dissident. nec simili cum eis societate federantur. Siquidem non solum nullam ex illis occasionem sue generationis accipiunt. sed etiam contrario modo atque ordine suscitant. Nam illis euulsis hec uoluntate fructificat et illorum morte uiuaciter pullulat atque succrescunt. Valde igitur diuerso modo ab his duobus uiciis impugnamur. In unum quodque enim illorum. uel. uicio rui tunc incidimus? cum a precedentibus? coram fuerimus? elisi. In hec uero duo uictores uel maxime per triumphos periclitamur incurrere. Et licet hec octo uicia inuicem sibi conexa atque permixta sint. speciatim tamen in quatuor diuisiones et copulas diuiduntur. Castrimargie namque fornicatio peculiari consortio federat. filargie ira. tristitie accidiam. cenodoxie superbia familiariter coniugantur. **CLIII.**

De gula et luxuria et ira et tristitia.

Hec sigillatim nunc de uniuscuiusque uiciis generibus disputemus? Castrimargie genera sunt tria. Primum quod ad refectionem purget monachum ante horam statutam uel legitimam festinare. secundum quod expletione uentris et quarumlibet escarum uocitate letaretur. tertium quod accuratioribus delicatissimos desiderat cibos. Ex his tribus causis diuersae ac pessime ualitudines anime precreantur. Nam de prima monasterii ordium gignit. de secunda igniti luxurie ac libidinis aculei iulcitant. tertia etiam inextricabiles filargie laqueos nequit ceruicibus? captiuorum. Cuius non bis passionis inesse uestigia deprehendimus? cum forte ad refectionem detenti ab aliquo fratrum. contenti non sumus eo sapore cibos sumere quo ab exhibente comediti sunt. sed quidam superfundit eis uel aduici importuna atque effrenata poscimus? libertate quod fieri penitus non oportet tribus de causis. Prima quia mens monachi semper debet in omni tolerantia ac parcitate excitatione uersari. et secundum aplum discere in quibus? est sufficiens esse. Nullatenus? enim poterit uel occulta uel maiora corporis desideria refrenare. quisquis degustatione modice insuauitatis offensus? ne ad momentum quidem deli-

cias gneturibus suis maluerit castigare. Secundo quod nonnunquam euenit ut ad horam desit illa species que postulat a nobis. et uerecundiam necessitati uel frugalitati suscipientis incutimus? publicitates scilicet paupertatem eius. quam soli deo cognatam esse maluerat. Tercio quod interdum solet sapor ille quem nos ad uici poscimus aliis displicere. et inuenimur iniuriam multis dum nostre gula ac desiderio satisfacere cupimus? irrogare. propter quod omnimodis in nobis est huiusmodi castiganda libertas. Fornicationis genera sunt tria. Primum quod permixtione sexus utriusque perficitur. Secundum quod absque femineo tactu pro quo heri patriarche iude filius a domino percussus legitur. quod in scripturis factis imundicia nuncupatur. Tercium quod animo et mente concipitur. de quo dominus ait. qui uiderit mulierem ad concupiscendum eam. iam mechatur? est eam in corde suo. Filargie genera sunt tria. Primum quod renunciantes diuitiis ac facultatibus? suis spoliari non sinunt. Secundum quod ea que a nobis dispensata sunt uel indigentibus? distributa resumunt nos maiori cupiditate persuadet. Tercium quod ea que ne antea quidem possidemus desiderare acquirimus? compellit. In quodque genera sunt tria. Unum quod exardescit in seipso. aliud quod in uerbum opusque prumpit. tertium quod per tempora reseruat. Tristitie genera sunt duo. Unum quod uel iracundia desinente. uel de illato damno ac desiderio prepedito cassatoque generat aliud quod de irrationabili mentis anxietate seu desperatione descendit. Accidie genera sunt duo. Unum quod ad somnum precipitat estuantes. aliud quod celam deferere ac fugere cohortatur. **CLV.** De inani gloria et superbia.

Cenodoxie quoque genera duo sunt. Primum quod per carnalibus ac manifestis extollimur rebus? Secundum quod spiritualibus? rebus? et occultis desiderio uane laudis inflamur. Vna re tam cenodoxia utiliter ab incipientibus assumit. et ab his duxat qui adhuc uiciis carnalibus? instigantur. Verbigratia. Si illo tempore quo fornicationis spiritu perurgetur mente concupiscit. uel sacerdotalis officij dignitate. uel opinionem cunctorum qua sancti et immaculati esse creditur. et ita immodos concupiscencie stimulos quasi turpes et indignos uel extimationi sue uel illi ordini iudicantes. hac saltem contemplatione delinunt. minori malo id quod maius est retardentes. Satius est enim cenodoxie uicio quemcumque pulsari. quam incidere fornicationis ardorem. unde reparari aut non ualeat. aut uix ualeat post ruinam. Nam laude inquit mea infrenabo te. ne intereas. id est ut dum cenodoxie laudibus? compeditis. nequaquam ad inferni profunda proruas et irreuocabiliter mortaliu peccatorum consumatione mergaris. Nec mirum tantam passioni huic inesse uirtutem. ut irruentem quempiam in fornicationis labem ualeat refrenare. cum ita eum quem semel ueneni sue peste corruerit infatigabilem reddat. ut faciat ab eo ne biuana quidem ieiunia uel triduana sentiri. Quod enim non nullos in hac heremo frequenter nouimus? fuisse confessos. seque in cenobiis syrie constitutos quibus diuibus refectionem cibi sine labore tolerasse. nunc autem tanta se fame etiam ab hora tertia perurgere. ut usque ad nonam uix queat differre quotidiana ieiunia. Super que re pulcre abbas machan? cuiusdam percunctanti. cur fame ab hora tertia in heremo pulsaretur. qui in cenobio ebdomadibus? integris refectorem contentis non sensisset quere. Respondit

Quia hic nullus est ieiunij tui testis. qui te suis laudibus nutriat atque sustentet. ibi autem te dignus honor et cenodoxie refectio saginabat. Populus israel a necho rege egypti captiuatum ascendens nabuchodonosor rex assiriorum de finibus egypti ad suam transtulit regionem. non ut eos libertati restitueret. sed ut ad suas abduceret terras longius quam fuerat in terra egypti. licet enim tolerabilis sit cenodoxie quam fornicationis vicio deseruire. difficilius tamen a cenodoxie donatione discedit. Superbie genera sunt duo. Primum carnale. secundum spirituale quod etiam perniciosis est. **CLVI** De conflictu cum viciis. Sicut vnusquisque viciis quo maxime perditio infestat explorans. aduersus illud arripit principalem certamen. indefinenter quoque orationum fletus ad deum fundens. Impossibile est enim de quolibet passione triumphum quempiam permereri. nisi intellexerit industria vel labore proprio victoria certaminis semet obtinere non posse cum tamen ut valeat emundari necesse sit die noctuque eius in omni cura et solitudine permanere. Cumque se ab ea senserit absolutum. rursus latebras sui cordis plures. et excipiat sibi quam inter reliquas inuenerit diriozem. atque aduersus eam specialius omnia spiritus arma commoueat. et ita semper validioribus superatis celerem de resistendis habebit facilemque victoriam. quia et mens triumphorum processu reddi fortior et infirmorum pugna succedens promptiorem ei faciet prouentum pliorum. Nec tamen putandum est. quam principaliter quis contra vnum dimicet viciis. et velut incautus aliorum tela prospiciens. inopinato ictu facilius valeat sauciari. Impossibile namque est eorum qui pro cordis sui mundatione sollicitus erga impugnationem viciis cuiuslibet intentionem sue mentis armauerit. aduersus cetera quoque vicia generaliter quendam horrorem et custodiam similem non habere. Quo enim modo vel de illa qua absoluti desiderat passione merebitur obtinere victoriam quem indignus purgationis premio aliorum facit contagio viciorum. Denique vnusquisque inquit gentes multo maioris numeri sunt quam vnus et robustior est. Quia multo maioris numeri esse dicuntur. quia plura sunt vicia quam virtutes. numerosior enim est carnalium passionum populis de septenario fomite viciorum procedens. fortior enim militat in membris nostris oblectatio carnalium passionum quam studia spiritualium virtutum. quae non nisi summa contritionum cordis et corporis acquiruntur.

CLVII Collatio theodori de prosperis et aduersis huius seculi. Ex libro sexto.

In palestina partibus iuxta thebue vicum quatuor annos propheta meruit precreare. solitudo vanissima est. In hac summe sanctitatis monachi diuinitate operantes. repente sunt a discurrentibus saracenoque latrociniis interempti. Ob hoc igitur mestus ad sanctum theodorum proximis. Cui cum periculis nece queremoniam fudissemus admirantes cur deus admittit in seruos suos tantum facinus consensisset. respondit. Hec questio illorum solet a mos promouere qui parum fidei vel scientie possident. merita sanctorum vel premia que reposita sunt in futurum arbitrantur. in huius vite breuitate institui. Trium omnia que sunt in hoc mundo. id est bonum. malum. ne diu. Nichil in rebus humanis principale bonum est nisi virtus animi. nichil mali nisi peccatum. media sunt que in vtraque parte per affectum et arbitrium vrentis diuisari possunt. ut diuitie. potestas. honor. robur. sanitas. pulchritudo. vicia. mors. paupertas. infirmitas. iniuria. et his similia. que per qualitate et affe-

ctu vrentis vel ad bonam partem possunt proficere vel ad malam. Ideoque cum illata fuerit mors sancto viro non ei malum illatum esse credendum est sed medium quod dicitur quod cum peccatori malum sit. iusto reges et ab solutio fit malorum. Nec enim quis impius vel iniquus idcirco impunitus erit. quia malicia sua iusto nocere non potuit. Tolerantia et virtus iusti non illi qui mortem vel supplicia inuoluit sed illi proficit ad mercedem qui illata sibi patienter excepit. Neque enim patientia iob mercedem dyabolo reddidit. nec iudas supplicium immunitate dicitur. quia proditio eius ad salutem proficit generis humani. Non enim prouentus desiderandus est operis. sed operantis affectus. Scimus autem quoniam diligentibus deum omnia cooperantur in bonum non solum que prospera verum etiam que putantur aduersa. Eiusdem namque virtutis est tristitia fortiter tolerare. cuius etiam secunda moderaretur eum quod in vno eorum superatur. neutrum sufferre certum simile est. Facilius tamen quis lidio potest prosperis quam aduersis. Hec enim interdum etiam inuitos retinent atque humiliant. et conpunctione saluberrima vel minus peccare faciunt vel emendant illa vero mollibus in te mact perniciosis extolerantiam blandimentis securos felicitatis sue peruentu ruina maiore prosternunt. Isti ergo sunt ambidextri. ut ille aioth in libro iudicum suis se describitur qui vtraque manu utebatur per dexteram. Quam virtutem nos quoque ita poterimus intellectu aliter possidere si ea que prospera sunt dexteraque sententur et ea que aduersa sunt et sinistra dicuntur. bono rectoque vsu ad partem fecerimus. dexteram preme re. ut quecumque fuerint illata. fiat nobis secundum apostolum arma iusticie. Ambidextrus merito dixerim et ioseph. qui in prosperis gratias patri. religiosorum fratribus acceptas deo. in aduersis castus. domino fidelis. carcerisque micissimus. vinculis iniuriarum immemor. beneficis inimicis inuenit. Erimus igitur ambidextri. quando nos quoque rerum presentium copia vel inopia non mutauerit. sed similes deo gratias in veroque referentes. parum fructum de secundis aduersisque capiamus. Qualem se ille verus ambidexter doctor getius consecutum fuisse testatur. dicens. Ego enim didici in quibus sum sufficientes esse. Scio et humiliari scio et abudare. **CLVIII** Quia iusti mens in hoc debet stare immobilis ac semper proficere.

Taque mens viri iusti non debet esse similis cere vel alterius cuiusque materie mollioris que semper caracteri signatum cedens nisi in sua qualitate persistat. Quia potius debet esse velut quoddam adamantinum si gnatorum. ut inuolabilem figuram sui semper caracteris custodiens vniuersa que incurrerint sibi ad quietatem sui status signet atque transformet. ipsa vero insigniri nullis ictibus possit. Germanus. Potest ne mens nostra vnus statum iugiter retinere et in eadem qualitate semper persistere. Theodorus. Necesse est ut secundum apostolum aut renouetur quis spiritu mentis sui per singulos dies proficiat ad ea se que in antea sunt semper extendens aut si neglexerit se. quens est ut retro redeat atque in deterius relabatur. Quia propter istud erit euidentis nostri iudicium de trimentis. si intellexerimus nos nichil amplius acquisisse nec dubitemus nos retrorsum omnimodis reuocatos qua die non miserimus ad superiora progressos. quia nec in eodem statu mens hominis potest iugiter permanere. nec in hac carne consistens ita virtutum apicem possidebit. quisquis ille sanctorum ut immobilis perseveret. necesse est enim aut aliqum adijci illis semper aut minus nullaque in omni creatura

talis poterit esse perfectio que mutabilitatis non sub-
 iaceat passioni. Solum namque deum immutabilem confite-
 mur. Unde neque illi immutabilis nature esse putan-
 di sunt. quod in illa qua creati sunt beatitudine perseverant
 eo quod in perariam partem non fuerint sibi deputati.
 Aliud namque est immutabilis nature esse. aliud virtu-
 tis industria bonique custodia per immutabilis dei gra-
 tiam non mutari. Quidquid enim per diligentiam vel ac-
 tione vel teneat. potest etiam per negligentiam depere. Ideo
 quod dicitur. Ne beatifices hominem ante exitum suum. Et id
 circo de sol? immutabilis vel bonus dicitur. qui bo-
 nitatem non industrie studio sed naturaliter possi-
 dens. non potest aliud quid esse quam bonus. Nulla
 igitur virtus potest immobiliter ab homine possi-
 deri. sed ut patrat iugiter teneatur. necesse est eam
 semper illa qua acquisita est sedulitate atque indu-
 stria custodiri. **Lapsus** vero quispiam nequaquam subi-
 tanea ruina corruisse credendus est. sed aut prave in-
 stitucionis deceptus exordio. aut per longam metis in-
 curiam paulatim virtute animi decedere. Ideo sa-
 lomone eleganter mentis incuriam domatam comparavit.
 rectorque neglecto. per quod primo quidem veluti mi-
 nutissima quodam penetrat ad animam stilliditia passio-
 nis. que si velut parua et leuia negligantur corrumpunt
 tigna virtutum et post hec influunt imbrem largi-
 ssimo viciorum. **LIX.** De castitate sereni ab-
 batis et eius responsione supra mobilitate mentis

Ex libro septimo.

Summam sanctitatis et continentie virum no-
 minis sui speculum abbatem serenum sin-
 gulari sum? veneratione per omnibus admira-
 rati. Cui supra omnes virtutes que non
 solum in eius actu vel moribus. sed etiam in ipso vultu
 per dei gratiam refulgebant. ita est peculiariter officio
 tonum castitatis infusum. ut iam ne ipsis quidem
 naturalibus incentiuis inquietari se vel in sopore se-
 tiret. Primo quidem per interna cordis castitate noc-
 turnis diurnisque precibus ac ieiunijs insistens cum
 vidisset orationum suarum obtinuisse se vota. cuius-
 que est in corde suo concupiscentie carnalis extinc-
 tos. maiori zelo castitatis exarsit. et intentioribus ie-
 iunijs et obsecrationibus incubare cepit. ut mortifi-
 catio passionis huius etiam ad ipsam carnis puritatez
 eatenus perveniret. ut ne illo quidem simplici ac na-
 turali motu qui etiam in puulis ac lactantibus excita-
 tur vlcere? pulsaret. credens multo facilius deus
 hos stimulos carnis radice? posse couellere. quos
 etiam humane artis industria solet quibusdam poculis
 vel medicamentis seu ferri sectione detrahere. Cuius-
 que petitioni cepte supplicatione iugi ac lacrimis in defes-
 sus insistere. adueniens angelus in visione nocturna
 eiusque velut aperiens uterum. quodam ignitam carnis
 strumam de visceribus eius euellens atque proiciens. suis
 que omnia ut fuerat locis restituens intestina. ecce
 inquit incentiua tue carnis abscessa sunt. & noueris
 te obtinuisse in hodiernum diem perpetuam corporis
 puritatem. quam fideliter poposcisti. Hic cum a nobis
 de qualitate cogitationum nostrarum et interioris ho-
 minis statu quesisset. uel quod nobis ad eius puritatez
 tantum temporis heremi habitatio stulisset. his enim que
 remouit aduersi sum? Supputato temporum ac so-
 litudinibus habitatio hoc solummodo stulie nobis. ut di-
 scerem? quid esse nequeam? Et quod profuit didicis-
 se quod summum est. si agnitum nequeat apprehendi. Nam
 cum directione cordis ad destinatam contemplationem
 pretendere senserim? insensibiliter mens inde reuo-
 luta. ad prozes euagationes impetu vehementer per

labie. Ad hanc opinionem fracti desperatione tra-
 ducimur ut non nostro iam sed nature vicio has anime
 puagationes humano generi inesse credam? Seren-
 nus piculose presumptionis est. nec dum rebus recte
 discussis de natura cuiuslibet rei proppere diffinire
 ac de consideratione fragilitatis sue cape coniecturam
 non de statu et qualitate ipsius discipline vel de aliorum
 experientia proferre sententiam. Neque enim si quis natura
 di ignarus. sciens pondus corporis sui ferri aquam
 liquore non posse. experimento sue uoluerit imp-
 itie definire neminem posse penitus liquidis elemen-
 tis solida carne circumdatum sustineri. idcirco vera
 eius opinio iudicata est quam secundum experi-
 am suam visus est protulisse. **LX.** Qualiter
 mens se possit in bono cogitatu stabilire et dyabolo
 resistere.

Mens itaque id est mens diffinita semper mo-
 bilis & multum mobilis. Hec igitur pro condi-
 tione nature nunquam potest ociosa consistere
 sed necesse est eam nisi primum habuerit ubi
 suos exerceat motus & in quibus iugiter occupetur
 propria mobilitate discurre. et per omnia volitare
 donec longo exercitio vsque assuefacta discat et
 ga quas materias circumagat volat? et ita proualeat
 aduersas inimici suggestiones quibus detraheba-
 tur extrudere. atque in illo quem desiderat statu et
 qualitate durare. Si igitur uiriliter aduersus? pertur-
 bationes et uicia dimicantes potuerim? ea ditoni
 nostre discretionisque subicere. uel instabilem cogi-
 tationum nostrarum cohortem rationis imperio subiugare.
 pro tantorum meritis triumphorum ad spiritualis cen-
 turionis ordinem prouehimur. mal? quidem sugge-
 stionibus impantes abite. et abibunt. bonis vero ue-
 nite. et uenient. Seruo quoque nostro id est. corpori
 ea que castitatis sunt sibi iniungem? et sine ulla contra-
 dictioe deseruiet. omnem exhibens spiritui famula-
 tum. Nec ab intentione huius obseruatione perniciose
 desperatione fragamur. quia regnum celorum patitur
 vim. Nulla namque uirtus sine labore perficitur. nec ul-
 li possibile est ad istam quam cupitis stabilitatem me-
 tis sine ingenti contritione conscendere. ut in uirum
 perfectum possit occurrere in mensura etatis plenitu-
 dinis christi. Ad quam nemo perveniet in futurum nisi
 qui premeditatus et imbutus fuerit ea in presenti. eam
 que adhuc in seculo positus prelibauerit. christi que mem-
 brum preciosissimum designat? arram copaginis illius per
 quam corpori eius ualeat copulari in hac carne pos-
 seditur. unum dicitur desiderans. unum sciens. ad
 unum omnes non solum actus suos uerum etiam cogita-
 tiones semper intendens. ut illud quod in futurum
 dicitur de beata conversatione sanctorum iam subarra-
 tum teneat in presenti. id est ut sit ei deus omnia in
 omnibus. Aduersarios quidem nobis iugiter insidia-
 ri quicunque interioris hominis pugnam experti sunt
 dubitare non possunt. sed ita dicim? hos nostris
 profectibus aduersari ut eos tantummodo incertois
 malorum non etiam impulsos esse credam? Ceterum
 nullus hominum posset omnino uitare peccatum. si
 eis quemadmodum ad suggerendum ita et ad compellendum
 facultas uiolenta suppetere. Quamobrem si
 cut in illis est investigationis copia ita et in nobis uir-
 tus respuesti siue acquiescenti libertas est attribu-
 ta. Quorum tamen potentiam et impugnationes si per-
 timescimus. etiam protectiones atque adiutoria dei
 contrario conferam? maior enim est qui in nobis
 est quam qui in hoc mundo. cuius et auxilia multo uehe-
 mentiori militant uirtute pro nobis. quam aduersus

nos illorum multitudo configit. Nam bonarum rerum non tantum suggestor sed etiam factor atque impulsor est deus. ita ut nonnunquam nos etiam inuitos et ignorantes attrahat ad salutem. Constat ergo neminem posse a dyabolo decipi. nisi eum qui prebere ei maluerit sue uoluntatis assensum. Quod ecclesiastes his uerbis euidenter expressit. Quia enim non fit contradictio ab his qui faciunt malum cito. ideo repletum est cor filiorum hominum in ipsis ut faciant mala. Ergo manifestum est hinc unumquemque delinquere. quod in grauentibus cogitationibus prauis non eis confecti contradicit. Nam resistite inquit ei et fugiet a uobis.

CLXII De corporali refectioe et diuisis sētibus

Onsūmatis quod diei solēnitatis. Ex li. viij exigebat. et ecclesie congregatioe dimissa. restitui ad cellam senis refecti primum laudissime sumus. Nam pro muria que superiecta olei gutta quotidiane refectioe solebat appōi modicum liquamimis miscuit. et olei quiddam solito propensius superfudit. Nam illam olei guttam ob hoc unusquisque quotidie refecturus instillat. non ut eius ex hoc gustu suauitatem percipiat. sed ut hoc usu iactantiam cordis que pro abstinentie distributione blande solet ac latenter irripere et stimulos elationis obtundat. Deinde apposuit salem frictum oliuas ternas. quibus post hec supintulit canistrum habens cicer frictum. quod illi erogalia uocant. ex quibus quina tantum supsumus grana mixta binas caricas singulas. Hunc enim numerum in illa heremo quem excelsisse culpabile est. Quia refectioe tractata ita locuta est. Satis proprie diuina scriptura opimo agro comparat ac fertili. qui cum multa gignat ac proferat ad hominum victum quodam sine aliqua coctione ignis proficiunt. quedam nisi prius flamma calore mitigata atque mollita omnem asperitatem deposuerit cruditatis. vel incongrua erunt uisibus humanis. uel noxia sentient. nonnulla uero ita utriusque usui apta nascuntur. ut nec cocta sua cruditate displiceant uel offendant. et tamen ignis calore decocta salubriora reddantur. Plura quoque ad escam rimum iumentorum uel ferarum ac uolucrum proferunt. cibis hominum minime profutura. Quam rationem satis euidenter aspiciamus in hoc uberissimo scripturarum paradiso contineri. in quo ita quedam significatioe littere plana ac luculenta respondent. ut cum sublimiori interpretatione non egeant. simplici tantum littere sonitu abunde pascant ac nutriant audientes. ut est illud. Audi israel dominus deus tuus unus est. Et diliges dominum deum tuum ex toto corde tuo ex t. &c. Que dam autem si allegorica explanatione extenuata non fuerint. et spiritualis ignis examinatione mollita. magis ex eorum perceptione lesio quam utilitas aliqua consequatur. ut illud est. Qui non habet gladium &c. Et qui non accipit crucem suam et sequitur me &c. Quod quedam distinctissimi monachorum habentes quidem zelum dei sed non secundum scientiam. simpliciter intellegentes. fecerunt sibi cruces ligneas. easque humeris iugiter circumferentes. non edificacionem sed risum cunctis uidebant. intulerunt. Nonnulla uero ad utramque perceptionem id est. tam historica quam allegoricam ita commode capiuntur. ut utraque explanatio vitales succos anime summistrat. ut est illud. Si quis te percusserit in dexteram maxillam &c. Et cum persequerentur uos inimici &c. Producat sane et fenem iumentis simplicem scilicet puramque narrationem historice lectionis. qua simpliciores quique ad laborem actualis uite vegetiores robustioresque reddantur. **CLXIII**

Delapsu angelorum et eorum pugna adiuicem

Nte conditionem huius uisibilis creature spirituales celestesque virtutes deum fecisse. quod per hoc ipso quod sciret se ad tantam beatitudinis gloriam beneficium creatoris ex nichilo fuisse productas. perpetuas ei gratias referentes in desinenter ei laudibus inhereret. nemo fidelium dubitat. quas apertius per ordinem dinumeras ita describit. Quia in christo creata sunt omnia. uisibilia et inuisibilia. siue angeli. siue archangeli. siue throni. siue dominaciones. siue principatus. siue potestates. De istorum itaque numero nonnullos fuisse principes colapsos lamentatio ezechielis siue esaię docet. Quibus in diuersis colligitur has differentias quas instar sanctorum celestiumque uirtutum aduersus potestates habere dicuntur. uel ex illius anterioris ordinis gradu in quo unaquaque creata fuerat nunc etiam retentare uel esse de celestibus deuolutas. ad similitudinem illarum uirtutum que ibidem perseuerant. pro nequitie sue merito in qua unaqueque in malum creuit. hos inter se gradus et ordinum uocabula in parte contraria uendicasse. Itaque in pugnationes quibus homines impetunt. etiam contra se inuicem eos affectare certissimum est. Nam discordias atque conflictus super nonnullis gentibus pro quadam sibi nequitie uernacla familiaritate susceptis indefesso certamine similiter exercere non desinunt. Que etiam in uisione danielis legitur figurata angelo gabriele ita narrate. Princeps regni persarum restitit michi uiginti et uno diebus et ecce michael unus de principibus. prius uenit in adiutorium michi &c. Legitur etiam grecorum principem. qui utique fauens genti sibi subdite. tam nationi persarum quam populo israeli uidebat aduersus. Ex his liquido patet quod discordias gentium et conflictus ac similitudines quas inter se istis instigationibus gerunt. etiam contra se exercent aduersus potestates. et illarum uel uictoria gaudeant. uel diminutione crucientur. et ob hoc non possunt inter se esse concordantes dum unusquisque pro his quibus preest contra alterius gentis presulem iniqua semper emulatione contendit. Hos igitur preter illas quas superius exposuimus opinioniones etiam idcirco dici principatus uel potestates euidenter possunt ratione colligere. quod scilicet uel diuersis gentibus diuerentur ac possint. uel certe quod in inferioribus spiritibus atque demonia de quibus etiam ewangelium legiones esse propria ipsorum confessione testatur. suos exercent principatus. **CLXIII** Inter demones alii alij dominantur.

Egi autem inuides spiritus a nequioribus potestatibus. eisque esse subiectos. non solum illa domina rursus. si ego in beelzebub principem. de. e. de. sed etiam perspicue uisiones et experimenta factorum multa nos edocent. Nam cum unus e fratribus nostris in hac solitudine iter ageret. aduersus pascente die quadam atrium reperisset ibidem substitit. ubi psalmos ex more decantans mediu noctis excessit. Cunctis refectus lassus corpore recidisset. repente cepit cateruas demonum undique confluentium innumerabiles intueri. que infinita constipatione et ordine longissimo procedentes. alie principem suum prebant. alie sequebantur qui tandem et magnitudine cunctis perior. et aspectu terribilior aduenit. acposito solio sublimissimo cum sedisset uniuscuiusque actus diligenter examinabat. illosque qui necdum se circumuenire emulos suos potuisse dicebant. uelut inertes a conspectu suo uidebat cum iniuria expelli. spacia tantum temporis et opere inani

Y Egi autem inuides spiritus a nequioribus potestatibus. eisque esse subiectos. non solum illa domina rursus. si ego in beelzebub principem. de. e. de. sed etiam perspicue uisiones et experimenta factorum multa nos edocent. Nam cum unus e fratribus nostris in hac solitudine iter ageret. aduersus pascente die quadam atrium reperisset ibidem substitit. ubi psalmos ex more decantans mediu noctis excessit. Cunctis refectus lassus corpore recidisset. repente cepit cateruas demonum undique confluentium innumerabiles intueri. que infinita constipatione et ordine longissimo procedentes. alie principem suum prebant. alie sequebantur qui tandem et magnitudine cunctis perior. et aspectu terribilior aduenit. acposito solio sublimissimo cum sedisset uniuscuiusque actus diligenter examinabat. illosque qui necdum se circumuenire emulos suos potuisse dicebant. uelut inertes a conspectu suo uidebat cum iniuria expelli. spacia tantum temporis et opere inani

expensum exprobrans cum fremitu furoris. illos vero qui se nunciabant sibi consignatos decepsisse. sumis laudibus cum exultatione et fauore cuctorum ut fortissimos bellatores extollebat. Quorum vnus cum victor letus aduenisset. nomen cuiusdam monachi designauit. asserens post. xv. annos quibus eum iugiter obsedisset tandem se pualuisse. ut eum eadez nocte ruina fornicationis elideret. et cum sacra puella quadam non solu ipulisse ut stupri crimen incureret. sed etiam psuasisset ut eam sibi iure coniugij retineret. Super cuius relatione cum imane cucto ru gauuium fuisset exortu. sumis a pncipe tenebra ru laudibus eleuatus abscessit. Mane autem cum euauisset illa demonum multitudo. dubitans frater d asserione spiritus immundi. magisqz id ratus. qz solita fallacia sibi voluisset illudere. et innocenti fratri crimen incesti inurere. pelusiu petijt. vbi monachus illum qui sibi notissimus erat nouerat comorari. quem cum requisisset. reperit qz eadem nocte q ruina eius demon nunciauerat relicto monasterio vicum petijisset. et cum designata puella lapsu miserabili deuolutus fuisset. **CLXIII De angelis psonalibus et de differentia demonum.**

Nam qz vniciqz nostru duo cohereat angeli. id est bonus et malus. scriptura testatur. De verisqz vero liber pastoralis plenissime docet. Si consideremus et illum qui beatu iob expectat. aptissime instrumur illum fuisse qui semper insidiabat ei. et euz nuqz ad peccatu potuit incitare. et idcirco potestate a domino poposcisse. velut qui non virtute illi sed dnu defensione qui illu semper preterit vinceret. De differentia demonum p illos duos philosophos multu cognitionis accipimus. qui despicientes beatu achoniu velut impitu ac sine literis viru. uolentesqz saltem eu de cella sua magicis pstrigis perturbare. spūs ei nequissimi mos imiserunt. ad hac impugnationem morsu liuoris adducti. eo qz hoim turbe ad eum velut dei famulu coueniret. Cūqz illo nūc quidem pectori suo et fronti signaculu crucis impimente. nūc vero ad oratione supplicite icubente. ne appximare quidem demones ei psum auderent et ad illos qui eos direxerat absqz villo reuertentē effectu. et illi alios rursus nequiores imitterent. itidemqz illis inaniter redeuntibz. potentiores iteru missi contra militem xpi nichil oino pualerent. eo tales eoru inuidie tota magica arte qsite pfece runt ut per hec euidentissime magna pfectioni xpi anoru inesse virtutem cōprobarēt. quibz ille tam seue et tā potentes vmbre. quas estimabat solem lunāqz si ad eos directe fuissent obducere potuisset. Hūc non solu nichil ledere. sed ne ad puctum quidez de monasterio suo valuerat perturbare. Cūqz p hac admiratione cōfestim venientes ad abbatem achoniū. impugnationes suas et causas et insidias liuoris occultu patefecissent. xpianos se fieri poposcerunt. Reqsito autem ab illis p dito impugnationis die. asseruit se amarissimis cogitationu stimulis tūc fuisse pulsatum. Nullo autem modo credē dū est spūales naturas coize cum femis carnaliter posse. **CLXV Qualiter intelligendū sit qz filij dei ingressi sunt ad filias hominum.**

Dost necem abel iusti ne a fratricida et i pio omne hominu genz exortu sumeret. in locu fratris extincti natz est seth. Cuius pgenies patris secuta iusticia. a societate et cōiuratione cognationis illuz. que ex ca

yn sacrilego descendebat semp diuisa pmāte. Donec ergo perseuerauit inter illos generationis eoru illa discretio. semē seth utpote de optima race pcedens. p merito sactitatis angeli dei siue filij dei vocati sūt. et ecōtrario illi ppter impietatem vel suā vel patz suoz et opera terrena. filiu hominu nūcupatur. At illi uidentes filias eoru desiderio pulcritudinis earu succenti. ac cepit sibi met d ipsi uxores. que viris suis parentu suoru nequitas ifudentes. ab illa eos igenita sactitate ac simplicitate paterna pimus corruerunt. Quiqz ab illa vera phisice phie disciplina tradita sibi a maioribz exciderunt. qm pimus homo qui vniuersaz naturaru instituciones euestigio subsecut est potuit euidenter attingere. suisqz posteris certa ratione transmittere quippe qui mudi ipsi infaciam adhuc tenera et quodammodo palpitante rudemqz aspexerat. et in quem tanta fuit nō solum sapientie plenitudo s3 etiā gratia pphetie diuina illa isufflatioe trāsfusa. ut uniuersis aiantibz nomia rudis adhuc mudi huius habitator imponeret ac non solu omnigenos bestiaru atqz serpētium furores viresqz discerneret. sed etiā virtutes herbaru et arborum lapiduqz naturas. ac tepoz necdū exptoru vicissitudines partiret. ut potuerit dicere. Dominus dedit michi bonozu horu que sunt scientia veraz rē. Hanc ergo scientia p successiones generationu semen seth paterna traditōne suscepit. cū vero ipie generatōni fuisset admixtum. ad res pphanas et noxias quas impie dederat instinctu quoqz demonu deuiauit. curiosasqz ex ea maleficiorum artes atqz pstrigia ac magicas supstitōes audacter instituit. docēs posteros suos ut sacro illo cultu diuini nois derelicto vel elemta hec igne vl aereos demones venerarent et colezent. De illis ergo filiis seth et filiabz cayn nequiores filii pcreati sunt qui fuerunt venatores violentissimi qui p enormitate corporu vl crudelitatis atqz malicie gigantes dicti sunt. preda potius exigere uitā suā qz sudore operis ac labore cōtenti. Quoz usqz adeo scelera supcreuerunt. ut expiari mudo alias nisi diluuij inundatōe non posset. Ita ergo filiis seth libidinis instigatione trāsgressis mādatuz quod ab exordio mundi naturali instinctu diuinitate fuerat custoditū. necesse fuit p literā legis postea reparari. Filia inquit tuam non dabis filio ei. vxore rē. Deus igit hominem creas omem naturalit ei sciētia legis inferuit. que si fuisset ab homine secunduz ppositum do mini ut accepat custodia. nō vtiqz necessariū fuisset alia dari qz literis postea pmulgauit. Nam quia sic homini omnis sciētia legis ab initio creationis infusa hinc manifeste probat. qz mādata legis absqz lectione litere ante legez imo ante diluuiū omnes sactos obseruasse agnoscim.

CLXVI Collatio ysaac de puritate mētis ad orandum. Ex libro nono

DRemissa super diuersis institutis disputatione copiosa. hec ad extremu beatus ysaac intulit verba. Omnis monachi finis cordisqz pfectio. ad iugem atqz indurptam orationis pfeueratiam tendit. et quācum humane fragilitati cōcedit ad immobilem tranquillitatem mentis ac pfectā nitē puritatem. ob quaz possidendā omnem tā laborem corporis qz cōtinentonem spiritus idesse querim et iugiter exēcem et est inter alteruz reciproca quedā inseparabilisqz cōiunctio. Idcirco ut eo seruoze ac puritate q debz

emitti possit oratio. primum sollicitudo reru carnalium generaliter abscondenda est. deinde nulli negotii cause ue non solum cura sed ne memoria quidem penitus admittenda. et viciis extrusis penitus & absconditis. iacienda sunt primum profunde humilitatis in concussa fundamina que scilicet turrem pulsaturam celos valeat sustinere. Deinde supponenda virtutum spiritualis constructio. et ab omni discursu atque euagatione lubrica animi est imbibendus. Quidquid enim ante orationis horam anima nostra concepit. necesse est ut orationibus nobis per instigationem recordationis occurrat. Quobrem quales orationes uolumus inuenire. tales nos ante orationis tempus preparare debemus. ex precedenti enim statu mens in supplicatione formatur. Et ideo quidquid orationibus nobis nolumus ut irrepat. ante orationem de abditis nostri peccatoris extrudere festinemus. **CLXVII**

Qualiter cure seculares vexant etiam claustrales.

Quod autem seculares cure etiam in nos qui nullis actibus mundi huius admiscemur. cadere nonnunquam possint manifesta ratione monstratur secundum regulam seniorum qui quidquid necessitatem videt. quotidiani et inuitabiles usus carnis excedit. ad secularem dimittunt curam et sollicitudinem primere. ut verbigratia. Cum duarum sufficiat velamen tunicarum duarum. trius autem quattuor fieri domini precuremus. Cumque unus aut duarum sufficiat habitatio cellarum. abitudine seculari atque aptitudine delectat. quattuor seu quibus cellas et has easdem exquisiti ornat. et capaciores quam vis desiderat extruam. quod si sine instinctu demonum fieri manifestissima nos experimenta docuerunt. Nam quidem probatissima seniorum cum transiret iuxta cellam cuiusdam fratris hac animi quam diximus egritudine laborantis. utpote qui inextruendis repandis que superfluis inquietis quotidianis distensionibus desuaderet. et enim conspexisset eum graui malleo saxum durissimum coterentem. vidissetque ethiopem quemdam astantem illi. et vnacum eodem iectum mallei iunctis consertis manibus illi dentem. eumque ad operis illius instantiam ignitis facibus instigantem. diutissime substitit. vel impressionem durissimi demones vel fraudem tante illusionis admirans. Cum enim nimia lassitudine fatigatus frater requiescere iam finemque operi vellet imponere. instigatione spiritus illius animatus iterum resumere malleum nec desinere ab intentione incepti operis urgebat. ita ut ipsorum eius incitamentis infatigabiliter sustentat. tanti laboris non sentiret iniuriam. Tandem igitur senex tamen dira demonis ludificatione promotus ad cellam fratris diuertit. salutansque eum. quid inquit est frater istud opus quod agis. At ille laboram inquit contra istud durissimum saxum. uixque potuimus illud aliquando coterere. Ad hec senex. Bene dixisti potuimus. non enim solus eras cum illud cederes. sed fuit alius tecum quem non vidisti. qui tibi in hoc opere non tam adiutor quam violentus impulsor astabat. Et reuera non minus hec que praevident et minima. queque ab his qui nos tre professionis sunt cernimus. indifferenter admittimus. pro qualitate sua aggrauant monachi mentem. quod illa maiora que secundum suum statum seu operationem secularium sensus inebriare consueuerunt. non finientia deposita fecerunt terrena ad deum in quo semper defixa debet esse intentio monachum respirare. Vniuersas orationes emitti semper a nemine posse certissimum est. Aliter enim quisque supplicat cum alacer est. aliter cum tristis. aliter cum spiritualibus successibus ui-

get. aliter cum impugnationum mole deprimatur. aliter cum veniam peccatorum. aliter cum acquisitionem gratie seu cuiuslibet virtutis exposcit. vel certe extinctionem cuiusque vicii deprecatur. aliter cum consideracone gehenne aut futuri iudicii timore compungitur. aliter cum spe futurorum bonorum desiderio. flammatur. aliter cum in necessitatibus ac periculis. aliter cum in securitate et tranquillitate versatur. **CLXVIII**

De quattuor speciebus orationis et de oratione

Deprecationes. Obsecratio impetratio pro peccatis seu petitio est. qua vel pro presentibus vel preteritis admissis suis vnusquisque compunctus veniam deprecatur. Orationes sunt quibus aliud aliquid offerimus seu vouemus deo. Postulationes quas pro aliis quoque dum sumus in feruore spiritus constituti solemus emittere. Gratias actiones quas mens vel cum preterita dei recolit beneficia vel cum presentia contemplant. seu cum in futurum que et quanta preparauerit. his qui diligunt eum respicit. per ineffabiles excessus domino refert. Expetende sunt nobis pro profectu vite consumationemque virtutum. ille potius supplicationum species. que vel de contemplatione futurorum bonorum. vel de caritatis adoratione fundunt. seu certe ut humili et secundum insipientium mensuram loquar. pro acquisitione quarumcumque virtutum seu cuiuslibet vicii extinctione generantur. Aliter enim ad illa sublimiora supplicationum genera peruenire nullatenus poterimus. nisi per ordinem postulationum istarum sensum mens nostra fuerit gradatimque puecta. Has quattuor species ita etiam dominus in exemplo suo nobis initiare dignatus est. cepit enim hiisus facere et docere. Obsecrationem assumit cum dicit. Pater si possibile est transeat a me. et cetera. Orationem cum dicit. Ego te clarificauimus super terram. operum consumam quod dedisti michi ut facerem. Postulationem cum dicit. Pater ignosce eis non enim sciunt quid faciunt. Gratias actionem cum dicit. Gratias ago tibi quoniam exaudisti me. ego autem sciebam quod semper me audis. Hec itaque genera sublimiora adhuc status ac precliosior subsequitur qui contemplatione diuini solius et caritatis ardore formatur. pro quem mens illius dulcedine resoluta atque reiecta familiarissime deo velut patri proprio peculiari pietate colloquitur. Quem statum debere nos diligenter expetere. formula dominice orationis instituit ita dicens. Pater noster etc. Quisquis igitur in se delinquenti fratri non ex corde remiserit. non indulgentiam sed condemnationem deprecatione hac sibi impetrabit. suamque professionem semetipsum poscet dari. iudicare dicens. Remitte michi sicut et ego remisisti. Quod formidantes nonnulli. cum in ecclesia hec oratio ab vniuersa plebe concinitur. hunc locum taciti pretermittunt ne scilicet semetipsos obligare possint. quam excusare sua professione videantur non intelligentes quam frustra cavillationes has iudicium omnium preterire moliantur. qui quemadmodum iudicaturus sit suis supplicibus voluit premonstrare. quia scilicet iudicium sine misericordia fiet ei qui non se. misericordiam. Videtis ergo qualis nobis ab ipso qui pro illam exoratur est iudice orationis sit modus et forma opposita. in qua nulla diuiciarum petitio. nulla memoria dignitatum. nulla potentat. ac fortitudinis postulatio. nulla corporis sanitatis seu temporalis vite mentio continetur. Nichil enim caducum vult a se. nichil vile. nichil temporale eternitatem conditor implorari. Itaque magnificentie eius ac munificentie maximam irrogabit

iniuriam. quisquis sempiternis petitionibus p̄ter-
missis. transitivum aliquid et caducū ab eo malū
erit postulare. et offensam poti⁹ q̄ p̄piciatione m
iudicis sui vilitate orationis incurret. **Hec** igitur
oratio licet omnē videat p̄fectionis plenitudinē
cōtinere. utpote que ipsi⁹ domini auctoritate vel i
titata sit vel statuta. p̄uehit tamen ad illam igneā
ac p̄paucis exptam orationem. que omnes trāscē
dens humanū sensum. nullo non dico sono vocis.
sed nec lingue motu distinguit. sed quā mens in
fusione celestis illius luminis illustrata cōglobat
tis sensibus velut de fonte quodā copiosissimo ef
fundit vbertim. atq; ineffabiliter eructat ad deū
tanta p̄mens in illo breuissimo temporis puncto
quāta nec eloqui facile nec p̄currere mens i semet
ipsā reuerfa p̄ualeat. **Quem** statū domini⁹ quoq;
inter illarū supplicatōnū formulas quas vel solus
in monte seors v̄l tacite e fudisse describitur simi
liter figuravit. cum in orationis agonia cōstituit.
etiam guttas sanguis in imitabili intentionis p̄fu
dit exemplo. **LXIX De diuersis speciebus**
cōpunctionis et affectu pure orationis.

Quis vero possit diuersitates et causas
ipsas atq; origines cōpunctionum expo
nere. quib⁹ inflamata mens atq; succesa
ad orationes puras ac feruentissimas i
citur. **Nō** unq̄ psalmi cuiuscūq; versiculus occa
sionem orationis ignite decantantib⁹ nobis p̄buit.
interdū canora fraterne vocis modulatio ad intē
tam supplicationem stupentū animos incitauit.
necnon exhortatio viri p̄fecti et collatō spūal' fre
quenter ad vberimas p̄ces iacētū erexit affectū
Scimus etiā fratris seu cari cuiuslibet interitu nō
minus nos ad plenā cōpunctionem fuisse raptatos
Recordatio quoq; teporis ac negligentie nostre
nōnunq̄ nobis salubrem spūs inuexit ardorē. **Ac**
q; in hūc modū nulli dubium est occasiones innu
meras nō deesse. quib⁹ p̄ dei gratiā tepor ac som
nolentia nostrarū mentiū valeat excitari. **Quē** ad
modū autē vel quib⁹ modis iste ipse cōpūctōnes
de inimicis anime conclauib⁹ p̄ferat non minoris
difficultatis est indagare. **Frequē** enim p̄ ineffa
bile gaudiū et alacritatem spūs saluberrime com
pūctōnis fruct⁹ emergit. ita ut etiā in clamores
quosdā intollerabilis gaudiū imensitate p̄rūpat.
et cellā vicini iocūditas cordis et exultatōis pene
tret magitudo. **Nō** unq̄ vero tāto mens silentio intē
secretum p̄fundū taciturnitatis abscondit. ut om
nem penitē sonū vocis stupor subite illuminatio
nis intercludat. omnesq; sens⁹ attonitus spiritus
vel contineat itrimsec⁹ vel amittat. ac d̄ideria sua
gemitib⁹ ienarrabilib⁹ effūdat ad deū. **In** eūdū ve
ro tanta cōpūctōnis abundātia ac dolore supplet.
ut alias eam digerere nisi euapozatione lacrimarū
non possit. **Ab** his lacrimis multū distāt ille que
obdurato corde de siccis oculis exp̄munt. **Quas** li
cet non penitus infructuosas esse credamus. bono
enim p̄posito eaz atemptatē emissio. ab his p̄fer
tim qui necdū vel ad sciētā puenire p̄fectā. vel p̄
stimorū seu p̄sentū viciorum potuerūt ad purū
labe mūdari. ab his tamen qui in effectū iaz tran
sire virtutū nequaq̄ debet hoc modo extorquet
p̄fusio lacrimarū. nec exterioris hominis magnope
affectū adi sunt flet⁹. qui etiā si fuerint v̄cūq; pro
ducti nūq̄ p̄tingere ad illam spontaneaz lacrima
rū vbertatē poterūt. magis enī supplicatōis aimū
suis conatib⁹ distrabentes huiliabūt atq; ad yma

dēmergent. et ab illa celesti sublimitate deponent.
in qua attonita mēs oratōis indeclinabiliter debet
esse defixa. eamq; cōpellent p̄cū suarū intentione
laxata erga steriles et coacticias lacrimarū guttu
las egrotare. **Et** ut orationis vere p̄cipiat affectū
non meā uobis sed beati āthonij sententiā pro
ferā. **Non** est inquit p̄fecta oratio. i qua se mona
ch⁹ vel hoc ipm quod orat intelligit. **Nos** quoq;
orationis que exaudiet a domino inquātū expti su
mus iudicia p̄ferem⁹. **Cum** orātes nos nulla iter
pellauerit hesitatio et fiduciā petitionis nostre q̄
dam desperatione deiecerit. sed obtinuisse nos in
ipsa effusione orationis quod poscim⁹ senserim⁹
non ābigamus p̄ces nostras ad deū efficaciter pe
netrasse. **Tantū** enim quis exaudiri atq; obtinere
merebitur quātū vel inspici se a deo vel deū credi
derit posse p̄stare. **Irretractabilis** nāq; est illa do
mini sentētia. **Quē** cūq; orātes petitis. credite q̄
accipietis et venient vobis. **LXX De diuer
sis causis exauditionis et de secreto orationis.**

Diuersas exauditionū causas esse secūdū
animarū diuersū ac variū statū ewāge
lica siue p̄phetica testatur eloquia. **Ha**
bes enim in duorū confessione fructuz
exauditionis dñica voce signatum secūdum illud.
Si duo ex uobis cōsenserint super terrā de omni
re quācūq; petierint fiet illis a patre meo qui in ce
lis est. **Habes** aliā in fidei plenitudine que grano
sinapis cōparat. **Habes** in assiduitate orationum
Habes in elemosinarū fructu. **Include** inquit ele
mosinam in sinu pau. **zē.** **Habes** in emendatiōe vi
te. **Dissolue** inquit colligationes impi zē. **Nō** unq̄
fane exaudiri etiā tribulationū nimietas facit.
secūdum illud. **Ad** dominū cum tribularer zē. **Id**
circo absq; hesitationis infidelitate p̄cibus insitē
dum est. **Hortat** enim nos domin⁹ ut eum impoz
tunitate nostra quodāmodo coartem⁹. qui impoz
tunos nos non modo non despicit nec refutat. s;
etiam inuitat et laudat. **Et** idcirco si cūcte nos ex
auditionū quas p̄dixim⁹ cause omnio deficiūt.
saltem aīmet impoztunitatis instantia. que absq;
ulla vel meriti vel laboris difficultate i cuiuscūq;
uolentis sita est potestate. **Retractare** enī nos cō
uenit illā beati iohānis euāgeliste sententiā. hec ē
inquit fiducia quā habem⁹ ad deum. quia quidq;
petierim⁹ secūdū voluntatem ei⁹ audit nos. **Qd**
etiam in oratione domica admiscere p̄cipimur di
centes. fiat volūtas tua scilicet non nostra. **Si** enī
et illud apostoli recordemur. quoniā quid orem⁹
secūdum quod oportet nescim⁹. intelligim⁹ nōnū
q̄ nos salutē nostre contraria postulat. et commo
dissime nobis ab eo qui utilitates nostras recti⁹
q̄ nos ac veracius intuetur. ea que poscim⁹ d̄ne
gari. **Quod** illi quoq; magistro gētū accidit. cū
oraret a se auferri āgeluz sathane. **Idcirco** cūctas
obsecrationes nostras simili nos quoq; debem⁹ o
ratione concludere. et hāc vocem cūctis petitiō
nibus nostris semper adiūgere uerūtamen non si
cut ego volo sed sicut tu. **Ante** omnia fane illd ob
seruādum est ut intrātes in cubiculū nostrū clau
so hostio orem⁹ patres. **Intra** cubiculū nostrū sup
plicamus cū ab omniū cogitationū siue sollicitudi
num strepitu cor nostrū penitē amouentes. secre
to quodāmodo ac familiaritē p̄ces nostras soli d̄o
referamus. **Clauso** hostio oram⁹ cum strictis labi
is omniq; silentio supplicam⁹ non vocū sed cordi
um scrutatozi. **In** abscondito oram⁹ quādo cord

tantū et silentio petitiones nostras soli pandim? deo. ita ut non solum ne fratres astantes nostris susurris vel clamoribus auocemus et orantium sensus obstrepemus. sed ut ipsos quoque inimicos nostros qui orantibus nobis maxime insidiantur lateat petitionis nostre intentio. Ita enim preceptum illud implebimus. ab ea que dormit in sinu tuo custodi claustra oris tui. Ob quod frequenter quidem sed breuiter est orandū. ne in orantibus nobis inserere aliquid nostro cordi insidiator possit inimicus. Istud namque verū sacrificiū est. quia sacrificiū deo spūs cōtribulat. Ita sunt olocasta mellata que cōtritis et hūiliatis cordibus offeruntur queque hac qua dixim? disciplina et intentione spiritus exhibentes. efficaciter poterim? virtute carere. **Dirigat oratio mea. s. in cōspectu tuo. LXXI**
¶ Secundum qualitatem mentis formatur oratio. **¶** Ex libro decimo.

Secundum mensuram puritatis sue. sicut colatione superiore profatus sum. mens in oratione sua vel erigitur vel formatur. tunc scilicet a terrenarum ac materialium rerum contemplatione discedens. quantum eam status sue proueherit puritatis. feceritque huiusmodi vel hūilem adhuc et carneum. vel glorificatum et in maiestatis sue gloria venientem interius obtutibus anime purioris. Sed illi soli purissimis oculis diuinitatem ipsius cōtemplatur. qui de hūilibus ac de terrenis operibus et cogitationibus ascendentes. cum illo secedunt in excelsum solitudinis montem. Si iterpellare nos quoque voluerim? deum. ab omni inquietudine turbamur secedam? ut in hoc corpore cōmorantes ad similitudinem quadam illius beatitudinis que in futuro promittitur sanctis. vel ex parte aliquid nos aptare possimus. sitque nobis omnia et in omnibus deus. Tunc enim perfecte cōsummabitur et nobis illa saluatoris nostri oratio. ut dilectio qua dilexisti me in ipsis sit et ipsi in nobis. cum omnis amor. omne desiderium omne studium. omnis conatus. omnis cogitatio nostra. omne quod videmus. quod loquimur. quod speramus. deus erit. illaque unitas que nunc est patris cum filio et filii cum patre in nostrum fuerit sensus mentemque transfusa. ut quemadmodum nos ille sincerus et pura atque indissolubili diligit caritate. nos quoque ei perpetua et inseparabili dilectione iugamur ita scilicet eidem copulati. in illum puenientes finem quem idem dominus orans in nobis optat impleri. ut omnes sint vnum sicut nos. Hec igitur destinatio solitarij. hec esse debet omnis intentio. ut imaginem future beatitudinis in hoc corpore possidere mereatur. et quemadmodum arram illius celestis glorie in hoc vasculo per gustare. Hic inquit finis totius perfectio est. ut eo usque extenuata mens ab omni sic carnali ad spiritualia quotidie sublimetur. donec omnis eius cōuersatio. omnis voluntas cordis. vna et iugiter efficiatur oratio. **¶** Germanus. Cuiuslibet artis perfectio necesse est ut facilius ab omni ac teneris initiis imbuetur. paulatim educata succrescat. atque ita ab imis ad summa sensum gradatimque ascendat. Quapropter huic quoque sublimissime discipline per quam instruimur deo iugiter inherere. hec esse principia tenuiter suspicamus. ut primum nouerim? quod meditatione teneatur vel cogitetur deus. deinde quadam memorie huius materiam qua de mente cōcipiatur vel perpetuo teneatur nobis cupimus? omnino strari. ut eam per oculos retentantes. cum elapsos nos ab eadem senserim? habeam? in promptu quo reser-

piscentes sic reuertamur. ac resumere illam sine ulla circuitus mora et inquisitionis difficultate possumus. ne atque spiritualis quidam pariat intuitus. concepta cordis euanescat intentio. Quam confusione idcirco nobis accedere satis certum est. quia speciale aliquid per oculos propositum velut formulam quadam stabiliter non tenemus. ad quam possit vagari animus post multos affectus reuocari. Itaque fit ut hac ignoracione ac difficultate mens iugiter precepta errabunda semper et velut ebria per diuersa iactetur. et ne illud quidem quod casu potius quam industria sibi met occurrerit spirituale diu ac firmiter teneat. dum adhuc semper ex alio aliquid recipiens. sicut introitus eorum atque principia. ita etiam finem discendum quoque non sentiat. **¶ LXXII** De formula orationis a sancto ysaac tradita. **¶** Ysaac.

Inquisitio vestra tam subtilis prope puritatis presignat iudicium. Proximus enim cognitioni est. qui quid inquirere debeat prudenter agnoscit. nec a scientia longe est qui cepit intelligere quid ignoret. Hec igitur vobis huius quam queritis discipline atque orationis formula proponetur. quam vnusquisque monachus ad iugem dei memoriam tendens incessabili cordis voluntate meditari expulsa omnium cogitationum varietate affuescat. Deus in adiutorium meum intende. dominus ad adiuuandum me festina. Hic namque versiculus habet aduersus vniuersa discrimina iuocationis dei. habet humilitatem pie deuotionis. et confessionis. habet solitudinis ac timoris perpetui uigilantiam. habet cōsiderationem in fragilitatis sue. exauditionis fiduciam. cōfidentiam presentis semper astantisque presidij. Hunc versiculum meditationi tibi somnus irrepit donec incessabili eius exercitatione formatur etiam per soporem eum decantare cōsuescas. Hic tibi ex parte expresse pro primus occurrat. iste uigilantis cogitationes accipiet vniuersas. hinc te omni tempore persequatur. donec usu eius incessabili et iugiter meditatione firmata cūctarum cogitationum diuitias mens refutet. atque ita versiculi huius paupertate cōstricta propheta cum implebit eloquium. pauper et iops laudabit nomen domini. Omnes namque affectus in psalmis inuenimus expressos. ut ea que incurrerunt velut in speculo purissimo prudentes eorum sensus non textu lectionis. sed experientia precedente penetremus atque ad illam orationis incorruptionem in mens nostra pueniat. que non solum nullius imaginis occupatur inuicem sed etiam nulla verborum profecutione distinguitur. ignita vero mentis intentione per se stabilem cordis excessum inexplibili spiritu alacritate perfertur. quamque mens extra omnes sensus ac visibiles effecta materias. gemitibus inenarrabilibus atque suspiriis emittit ad dominum. **¶ LXXIII**
¶ Qualiter mens in oratione vaga possit stabiliri. **¶** Germanus.

Serpone quemadmodum hanc versiculam que nobis vice formule tradidisti stabiliter retinere possimus. Cum enim capitulum cuiuslibet psalmi mens nostra concepit insensibiliter eo subtracto ad alterius scripture textum nesciens stupensque deuoluit. De hoc quoque ad alterum subintrante alia meditatione transfertur et ita animus semper rotatus per omne scripturarum corpus instabilis vagusque iactatur. nichil per arbitrio suo prevalens vel abijcere vel tenere. nec pleno quicquam iudicio et examinatione finire. palpator tantum spiritualium sensuum ac degustator non generatior

nec possessor effectus. atq; ita mens mobilis semper ac vaga in tempe quoq; sinaxeos velut ebria per diuersa distrahit nullū officij cōpetenter exoluens. **Verbigratia** Cum orat psalmū aut aliquam recolit lectionem. cū decāat aliud quid vel meditat. nichil disciplinē nec oportune recipiēs uel emittens. **Ysaac** **T**ria sunt que vagā mentē stabilem faciūt. vigilie. meditatio. et oratio. quaz assiduitas et iugis intentio cōferunt anime stabilem firmitatem. que tamē alias non poterit apprehendi. nisi p operis nō filargirie sed sacris cenobijs vobis? dedicati infatigabilem iugitatem omēs omnino sollicitudines et cure vite p̄sentis p̄us fuerit abdicare. et in hanc solā obseruatiā defixa fuit tota mentis intentio. vt ita illud aplicū mandātū sine intermissione orate. possim? implere. pparū nāq; orat quisquis illo tātum tempore quo genua flectūt orare p̄sueuit. nūp̄ vero orat quisq; etiaz flexis genibus euagatione cordis qualicunq; distrahitur. **Et** idcirco quales orātes volumus mueniri tales nos esse oportet ante tempus orationis. **Necessē** est enim mentem in tempore supplicationis sue de statu p̄cedenti formari. illisq; eam cogitationib; orātem vel ad celestia sublimari vel ad terrena demergi quib; ante oratōez fuerit imozata. **Hucusq; abbas ysaac.** Cui? doctrinā sup̄ predicti versiculi meditatione excolere tenacissime cupientes. vtpote quā p̄pendiosā ac facilē credebamus. difficiliorē satis ad obseruādum expti sum? q̄ illud studiū nostrū quo solebamus antea p̄ omne scripturaz corp? absq; vllius obseruatiē vinculo varia passim meditatione discurrere. **Cōstat** igitur neminē p̄sus ob impiciam literaz a p̄fectiōe cordis excludi. nec rusticitatē obesse ad capescēdam anime puritatem. q̄ cōpendiosissime adiacet cūctis. si modo sanā et integram mentis intentionem iugi ad deū versiculi hui? meditatione seruauerint. **LXXIII.** **D**e factis archebeo ep̄o et cheremone. **Ex** libro septē collationū ad honoratū et eucherū ex collatione p̄ma.

In cenobio syrie cōsistentes post p̄ma fidei rudimenta statuim? egiptū petē. ac factōrū plimos quorū se fama diffuderat. si non emulādi saltem cognoscendi studio inuisere. **Igitur** ad opidū egipti cui chēnesus nomen est emerfa nauigatiōe puenim?. **Cuius** accole ita vlt mari vlt stagnis salis vnde q; circūlauntur. ut solis quia terra deest negociatōnib; dediti opes atq; substantiā nauali cōmercio parēta et vt edificijs cū voluerint extruendis terra n̄ suppetat. nisi de lōginquo nauigijs apportet. **Vbi** cū aduenientib; nobis fauens desiderijs nostris diuinitas. beatissimi viri archebij ep̄i p̄stitisset aduentū. qui rapē de ana horitaz cetū et episcop? panephebi opido datus. ita districtione omī euo suo p̄positū solitudinis custodiuit. vt nichil de p̄terite hūilitatis tenore laxauerit. aut de adiecto sibi honore blandit? sit. **Agnito** desiderio nostro venite inquit et videte senes. quoz sola cōtemplatio magnā possit cōferre doctrinā. **Sumpto** itaq; baculo et pera ad ciuitatem nos suā p̄duxit. cui? terras repentiō terremoto excussū mare trāsgressis limitib; occupauit. atq; ita collapsis ferme oibus vicis opimas olim terras salis paludib; sup̄textit. **Multa** in hūc modū opida fugatis hitatozib; eluauis illa velut isulas fecit. q̄ d̄sideratā secedentibus factis solitudinē p̄berent. in quib; tres

senes. id est. cheremō. nesteros. et ioseph. anachorite atiquissimi cōsistebant. **Itaq;** p̄mū nos p̄duxit ad cheremonem qui et monasterio eius p̄pior erat. et cū centenariū vite annū sp̄ritu tātuz alacer excessisset. ita dorsū eius tempis fuerat vetustate et orationū iugitate curuatū ut quasi in p̄me uā redact? infantiā sūmissis ac p̄tentis terraten? manibus p̄gredereē. **Hui?** igitur et vultuz mirabilem et incessū p̄ter intuentes cū sermonē suppliciter poscerem? grauiter ille suspirās. quid uobis ait possū p̄ferre doctrine. cui imbecillitas senectutis ademit rigorem p̄stinū. relaxauit ita loquēdi quoq; et fiduciā. **Quē** ad modū enim docere presumā. quod me iam l̄min? vel tepidi? exercere cognosco. **Ob** quā rem nullū iunioruz michi in hac vsq; etate cohabitare p̄misi ne exemplo. meo alterius districtio laxaretur. **Nūp̄** enim erit efficax i stituentis autoritas. nisi eam effect? opis sui cordi affixerit audientis. **Ad** hec nos nō mediocri cōfusione cōpūcti respōdim?. **Licet** sufficē nob; ad omēs instructōez debeat. vel loci isti? difficultas vel ipsa etiam solitaria adhuc vita q̄ iuuent? quoq; robusta uix tolerat. si etiā reuelatus tibi tepor noster impetrare quod petim? non mereē. debet hoc saltē labor tantū itineris obtinere quo huc de becheemitici cenobii rudimentis institutiōnis nostre desiderio et p̄fectus nostri amore p̄peraiū? **LXXV.** **C**ollatio cheremonis de causis uitandi peccatum.

Vnc beatus cheremon. **T**ria sūt inquit que faciūt homines a vicijs tempore. id est. est aut met? gebenne siue p̄sentū leguz. aut spes atq; desiderū regni celorum. aut affect? boni ip̄i? amorq; virtutum. **Idcirco** a postol? salutis sūmā trium virtutū cōsumatione cōcludens nūc inquit manent fides. spes. caritas tria hec. **Fides** nāq; futuri iudicij ac suppliciorum met? viciōz facit cōtagiā declinari. **Spes** mentē de p̄sentib; auocās. corporis uoluptates celestū p̄miorū expectatōne cōtēpnit. **Caritas** ad amorē xp̄i et virtutū fructū succedens. quidq; illis cōtrariū est facit detestari. **Si** quis igit ad p̄fectiōez tendit. de illo p̄mo timoris gradu quem diximus seruilē. ad altiorē spei tramitem gradu p̄ficiēte cōscendet. quia iā non seruo sed mercenario cōparat. **Festinatōum** p̄inde etiā est ad terciū filioz gradū. qui omnia que patris sūt sua esse credunt p̄ insolubilem caritatis gratiam. **Diligam?** de um quia de? p̄or dilexit nos. non aliter ad illā veram p̄fectionem cōscendere poterim? nisi quādā modū nulli? alterius rei nisi nostre salutis gratia p̄or nos ipse dilexit. ita eū nos quoq; nullius alterius rei nisi sui tātum amoris dilexerim? obtentu. **Aliud** nāq; est p̄senti bono quēpiam delectatum odio habē viciōz aie caris ue cōtagiā. aliud futuri remunerationis intuitu cōcupiscentias refrenare. et aliud est p̄sens metuere detrimentū. et aliqd̄ formidare futurū supplicij. **Postremo** multo maius est p̄pter bonū ipsuz a bono nolle discedē. q̄ p̄pter metum mali malis non p̄bere cōsensū. **In** illo enim voluntariū bonuz est. in isto vero velut coactum. et tanp̄ nolenti uiolenter extortum vlt metu supplicij vel cupiditate p̄miorū. **Cum** ergo quis per hanc caritatem ad imaginem dei similitudinēq; peruenerit. bono iam p̄pter boni ipsius delectabiē volūtatem. ac similitē quodāmodo possidens patientie ac lenitatis affectū. nullis deiceps

peccatiū vicis irasceat. s; ueniā potit? ifirmitatib? eozū condolens atq; cōpatiēns implorabit. seq; re miniscēs tādiū similiū passionum stimulis impugnatū. nec suo studio sed dei p̄tectione saluatum non iracūdiā sed misericordiā errātib? itelligit impendendam. Et in hac mentis hūilitate cōsistēs poterit etiā illud perfectionis explere mādatum. Diligite inimicos. v. 28. Quem affectū beat? iō hānes assecutū se esse cognoscens ait. ut fiduciam habeam? ī die iudiciū. quia sicut illē est et nos sū? in hoc mūdo. in quo enim infirma et fragilis hūana natura esse sicut ille est potest. nisi in bonos et malos iustos et iustos ad imitationem dei placidam semper sui cordis extenderit caritatez. et ut bonum p̄pter boni ipsi? opere affectū. Cū ergo quis hūc bonitatis affectū et imitationem dei fuerit assecutus. tūc visceribus domice lōganitatis indut? p̄ persecutoib? quoq; suis orabit similiē dicens. Pater ignosce eis non enim sciūt qd faciunt. Ceterū euidens iudiciū est anime necdū viciorū fecit? eliquate in crimibus alienis non affectu misericordie condolere. sed rigidā iudiciū tenere censuram. **CLXXVI** De timore ser uili et filiali.

Magnifice d̄ perfecta dei caritate differ tum est. verū illud nos mouet qd cū eaz tanta laude pertuleris. timorem dei et spē retributionis ip̄fecta esse dixisti. cū multo aliud videat̄ d̄ eis p̄pheta sensisse dicēs. Quia nichil deest timētibus eum. Et iclīmaui cor meū ad faciēdas iustificaciones tuas ieternū p̄p̄ retributionem. Cheremon. Pro statu atq; mensura vniuscuiusq; mentis scriptura diuina ad diuersos p̄fectionū grad? arbitriū nostri puocat libertatem. Nec enim poterat vniūformis omnib? p̄fectionis corona p̄poni. quia nec omnī vna virtus ā volūtas aut feruor est. Secundum ergo hūc sensū nostra quoq; est intelligēda sententia. nō quo eōtemplationē p̄petue illi? pene vel beatissime retributiōnis nullius p̄nūciem? esse momētī. sed quia cum sint vtilēs et sectatores suos ad inītia beati tudinis introducāt. caritas rursum in qua plenior fiducia p̄petuūq; gaudiū iam est. assumens eos d̄ tē more ser uili et mercenaria spē. ad dilectionē dei et adoptionem trāfert filiorū. et qdāmodo p̄fectiores faciet de p̄fectis. Mite enī ait saluator māhones sunt apud patrem meū. Quisq; igitur fuerit in huius caritatis p̄fectione fūdat? necesse est ut ad illū gradū excellentiorē cōscendat. quez non penarū terror. nec cupida p̄miorū. sed amoris generat magnitudo. quo vel filius indulgētissimū patrem. uel frater fratrem. uel amic? amicū. uel cōiugem cōiūx. sollicito reuerē affectu dū. nō ei? verbera neq; cōuicia. sed vel tenuem amoris formidat offensā. Multa ergo distātia est inter istuz timorem cui nichil deest qui sapiētie sciētieq; thesaurus est. et illū imp̄fectū qui p̄māpiuz sapiētie nūcupat. quiq; penā in se cōtinens de p̄fectoz cordib? supueniente plenitudine caritatis extruditur. Et reuera si p̄māpiū sapiētie in timore consistit. que erit eius nisi in xp̄i amore p̄fectō. q̄ illū in sese p̄fecte dilectionis cōtinens metū. non iam p̄māpiū sed thesaur? sapiētie et sciē nūcupat. Replebit inquit eum spūs timoris domini. Tāta enim vbertatis eius magnitudo. ut quē semel su a virtute possederit. non p̄rem sed totā eius occu pet mentem. Nec īmerito. Alii enim q̄ nūq̄ excidz

coherens caritati non replet solū sed etiā p̄petua eum quem cepit iugitate possidet. **CLXXVII** De corpore peccati destruendo per desideria boni. **Ex libro secūdo.**

Utru destruatur inquit corp? peccati. Peccati corpus multis viciorū mēbris p̄batur extructū. et ad eius atterere portio nem quiddō vel facto vel dicto vel cogitatione peccat. Cuius ap̄lus mēbra describens mortificate inquit mēbra vestra que sūt zc. Quis quis non cōmūcat necessitatib? egenozū. et pecunie sue q̄ infideli tenacitate conseruat xp̄i p̄cepta postponit. ydolatrie crimen incurrit. amorē scilicet materie mūdialis diuine p̄ferens caritati. Si ergo multos ita p̄ xp̄o suas vidim? abieciisse substatias. ut etiam desiderū de cordibus eozū in p̄petuū p̄bemus abscisū. cōsequens est ut eodem modo etiam fornicationis ardorez extingui posse credam? Neq; enim impossibile ap̄lus cuz ip̄possibili cōiūxisset sed vtraq; sciens esse possibilis pari modo mortificanda decreuit. Cert os tamen nos esse cōuenit. qd licet omnem cōtinentie districtionez. famem ac sitim. uigilias ac operis iugitatem. atq; incessabilis subeam? studiū lectionis. p̄petuā tamē castimonie puritatem. hoz laborū merito cōtingere nequeam? nisi in his iugiter desudātes expientie magisterio doceamur. icorruptōez ei? dīne gratie largitate cōcedi. ob hoc sane solūmodo se quis q; infatigabiliter in his exercitijs perdurare debē cognoscat. ut per illozū afflictionem misericordiā domini cōsecut? de impugnatione carnis ac dñā tione p̄potentiū viciorū diuino mereat munere liberari. Tāto autem erga acq̄sitionem castimonie desiderio atq; amore flamemur. quāto quis pecuniarū cupidissimus acq̄sitor. vel qui sūma honozū ambitione distēdit. v' qui intolerabili pulere mulieris amore raptat. desiderū suū impacientissimo ardore optat expleri. Et ita fiet ut dūz p̄ itegritatis perpetuitate infatigabili cupiditate succēdimur. desiderabilis despiciat̄ cibus. necessari? horreat potus. somnus deniq; ipse nature debitus respuatur. vel certe ut deceptor fraudulētissim? puritatis emulus atq; contrari? castitati attonita atq; suspecta mente capiat̄. Et ita vnusquisq; quod die itegritatis sue maturim? explozator effect? d̄ collata sibi puritate cōgaudeat eamq; se nō suo studio nec vigilantia sed p̄tectione domini senti at p̄secutum. Cuius desiderū eum quez semel accenderit famem sitim uigilias nuditatem et cunctos labores corporis libenter sustinere cōpellit. Alias nāq; non poterunt desideria p̄sentū reruz vel rep̄mi vel auelli. nisi pro istis affectibus noxiis quos cupimus amputari alii saluatares fuerint intromissi. Nullatenus enī in valet viuacitas mentis. bsq; alicuius desiderū vel timoris. gaudiū v' meroris affectione subsistere. Quātum autem q̄s in lenitate ac patientia cordis tātum in corporis puritate proficiet. non enim estus corporis delia bit nisi qui animi motus ante cōp̄sserit. Quod apte saluator declarat. Beati inquit mites quoniā ipsi possidebunt terram. Pax enim multa diligentibus nomen domini. et non est illis scandalū zc. **CLXXVII** De sex castimonie gradibus

Multi sunt autem castimonie grad? qui bus ad illam iuiolabilem cōscendit puritatem. Primus est ne uigilās impugnatione carnali monach? elidat. Secūdo?

ne mens voluptarijs cogitationibus imoretur Ter
cius ne femineo vel tenuiter ad concupiscentiam
moueat aspectu. Quare? ne vigilas vel simpli
cem carnis perferat motu. Quintus ne cu memo
ria generationis humane vel tractatus ratio uel ne
cessitas lectiois igesseit subtilissim? hanc mte uo
luptarie actionis pstringat assensus sed uelut mi
nisteriu humano generi necessario contributu pu
ro cordis cõtemplet inuicem nichilqz ampli? d ei?
recoꝛdatione concipiat. q̄ si opationem laterum
uel cuiuslibet alterius officine mente pertractet.
Sextus ne illecebrōsis fantasmatibus seminarum
illudatur dormiens licet enim hanc ludificationē
peccato esse obnoxiam non credam? cõcupiscentie
tamen adhuc medullitus latitatis indicium est
Quã tamen illusionem diuersis modis constat ac
cidere. Nam secũdum vsu que vigilans exerce
re uel cogitare cõsueuerat dormiens etiã quisqz
temptatur. Alii uero fallũtur qui carnalez copu
lam norũt. aliter qui exptes sunt. hĩ enĩ sicut sum
pliciozibus ac puriozib? somnis inquietari solent
ita etiã mmore possũt labore purgari. illi autez
sordidiorib? magisqz exp̄ssis fantasmatib? illudũ
euz. donec paulatim secũdum mensurã castitatis
ad quã vnusquisqz cõtendit in odiũ illius rei quã
voluptaria ante sentiebat. mens etiã somno so
pita uertatur. et ita demũ quis ad illã beatĩ sereni
paucorũqz similitum viroũ pueniet puritatez. ut
etiã ipso naturali motu carnis emortuo illum ob
scenum liquorem omnino nõ pferat. **CLXXIX.**

De causa nocturne pollutionis

Hanc carnis colluuiem quidã dicũt ñ
idcirco dormientibus euenire. q̄ eã pzo
ducat fallacia somnoz. sed potius quia
redũdantia humoris illi? aliquas in egro
tanti corde fingat illecebras. Deiqz aut quãdo ñ
inquietat illa cõcretio. quẽadmodũ fluxus ei? ita
etiã illusio cõquiescit. Sed hec diffimire poterit
nemo nisi p experiẽtiã longã et cordis puritatem
ad cõfima carnis ac spũs uerbo domini dirigente
puenerit. sicqz puritatis modũ certa expientia p
pendens. nequaquã illoz deãpieẽ errore. qui ne
gligencie sue uicio crebrozib? q̄ natura cõpellit
egestiozibus sordidatĩ de naturali cõditiõne cau
satur. cũqz eos cõstet inferre potius vñ nature et
extorquere ab ea pollutionem quã ipsa non ingeit
intempãtiam suam ad necessitatez carnis imo ad
eius referũt creatorem Ita quisquis ad illũ purita
tis statum iugĩ cordis intentione puenerit. ut iãz
mente ab huius passionis titillatione penitẽ abso
luta p sopore caro eius uelut redũdãtiam super
flui humoris expellat. cõditiõnem modũqz nature
certissime dephendit. Et ita cum expgefactus in
uenerit carnem suam post longa tẽpora se incio
atqz ignozãte pollutã. tamen demũ d naturali cau
satur necessitate. ad illũ sine dubio perueniẽs sta
tum. ut talis inueniat in nocte q̄lis in die. talis in
lecto qualis in oratione. talis sol? qualis turb ho
minũ circũseptus. Postremo ut nũq̄ se talez segre
gatus aspiciat. qualis uideri ab hominib? erubel
at. et ita cũ ceperit suauissimo lumie castitatis iu
giter delectari dicere poterit cũ ppheta. Et nox
illuminatio mea in deli. in. zc. Deniqz hoc ipm qz
supra cõditiõnem nature uideẽ humane qualiter
obtinuerit ppheta subiungit. Quia tu possedisti
renes meos. id est. non industria mea hãc pmerui
puritatem. sed quia tu mortificasti iũtũ reib? me

is voluptatis ardozem **CLXXX.** De vera et
perfecta castitate.

Doro castitas non ut arbitramini distri
ctõis p̄sidio. sed amoze sui et pprie pu
ritatis delectatione subsistit. non enim
castitas sed cõtinentia dicitur ubi adhuc
aliqua ei resistit aduersitas voluptatis Quãobre
donec pulsari nos carnis cõmõtionem sentim? no
uerimus ad castitatis nos necdũ puenisse fastigia
sed adhuc sub infirmitate cõtinentie cõstitutos p
lijs fatigari in quibus necesse est dubios semp̄ et
se euenit? Hac cõmõtionem ipsi quidez eunuchi ca
rere demptis genitalibus possunt. sciendũqz est
non eis carnales estus nec affectum libidinis sed
solam facie generationis deesse uirtutẽ. unde si
ad hanc castitatem cupiũt puenire nec ab hũilita
te et cõtitione cordis uel cõtinentie distriõtionem
debent laxari. licet nequaquã sit discreõdũ mmo
re ab eis castimoniã posse labore cõprehẽdi. Quã
obrem perfectõ castitatis a laboriozibus cõtinentie
rudimentis ppetua trãquillitate discerniẽ. Hec e
enim uere cõsumatio castitatis que non ipugnã
carnalis cõcupiscentie motus sed horroze toto de
testans. iugem ac iũiolabilem sui retinet puritatẽ
nec potest aliud quid esse q̄ sãctitas. Hoc autẽ fiet
quãdo iam desinens caro aduersus spũm cõcupis
cere desideris eius uirtutiqz cõsenserit. ceperint
qz sibi inuicem pace firmissima federari. et habita
uerint fratres in vnũ. et illã re pmissam a domino
beatitudinez possidentes de qua ait. Si duo ex uo
bis consenserint super terrã. de omni re quacũqz
petierint. fiet illis a patre meo qui in celis est. Qz
autẽ vrina cum vesicaz iugĩ instillatione repleuerit
puritatis etiã suscitãt mẽbra. licet ueris sectatozib?
puritatis ad obtinendãz eã nichil p̄iudicet ista cõ
mõtio. q̄ hec sola interdũ et tamen per sopore nec
cessitas excitãt. sciendũ tamen est q̄ ita si cõmo
ta fuerint ad quietem ppriam reducãt castitatis
imperio. ut nõ mõ cũ nullo p̄uritu sed nec cũ mi
nima quidem libidinis recoꝛdatione sedent. Et id
circo ut cũ lege animi lex quoqz congruat corpo
ralis. etiã in ipsius aque poru ita est nimietas cas
tiganda. ut humoris quotidiani illa collectio p̄
arefactis influens mẽbris. illum quem inuicabili
lem putatis corporis motũ non solum rarissimũ
uerũ etiã lentũ reddat ac tepidũ. frigidũqz ut
ita dixerim ignem et absqz vllius aduũctõis ardo
re rozantem suscitẽt flamã instar admirabilis illi?
mosayce uisionis. ut carnis nostre rubus innoxio
igne circũdat? nõ vraz. uel sic illoz triũ iuuenũ
quib? ita rorãte spũ fornacis chaloayce flama dis
cussa est. ut illud quodãmodo quod sãctis re pro
mittẽt per ppheta incipiamus iam in hoc corpe
possidere. cũ ambulaueris per ignem non cõbure
ris zc. **CLXXXI.** De miraculis dci circa pec
catores conuersos.

Uere mirifica sunt. nec ullis nisi his q̄ ex
perci sunt nota. que dominus fidelibus
suis adhuc in isto corruptionis uasculo
constitucis ineffabili liberalitate largiẽ
que ppheta mentis puritate perlustrans exclama
uit Mira opera tua deus. et anima mea cognoscet
nimis. Quis enim in se opera domini nõ miretur
cum insatiabilem ventris ingluuiem ita in se uide
rit cõp̄ssam ut uix ipsũ exigũ ac uilissimũ cibũ
raro inuitusqz percipiat. qui ignem libidinis quẽ
naturalẽ antea et uel ut inextinguibile esse creõbat

ita refriguisse persenserit. ut nec simplici quidem se copozis motu sciat incitari. Quomodo virtutem domini non contremiscat. quosq; homines quodam diros atq; truculentos. qui ad sumum iracundie furorē etiam blandissimis subditorum iritant obsequijs. ad tantam viderit transisse lenitatez. ut non solum nullis iam commoueat iniurijs. sed etiam cum illate fuerint summa magnanitate congaudeant. Quis plane non miretur opera dei. cum vel se vel alium. ex rapacissimo liberalem. ex prodigo continentem. ex superbo humilem. ex delicato ac tenero squalidum hirsutumq; perspexerit. et egestate atq; angustia presentium rerum etiam volutarie profuerit. Ista sunt prodigia que posuit super terram. auferens bella usq; ad finem terre etc. Ut permittat illam celestem infusionem leticie spiritualis. qua deiectus animus inspirati gaudij alacritate sustollitur ad illos ignotos cordis excessus. et tam ineffabilia quam inaudita solacia gaudiorum. quibus non nunquam in gnauissimo stupore torpentes. ad orationem feruentissimam velut de somno profundissimo suscitamur hoc est gaudium de quo apud. Quod oculi non viderunt etc. In his igitur omnibus quantum mens ad subtilitatem profecerit puritatem. tanto sublimius tenebitur deum. et admirationis intra semetipsam potius capi et incrementa. quam loquendi facultatem inueniet. Ut enim vim leticie huius in expertis mente percipere. ita explicare sermone non valebit expertus. Iste ergo est mirabile opus dei hominem carnez carnales affectus respuisse. et in tanta rerum atq; incursum varietate unum tenere animi statum. atq; inobolem in omni accidentium permutatione durare. Quam virtute fundatus senex quidam. cum apud alexandriam turbis infidelium circumfusus. non solum maledictis uerum etiam grauissimis impellentium urgeret iniurijs. eiq; a subsanantibus dicere. quid miraculi christi vester quem colitis fecit. ille inquit. Ut his ac maioribus si intuleritis non mouear. nec offendar iniurijs. **LXXXII** Qualiter perfectionem castitatis obtinere quis possit.

Quisque igitur extractus a cunctis confabulationibus otiosis. et mortificatus ab omni ira et sollicitudine curaque mundana. duobus tantum pastinacibus fuerit quotidiana refectione contentus. et aque satietate subtracta quiete somni triu vel ut alii statuerunt quattuor horarum spacio terminauerit. nec tamen laborum ac continentie huius merito sed miseratione domini eas se crediderit adeptum. quia sine hac fide vana est omnis laboris humani intentio. non amplius quam sex mensibus. perfectionem istius impossibilem sibi non esse cognoscat. Que fides licet facilis ac plana omnibus videatur. tamen tam difficile ab incipientibus quam ipsius castitatis perfectio possidetur. Nam cum eis vel pericula puritatis arriserit continuo in conscientie sue secretis elatione quadam subtiliter illabente sibi met blanditur. credentesque illam se diligentie sue studio consecutos. necesse est ut superno illo presidio paululum denudati tandem illis quas diuina uirtus eximerat passionibus opprimant. quod diu experientia docente cognoscant se viribus atq; industria sua puritatis bonum obtinere non posse. Et ut disputatior nostram breuiter concludam. hec est consummatio castitatis. ut vigilante monachum oblectatio libidinis nulla perstringat. ut quiescentem somnorum non fallat illasio. sed cum dormienti tantum per sopite mentis incuriam commotio carnis obrepserit. quemadmodum

sine ulla titillatione uoluptatis excitata est. ita etiam sine ullo perzutu corporis coquiescat. Hec de castitatis fine non verbis. sed experientia magistrante digessimus. Que licet a desidiosis ac negligētib; arbitrer impossibilia forsitan iudicanda. certamen sum a studiosis ac spiritu lib; uiris agnosceda pariter ac probanda. **LXXXIII** Qualiter deus a nobis merita per gratiam suam extorquet.

Ex libro tercio.

Dubitari non potest inesse quidem omnium anime naturaliter virtutum semina beneficio creatoris inserta. sed nisi hec operum latone dei fuerint excitata ad incrementum perfectionis non poterunt puenire. quia secundum apostolum neque qui plantat est aliquid neque qui rigat. sed qui incrementum dat deus. Et ita semper gratia dei nostro in bonam partem cooperat arbitrio atq; in omnibus illud adiuuat protegit ac defendit ut non nunquam etiam ab eo quosdam conatus bone uoluntatis vel exigat vel expectet. ne penitus dormienti aut inertis otio dissoluto sua dona conferre videatur. occasiones quodammodo querens quibus humana segnicie torpore discusso non irrationabilis munificentie sue largitas videatur. dum eam sub colore cuiusdam desiderii ac laboris impetrat. ut nichil omnino gratia dei semper gratuita perseueret. dum exiguis quibusdam conatibus tantam imortalitatis gloriam tribuit. Et ut incomparabili clementie creatoris nostri mortale aliquid ex aliqua similitudine cooperem. si nutritrix pia ac sollicita diu sinu paruulū gestat ut quandoque ingredi doceat. et primum quidem eum reptare permittit. de hinc erectum ut alternis passibus inicit. dextere sue uirtute sustentat. mox paululum derelictum. si titubantem uideit primum apprehendit. nutum suscipit. lapsus erigit. et vel arcet a casu vel etiam decidere leuiter si nens eleuat post ruinam. Cum autem eum ad puericiam vel adolescentie ac iuuentutis perduxerit robur quedam etiam pondera vel labores quibus non opprimat sed exerceat iniungit. et cum emulis decertare permittit. Quantomagis ille celestis omnium pater nouit quem sinu gratie sue gestet. quem libere uoluntatis arbitrio in conspectu suo exerceat ad uirtutem. et tamen adiuuat laborantem. exaudire uocantem. non relinquit querentem. eripit de periculo interdum etiam nescientem. Hanc dispensationem atq; amorem suum quem nobis tribuit dominus indefessa pietate dignatur. uolens motu humane affectionis experire. nec inueniens in hac creatura talem caritatis affectum cui eum comparare dignus posset. tenerrimis pie matris uisceribus comparauit. Nunquid ait potest mulier obliuisci infantem suum. ut non misereatur filio uteri sui. Sed non contentus hac operatione. transcendit eam confestim atq; subiungit dicens. Et si illa obliuiscit. ego tamen non obliuiscar. Hucusque beatus cheremon **LXXXIII** Collatio nestorotis de uita aeterna. **Ex libro quarto.**

Ex libro quarto.

Habitis nestorotis placati in omnibus. si inique scientie uiri institutio subsequitur. Qui cum sacrarum scripturarum nos aliqua memorie commendasse. et eorum intelligentiam desiderare sensisset talibus nos aduersus est uerbis. Quisquis ad theoricen uoluerit peruenire. necesse est ut omni studio atq; uirtute actualem primo scientiam consequatur. Actualis perfectio duplici ratione subsistit. Nam primum eius est modus

ve omnium natura viciorum et curationis ratio cognoscatur secundum ut ita discernatur ordo virtutum earumque perfectione mens nostra formetur. ut illi non iam velut coacta. et quasi uiolento impio subiecta famuletur. sed tam naturali bono delectetur. atque pascatur. et arduam illam atque angustam viam cum oblectatione conscendat. Quo enim modo vel virtutum rationem qui secundum in actuali disciplina gradus est. vel rerum spiritualium et celestium sacramenta que in theorie gradu sublimiora consistunt ualebit attingere. qui naturam viciorum suorum nec potuit intelligere nec enisus est in se extirpare. Consequenter enim pronuntiabitur progredi ad excelsiora non posse. qui non euicerit planiora. multoque magis ea que sunt extrinsecus apprehendet quisquis intelligere ea que sunt sibi inserta non quauerit. Ecce inquit. Constitui te hodie super gentes et regna. et euellas et destruas. et disperdas. et dissipas. et edificas. et plantas. In expulsiōe noxiarum rerum quattuor esse necessaria designauit. id est. euellere. destruere. disperdere. dissipare. In perficiendis vero virtutibus. edificare tantummodo atque plantare. Unde liquido patet difficilius conuelli atque eradici inlicitas corporis atque animi passiones. quam spirituales extrui placarique virtutes. Hec igitur practica que duobus subsistit modis. erga multas professiones studiarum diuiditur. Quidam enim summa intentionis sue erga heremi secreta et cordis constituunt puritatem. Quidam erga institutionem fratrum et pugilem cenobiorum curam. Quidam eligentes egrotantium curam. Alii intercessionem que pro miseris atque oppressis impenditur exequentes. Quapropter hoc unicuique utile atque conueniens est. ut secundum propositum quod elegit siue gratiam quam accepit. summo studio ac diligentia ad operis arrepti perfectionem peruenire festinet. et aliorum quidem laudans admiransque virtutes nequaquam a sua quam semel elegit professione discendat. sciens secundum apostolum unum quidem esse corpus ecclesie. multa autem membra. Nec enim ulla membra aliorum sibi membrorum possunt ministeria uendicare. **CLXXXV. Q** unusquisque proprio domino vel officio contentus sit.

Dolent autem hi qui necdum sunt in illa. quam arripuerunt professione fundati. cum audierint quosdam in diuersis studiis ac utituribus pericari. ita eorum laude succendi. ut imitari eorum primus gestiant disciplinam. in quod irritos necessario impendit conatus humana fragilitas. Impossibile namque est unum eundemque hominem simul uniuersis quas superius comprehendit fulgere uirtutibus. quas si quis uoluerit pariter affectare in id incidere eum necesse est. ut dum omnes sequitur nullam integre consequatur. magisque ex hac imitatione ac varietate dispendium capiat quam perfectum meritum enim uis ad deum tenditur. et ideo unusquisque illam quam semel arripuit irrevocabili cursu sui intentione consequatur. ut sic in qualibet professione profectus. Absque illo namque dispendio quo ferri monachus diximus. que mobilitate mentis ad studia cupit transire diuersa. etiam hinc piculum mortis incurrit. quod nonnunquam recte quedam ab aliis gesta malo ab aliis presumuntur exemplo. et ea que nonnullis bene cesserant perniciosa ab aliis sentiuntur. Nam ut quodam exempli gratia proferam. uelut si quis illam uiri illius imitari uirtutem velit. quam solet abbas iohannes non ad imitationis formulam. sed tantummodo pro admiratione proferre. Quidam ueniens ad pre-

dictus senem habitum seculari. cum ei quosdam frugum suorum primicias detulisset. ferocissimo quodam dimonio arreptum ibidem reperit. qui cum abbatem iohannem obtestationes ac precepta despiciens testaretur. se nunquam ad illius impium de corpore quod obsederat migraturum. huius aduentu perterritus cum reuerentissima nomine illius inclamatione discessit. Cuius tam euidentem gratiam senex non mediocriter admiratus. eoque amplius obstupescens quod eum habitu cerneret seculari. cepit ab eo uite ac professionis eius ordinem inquirere. Cumque ille secularem se atque uxorio uinculo ligatum esse dixisset. beatus iohannes excellentiam uirtutis eius et gratie mente pertractans. que nam illi esset conuersatio attentius explorabat. Ille se rusticum ac quotidiano manuum opere uictum querere. nec ullius boni esse se conscius testabatur. nisi quod nunquam ante ad ruris opera mane exercenda procederet. neque uespere domum reuerteretur nisi in ecclesia pro quotidiana uite commatu largitioni eius deo gratias retulisset. neque se unquam de fructibus suis aliquid usurpasse nisi pro deo primicias eorum ac decimas obtulisset. et nunquam se boues suos per aliene messis transduxisse conuincium. nisi eorum prius ora clausisset. ne uel parum damni per incuriam eius proximus sustineret. Et cum hec quod necdum abbati iohanni ad comparationem tante gratie qua eum sibi placuisse cernebat ydonea esse uiderent. atque ab eo quod nam esset illud quod tante gratie meritis conferri posset sciscitans scrutaretur. ille reuerentia tam sollicita inquisitionis astrictus. uxorem se parentum uel imperioque compulsum cum profiteri monachum uellet ante duodecim annos accepisse confessus est. quod nemine etiam nunc conscio sororis loco a se uirginem custodiri testabatur. Quod factum cum audisset senex. tanta est admiratione per motus. ut coram ipso publice proclamaret. non timeo demonem qui se despexerat. illius non tolerasse presentiam cuius ipse uirtutem non solum in iuuentutis ardoze. sed ne nunc quidem sine discrimine castitatis auderet appetere. Quod factum abbas iohannes licet admiratione summa proleuerit. tamen neminem monachorum ut expiraret horreat. est. scilicet multa recte ab aliis gesta magnam aliis imitantibus intulisse perniciem. **CLXXXVI. C** De uita theorica id est. speculatiua.

Theorica uero in duas partes diuiditur id est. in historicam interpretationem. et intelligentiam spirituales. Spirituales autem scientie genera sunt tria. Tropologia. allegoria. anagoge. de quibus in proverbiis ita dicitur. Tu autem describe ea tibi tripliciter. Quapropter si uobis cura est ad spiritualis scientie lumen. non imanis iactantie uicio. sed emendationis gratia peruenire illius primus beatitudinis cupiditate flammam ipsi deum uidebunt. Et idcirco ab omni uiciorum contagione purgare. et curis seculi presentis exuite. Obserua igitur in primis ne studium lectiois aut desiderii tui labor. uana elatione cassetur. ut inducas summum ori tuo silentium. hic enim primus est actualis discipline ingressus. omnis quippe labor hominis in ore ipsius. et ut omnium seniorum instituta atque sententias intento corde et quasi mutuo ore suscipias. ac diligenter in pectore tuo condens ad perficienda ea potius quam ad docenda festines. Nichil in collatione seniorum proferre audeas. nisi quod interrogare te aut ignoratio nocitura a

ratio necessarie cognitionis impulerit. ut quidam vane glorie amore distenti pro ostensione doctrine sue ea que optime norunt interrogare se simulant. **I**mpossibile est enim eum qui proposito acquirende laudis humane studio lectioni insistit. donec uere scientie permereri. **N**ec quequam uerbis docere. presumas. quod opere ante non feceris. **S**i enim ille qui unum mandatum mihi in soluens docuerit sic homines. inimicum uocabitur in regno celorum. qui multa et maiora negligens docere presumpserit. profectus est ut non iam minimus in regno celo. sed in gehenne supplicio maximus habeatur. **E**t ideo cauendum est tibi ne illozum ad docendum inciteris exemplis. qui peritiam disputandi ac sermonis affluentiam consecuti. quia possunt ea que uoluerint ornate copioseque differere. scientiam spirituale possidere creduntur. ab his qui uim eius et qualitatem discernere non nouerunt. **A**liud namque est facilitate oris et nitorem habere sermonis. et aliud uenas ac medullas celestium intrare dictorum. ac profunda et abscondita sacramenta purissimo cordis oculo contemplari. **Q**uod nullatenus humana doctrina. nec eruditio secularis. sed sola puritas mentis per illuminationem spiritus sancti obtinebit. **I**ncessabiliter est recensenda series scripturarum. hec etenim meditationis iugitas duplicem nobis conferat fructum. primum quod dum in legendis ac paradisi lectionibus occupat mens. necesse ut nulli noxiarum cogitationum laqueis captiue est. **D**einde quod ea que creberrima repetitione profecta in memorie tradere laboramus. intelligere ad id tempus obligata mente non quimus. postea ab omni actione ac uisionum illecebris absoluti. precipueque nocturna meditatione taciti reuoluentes clarius intuemur.

LXXXVII De gratia curationum corporis cui profertur curatio mentis. **E**x libro quinto

Digna curationum causa est cum pro merito sanctitatis electos quosque ac iustos viros signorum gratia comitatur. sicut apostolus. **S**ecunda cum ob edificationem ecclesie. vel eorum qui infirmos suos ingerunt. vel eorum qui curandi sunt fidem. sanitate uirtus etiam a peccatoribus indignisque procedit. **T**ercius modus etiam collusionem demonum ac factionem simulat. ut dum homo manifestis criminibus obligatur. propter admirationem signorum sancti ac dei famulatur. credit etiam uirtutum eius emulatio suadetur. et per hoc obreptat ad ditu referat etiam religionis sanctitas infametur. vel etiam ut his qui curatum dona habere se credit per superbiam cordis elatus grauius elidatur. **I**deoque a peccatis nostris opera ista signorum nequaquam uideamus affectata. quoniam imo cum ea spiritus sancti gratia possiderent nunquam exercere uoluerunt. nisi forte extrema illorum et inuitabilis necessitas coartasset. **I**deo si quis eorum nobis horum aliquid fecerit non de admiratione signorum sed de ornatum morum debet esse apostolus laudabilis. **E**t reuera maius miraculum est de peccata carne fomitem eradicare luxurie quam expellere immundos spiritus de corporibus alienis. **E**t per diuinitatis sublimiorque profectus est anime proprios curare languores quam corporis alieni. **E**t ut hoc ipsum quod diximus vel testimonio ueterum. vel diuinis oraculis approbemus. quid beatus pascius uel de admiratione signorum. uel de gratia senserit puritatis. imo quid angeli reuelatione cognouit profertur. **H**ic namque ita multis uiuens annis distractione precipua. ut crederet se etiam carnalis concupiscentie laqueis penitus absolutum. eo quod cum

etis infestationibus demonum cum quibus diu apertis conlaxerat. superiorem se factum esse sentiret. dum ad uenientibus uiris sanctis pulmentum lenticule quod illi atherau nominat preperet manus eius in cibum ut assolet flama supuolitate combusta est. **Q**uo facto tristificatus magnam immodum cepit secum tacere. uoluerit. cur ignis inquam mecum non habet pacem cum diriora michi demonum cesserint prelia. aut que admodum me in illo metuendi examinis die per se transcurum ille ignis inextinguibilis et inuisibilis merito omnium non tenebit. cui nunc extrinsecus temporalis ac puus non pepercit. **C**umque estuati huiusmodi cogitationibus atque tristitia sopor subito surrepsisset. adueniens angelus domini. **C**ur inquit pascius tristis es quod necdum tibi pacat ignis iste terrena. cum adhuc resideat in membris tuis carnalium motum necdum ad purum excocta commotio. **V**ade et apprehende nudam et pulcherrimam uirginem. et si illam tenens tranquillitatem tui cordis in immobilem estusque carnales pacificos in te senseris perurasse. huius quoque uisibilis flame mitis atque innoxius ignis in modum illozum trium in babilonia puerorum te allambet tactus.

LXXXVIII Collatio ioseph de diuersis generibus amicicie. **E**x libro sexto.

Beatus uero ioseph cum institutione sua nos desiderare sensisset. percontatus primum utrum nam essemus germani fratres audientisque a nobis quod non carnali sed spirituali essemus fraternitate deuincti. tali usque est sermonis exordio. **A**micicie ac sodalitates multa sunt genera. **Q**uodam enim procedens commeditio primum noticie. post etiam amicicie fecit inire commertia. **Q**uodam uero contractio. quidam seu dari ac cepti uel de pactio. **Q**uodam negociationis seu militie uel artis ac studii similitudo atque communitio quam ita effera sibi inuicem corda mansuescunt. ut etiam hi qui in siluis ac montibus latrocinij gaudent. et effusione humani sanguinis delectantur. suorum scelerum principes amplectantur ac foueant. **E**t etiam dilectionis aliud genus quo uel contribuunt. uel coniungunt. uel pentes. seu fratres. aut filii. naturaliter ceteris preferuntur quod etiam omnibus altitibus atque aiantibus esse deprehenditur. ut frequenter pro ipsis etiam obijcere se piculis mortisque non metuant. **S**ed hec omnia genera caritatis sicut bonis ac malis. feris etiam atque serpentibus uidentur esse communia. ita etiam usque in finem certum est perferre non posse. **E**tenim interrumpit ea frequenter ac diuidit locorum discretio et obliuio temporalis. et uerbi uel cause negociorumque contractio. **U**num est genus insolubile caritatis quod nec commendationis gratia nec officii uel munerum magnitudo contractusque cuiusque ratio. uel nature necessitas iungit. sed sola similitudo uirtutum. **H**ec inquam est que nullus unquam casibus scinditur. quam non solum disociare uel delere locorum uel temporum iterum non ualent. sed nec mors quidem ipsa diuellit. **C**uius semel initum sedus. nec desideriorum uarietas. nec contentiosa dirupit contrarietas uoluntatis. **C**eterum multos nouimus in hoc proposito constitutos. qui cum pro caritate christi flagrantissima esset soliditate coniuncti. non perpetuo eam nec dirupte seruare potuerunt. quia non equali ut usque uirtute sed uniusque patientia seruabatur. que quis ab uno magnanimitate atque infatigabiliter retentet. necesse est tamen eam alteri. uel pusillanimitate dirupi

Infirmities nāq; illorum qui tepidi? pfectiō is
 expectit sanitatem q̄ntalibet fortium tolerātia suf
 teneatur. ab ipsis tamen qui infimi sūt non ferūt.
 habent enim infirmitas sibi cōmōtionū causas q̄ eos
 quietos esse non sinūt. ut solēt hi qui carnali egri
 tudine detinēt. stomachi sui infirmitatib; fastidia
 coquoꝝ v̄l ministratiū negligētis imputare. et q̄n
 talibet eis obsequētū solitudo deseruiat. nihil
 omīn? tamen sanis causas sue cōmōtionis ascribere
 quas sibi utiq; vicio valitudinis sue inesse non se
 tiant. Quāobrem hec est amicitie vt dixim? fida
 idissolubilib; diunctio. que sola virtutū parilitate
 federat. de qua dicit. Domīn? inhabitare facit
 vnius moris in domo. Et idcirco in his cātum in
 dirupta potest dilectio pmanere in quibus idem
 ppositū ac volūtas vnum velle ac nolle consistit.
 Quā si vos quoq; cupitis inuolabilem retētare.
 festinādum est vobis vt expulsis p̄mitus vicijs.
 mortificetis pprias volūtates. et ut vnico studio
 atq; pposito illud quo ppheta admodū delectat
 grauter impleatis. Ecce q̄ bonum et q̄ iocundū
 zc. Quod non localiter sed spūaliter oportet itel
 ligi. **LXXXIX De sex gradibus amicitie
 vere conseruande.**

DRima igitē sūt vere amicitie in cōtemptu
 substātie mūdialis et oīm quas habem?
 rerū respectōne fūdātia. Quā em̄ inui
 stum atq; impiū est. si post abrenūciatā
 mūdi et omniū que in eo sunt vanitatum p̄cōssim
 me fratris dilectōni suppellex utilissima que super
 fluit p̄ferat. Secūdu ē ita vt suas vnusquisq; re
 seceat volūtates. ne sapientē se aut cōsultū esse iu
 dicās suis malit q̄ pximi diffinitōib; obediē. Ter
 ciū ē ut omīa sciat etiā que vtilia et necessaria esti
 mat. postponēda bono caritatis ac pacis. Quātū
 est ut credat nec iustis nec iniustis de causis peni
 tus irascendū. Quintū ut aduersū se iracundiam
 fratris etiam sine ratione cōceptam eodem modo
 quo suā curare desideret. sciens equaliter sibi p̄ni
 ciosā alterius esse tristitiā. ac si aduersus aliū ip̄e
 moueatur. nisi eam q̄ntum in se est etiā de fratris
 mente depulerit. Postremū illud est quod geneā
 le viciorū omniū pemptoriū esse non dubium est
 ut se de hoc mūdo credat quotidie migraturum.
 Hec igitē quicūq; tenuerit. amaritudinem ire atq;
 discordie nec poterit pati nec inferre. his autē cel
 sancibus cum p̄mis ille emul? caritatis in cordi
 bus amicorū tristitiē sensum venena suffuderit.
 necesse est ut frequentibus iurgijs paulatim dilec
 tione tepesacta. amantium corda diu exulcerata
 q̄nq; dissociet. Nichil enim p̄derit si te quidā asse
 ras non irasci. alterius uero tristitiā quā delimi
 re tua māfuetudine potuisti cōtumaci corde d̄spi
 cias. Sicut ergo nichil p̄ponendū est caritati. ita
 furoꝝ vel iracūdie nichil est ecōtrario postponē
 dum. Omnia nāq; q̄uis utilia ac necessaria videā
 tur spernēda sūt tamen ut ire p̄turbatio deuicē.
 et omnia etiā que putātur aduersa suscipienda at
 q; tolerāda sunt ut dilectionis pacisq; tranquillita
 tas illibata seruet. Quā p̄pter ad cōseruādā p̄pe
 tuam ec̄ indiuiduā caritatem. nichil p̄dest p̄mam
 causā ap̄tasse discidiij. que nasci solet de rebus ca
 ducis atq; terrenis. et uniuersa despexisse carnali
 a. atq; omniū quib; noster usus indiget rerū idif
 cretam cōmunionē fratrib; p̄mississe. nisi etiam se
 cūdam que sub specie spūalium sensuū nasci solet
 similiter abscedentes. acquisierim? in omnib; hu

milem sensū et cōsonas volūtates. honore alteru
 trū p̄uenientes ut plus vnusquisq; cōforti suo sci
 entie et s̄ctitatis ascribens sūmā discretionis ve
 re i alterius magis q̄ in suo credat stare iudicio.
 Sepe nāq; accidit sine illusione dyaboli sine inter
 cessione erroris hūani quia nullus est in hac carne
 qui falli velut homo non possit. ut ille interdū m
 q̄ acioris ingenij sciētieq; maioris est aliqd̄ falsū
 mente cōcipiat. et ille qui tardioris ingenij ac mi
 noris est meriti rectius aliquid ueriusq; p̄sentiat.
 Et idcirco null? sibi q̄uis scientia p̄ditus sanī tu
 more p̄suadeat. q̄ possit collatione alteri? nō ege
 re. Nam etiā si iudiciū eius dyabolica non fallat il
 lustro. elationis tamen et supbie grauiores laq̄os nō
 euadet. Deniq; intātum virt? caritatis extollitur
 ut eam beat? iohānes ap̄lus nō solum rem dei sed
 etiam deū esse p̄nunciet dicens. Deus caritas ē.
 Hec est enim vere caritas ordinata. que odio ha
 bens neminem. quosdā meritoꝝ iure plus diligit.
CXC De impatientia et ficta patientia.

NQuimus qd̄ vtinā nescirem? nōnullos
 fratru tante esse obstinatōnis atq; duri
 cie. ut cū vel suos aduersus fratrem vl
 fratris aduersū se senserit animos exci
 tatos. ad dissimulādā mentis sue tristitiā que ex i
 dignatōne alteruere cōmōtionis exorta est. secedē
 tes ab eis quos hūili satisfactōne atq; colloquio
 lenire debuerāt. aliquos psalmoz incipiūt decēta
 re versiculos. Qui dum cōceptam corde amaritudi
 nem delimire se putant insultādo augent quod
 statim extiguere potuerūt. si magis anxij atq; hu
 miles esse voluissent ut oportuna cōpūctio et ip̄
 soꝝ cordibus mederetur et fratꝝ animos delimēt.
 Nam illo vtiq; modo pusillanimitatis imo super
 bie sue viciū palpant et nutriūt potē q̄ extirpāt
 fomitem iurgioꝝ. dominice p̄ceptionis immemo
 res. qua ait. q̄ irascitur fratri zc. Neq; enim ait si
 habet verā querelam aduersū te frater tu? sed si
 recordatus fueris quia frater tu? habet aliquid
 etiam si leue aliquid aut vile sit. quo fratris in te
 fuerit excitata cōmotio. Illud quoq; deslendū. q̄
 nōnulli fratrum cum fuerint cōtumelia cuiuslibet
 sermonis accensi. si alterius cuiusq; qui eos deslēt
 erat lenire p̄cib; fatigentur. p̄clamāt ilico. Si pa
 gan? aliquis si secularis hoc fecisset. aut ista dix
 isset. recte debuit sustineri. Quis autem ferat fra
 trem tam grauis cōsciū culpe. aut tā insolens d̄
 ore cōuiciū p̄ferentem quasi vero patiētia in fi
 delib; tantū atq; sacrilegis et non omnib; sit ge
 neraliter exhibenda quia non dicit omnis qui iras
 citur alienigene. sed omis q̄ irascitur fratri suo re
 us erit iudicio. Illud vero quale est q̄ interdū pa
 tientes nos credimus esse. quia respōdere cōtem
 nimus lacessiti. sed ita cōmotos fratres. amara ta
 cētitate. vel motu gestuq; irrisorio substānam?
 ut eos magis ad iracūdiā vultu tacito p̄uocem?
 quā tumida potuissent incitare cōuicia. in eo nos
 estimantes mīme quidē apud deum reos. quia ni
 chil ore p̄tulimus quod nos notare hominū iudi
 cio aut cōdemnare potuisset. Non enim sola com
 motionis illate qualitas sed etiā p̄positū irritan
 tis in noxa est. Quid enim differt utrū quis gla
 dio ip̄se p̄merit fratrem. an aliqua ad mortē frau
 de cōpulerit. Quasi vero cecum in p̄cep̄ manu p̄
 pria non impegisse sufficiat. cū similiter reus sit q̄
 p̄num et immentē iam fouet cum potuerit reuo
 care cōtēpserit. Sepe autē ficta patientia etiam

acrius ad iracundiam quam sermo succendit. et atrocifimas verborum transcedit iniurias maligna taciturnitas. leuiusque toleratur inimicorum vulnere quam irridendum subdola blandimenta. De quibus prophete dicitur per prophetam. Molliti sunt sermones eius. Denique cum magna ad comprehendum dominum cum gladiis et fustibus multitudo uenisset. nemo in auctoritate vite nostre illo cruentior extitit parricida quam qui cunctos ficto salutationis honore pueniens. osculum subdole caritatis ingessit.

XCII Item de eodem. **A**liud quoque prophetamur tristitiae genus est quod a nonnullis fratribus videmus admitti. Qui cum tristificati fuerint vel irati ab ipso etiam primacum absentent cibo. ita ut quod differre absque pudore non possunt. illi qui dum placidi sunt. refectorem cibi usque ad horam sextam vel ut multum nonam. ne gant se posse differre. cum fuerint tristitia vel furore suppleti. ieiunia etiam biuana non sentiant. tanquam in medio defectorem iracundie satietate sustentent. In quo plane sacrilegii crimen euidenter incurrunt. ieiunia. scilicet que soli deo per humilitationem cordis et purgationem uiciorum sunt specialiter offerenda per dyabólico tumore tolerantes. Illamque increpationem merentur audire. Sacrificauerunt demonibus et non deo. Non ignoramus etiam aliud dementie genus quod sub colore fucate patientie in nonnullis fratribus inuenitur. quibus parum est iurgia commouisse. nisi etiam instigatorijs uerbis ut feriantur irriterent. Cuiusmodi uel leui fuerint impulsione contacti. aliam quoque partem corporis ingerunt uerberanda. quasi per hoc perfectionem mandati illi impleturi quo dicitur. Si quis te perussit in dexteram maxillam perbe illi et alteram. scripture uim ac propositum penitus ignorantes. Euangelicam namque patientiam per iracundiam uicium exerce re se putant. Ob quod radicatus excidendum non solum uicissitudo talionis et concertandi irritatio prohibetur. sed etiam furorem. uerberatis geminate iubemur iniurie tolerantia mitigare ut si exterior dextera tua impetum ferientis excepit. Interior quoque homo per humilitatis assensum dexteram suam perbeat uerberandam. Noli uinci a malo. sed uince in bono malo. Quod ab illis impleri non posse certissimum est. qui illo spiritu ac tumore uerba lenitatis atque humilitatis emittunt. ut non solum non mitigent conceptum furoris incendium. sed magis illud tam in suo quam in fratris commoti sensu faciunt conflagrare. qui tamen etiam si possint aliquo modo ipsi mites ac placidi permanere. nec sic quidem iusticie aliquos caperent fructus. cum damno proximi patientie sibi gloriam uendicantes et per hoc ab illa apostolica caritate alieni. que non querit que sua sunt. nec acquirere quicquam cum alterius desiderat nuditate.

XCIII Quod melius sit tolerare quam tolerari nec tamen semper tolerandum.

Sciendum sane generaliter illum partem agere fortiores qui uoluntati fratris suam subiecit uoluntatem. quam eum qui in offendendis diffinitionibus suis ac tenendis primacum inuenitur. Ille enim sustentans ac tolerans proximum sani ac ualidi. hic autem infirmi et quodammodo egrotantis obtinet locum. quem ita palpari necesse est ac foueri. ut interdum etiam a rebus necessariis pro eius quiete ac pace salubre sit aliquid relaxari. Applicum namque preceptum est. Vos qui fortiores estis imbecillitates infirmorum sustinete. Numquam enim infirmus sustentat infirmum. Notandum est infir-

mozum naturam esse semper huiusmodi ut prompti qui deus ac faciles sint ad contumelias ingerendas et iurgia conferenda. ipsi uero nec minima quidem iniurie uelint suspicionem commoueri. Ideoque secundum predictam seniorum sententiam. caritas stabilis atque inderupta non poterit perdurare. nisi inter uiros eiusdem uirtutis atque propositi. **Germanus.** In quo ergo laudabilis perfecti uiri potest esse patientia. si tolerare non ualeat semper infirmum. **Ioseph.** Nec ego dixi quam illius qui fortis est ac robustus uirtus tolerantiaque vincenda sit. sed quam infirmi pessima ualitudo illius qui sanus est sustentatione nutrita ac in deterius quotidie plabens. generatura sit causas ob quas. uel ipse ultra non debeat sustineri. uel certe patientiam proximi notam ac deformationem impatientie sue esse committens. abire quoadmodum malitiam quam semper magnanimitate alterius sustineri.

XCIII Qualiter debeat dari locus ire et disruptione federis amicitie.

Hec ergo ab his qui sodalitate affectus cupiunt inuolabilem custodire per omnia obseruanda censemus. ut primum qui uisibiliter iniuriis lacessitus non solum labia sed etiam profunda pectoris sui monachum tranquilla custodiat. Que tamen si senserit uel tenuiter fuisse turbata. omni semetipsum taciturnitate commineat et illud obseruet. **Turbatus sum et non sum locutus.** Et posui ori meo custodiam. **Nec presentem consideras statum. ea proferat que ad horam turbulentus suggerit furor. sed uel recolat gratiam preterite caritatis. uel reformanda pacis reitectorum mente prospiciat. eamque uelut communi reuersuram etiam in ipso commotionis tempore contempletur.** Totum enim iram suam profert stultus. sapiens autem dispertat per partes. id est. paulatim eam maturitate consilii ac moderatius extenuat et expellit. **Tale est et illud. Non uosmetipsos uindicantes carissimi. sed date locum ire. hoc est. Non sint corda uestra sic impatientie ac pusillanimitatis angustiis coarctata. ut uiolentas commotionis procellas cum irruerint sustinere non possit. sed dilaramini in cordibus uestris suscipientes aduersus iracundie fluctus in illis extensis sinibus caritatis. que omnia suffere omnia sustinet. et ita mens uestra amplitudine largientis ac patientie dilatata habeat in se consiliorum saluans recessus. in quibus receptus quodammodo atque diffusus teterrimus iracundie fumus protinus euanescat. uel ita certe intelligendum est. Datum locum ire. quotiens commotioni alterius humiliter atque tranquilla mente succubimus. et quodammodo dignos nos qualibet iniuria profitentes impatientia seuieni obsequimur. Ceterum hi qui ita sensum apostolice perfectionis inclinant. ut locum ire illos dare existiment. qui ab irascente discedunt uidentur michi dissensionum fomitem non abscidere sed nutrire. nisi enim iracundia proximi humili statim satisfactio uincatur. prouocat eam fugiens potius quam dedimur. Occulcat autem ignominiam suam astutus. ut dum ad presens sapienter obtegatur impetuum deleat. Hec enim est natura ire ut dilata laqueat et peat. plata uero magis magisque conflaret. Dilatanda ergo atque amplianda sunt pectora ne angustiis pusillanimitatis arcata iracundie turbulentis estibus oppellantur. et recipere secundum prophetam illud. nimis latum mandatum dei angusto corde nequeamus nec dicere cum propheta. **Viam mandatorum tuorum. Illud quoque multis****

est expiētis probatū. nullo modo eos q̄ aīcīaz
sedis cōiurationis inire principio. indurpā po-
tuisse seruare cōcordiam. siue q̄ eam non p̄ desīo-
rio p̄fectionis nec p̄ aplice caritatis imperio. sed
pro amore terreno et p̄ necessitatem ac vīculum
pacti retinere conati sunt. siue q̄ ille callidissim?
inimicus ut eos p̄uāricatores sui faciat sacramen-
ti celerius ad irrūpēda aīcīarū vīcula p̄cipitae
Cercissima ergo est prudētissimorū viroz illa sē-
tētia. cōcordiam veram et indiuiduam societate
nisi inter emendatos mores eiusdēq̄ virtutis ac
ppositi viros stare non posse. **XCIII.** De
incauta diffinitione verū obliget. **Exli. vij.**

Ollatione finita. abbas germanus gra-
uiter ingemiscens quid agimus inquit.
Ingenti nanq̄ discrimine nos videmus
cōstrictos. q̄ et ratio ipsa cōuersatioq̄
sāctoz q̄o salubri? sit ad p̄fectū vite spūalis effi-
caciter docet. et eligere id quod expedit data sei-
nizibus spōsio non admittit. Etenim potuimus
exemplis taliū et tātorū virorū. ad p̄fectiorem vi-
taz p̄positūq̄ formari. nisi nos istāter ad cenobiū
recurere p̄missi pactō coartaret. Ad hoc beatus
iōseph. Nichil oportet abrupte monachū dīmire
ne aut id quod incaute p̄misit implere cogat. aut
cōsideratione honestioris intuitus reuocat. spō-
sionis sue p̄uāricatoz existat. Venialiter enim imo-
etiā laudabiliter definitō incauta mutabitur si ad
salubriorem trāseat p̄tem nec cōstancie p̄uāricatō
sed temeritatis emendatio esse credenda est quoti-
ens spōsio viciosa corrigi. Quod in illis quoq̄
duobus filiis qui in euāgelio ad opationem vinee
destinātur euidentissime p̄docemur. quorū vnus
patris restitit impio. et id quod reprehensibile sta-
tueat diffinitione correpta laudabiliter emēdauit
Prīmū enim est op̄tima statuere. q̄o si aliter cesse-
rit. sequēs est in melius ea que sūt statuta mutae
ordinationibusq̄ nostris iam iacentib? vt ita dix-
rim manū dextram porrigere. **German?** Quā-
tum spectat ad desiderū nostrū optaremus edifi-
cari uestre iugitati cōsortiū. Si enim ad cenobium
nostrū fuerim? reū si. non solū nos ab hoc tā sub-
limi p̄posito relapsuros. sed etiam p̄ mediocritate
cōuersationis illius multis certū est stipēdiis
quatiendos. Verū illud nos euāgelicū mādatum
vehementer absterret. Sic sermo uester est. est.
nō. non. Credim? enim tāci trāsgressione p̄cepti
nulla cōpensari posse iusticia nec ī extremis recte
cedere q̄ malo initio semel fuerit inchoatum.

XCVC. In huiusmodi recurrendū sit ad
intentionem spondentis. **Ioseph.**

N omnibus ut dixim? causis non p̄cessus op̄eis
sed volūtas op̄antis est inuēnda nec statim quis
quid egerit. sed quo voto egerit inquirendū. His
itaq̄ p̄structis respondeatis michi p̄mitus veli-
cuius rei causa uos illius spōsionis nexib? uinxe-
ritis. **Germanus.** Prīma ut dixim? extitit cau-
sa. qua nostros mestificare seniores ac p̄ceptis eo-
rum obistere verebamur. Secūda qua si quid per-
fectū atq̄ magnificū vel audicū vel visu p̄cepisse
mus a uobis. cū reuerſi ad cenobium fuisset? ex-
ercere nos posse incōsultissima p̄sualione credidi-
mus. **Ioseph.** Sicut p̄fati sumus. destinātō mē-
tis vel cōdemnat vel remunerat. Quāobrem desi-
derio p̄fectionis ut video hoc uos spōsionis vī-
culo colligastis. dum credidistis illo eaz posse or-
dine cōphendi quo nūc supueniente pleniori iudi-

cio ad sublimitatem eius cōscendi non posse per-
spicitis. Non ergo p̄iudicat refragatio spondentis
icaute. si quolibz genere scopos tū. i. p̄posita pi-
etatis destinatio teneat. Omnia nāq̄ ob hoc agi?
ut deo cor mūdum exhibere possim? Cuius con-
sumatio si ī his locis iudicatur faciliōz. nichil uo-
bis oberit extorte imutatio pactionis. dūmō p̄i-
cipalis illius p̄fectio puritatis. p̄ qua spondio ue-
stra p̄cesserat secūdum domini volūtatē macu-
rius acquiratur. Non enim ex hac imutacione ul-
lum potest iudicari mendaciū. sed incōsulte diffini-
tionis prudens salutarisq̄ correctio. Nā ab infan-
tia in puericiam. de puericia in iuuentutem. de iu-
uentute in senectutis. vltiora transferimur. ut
ex hac p̄mutacione nullū mendaciū ascribatur eta-
ri. Sic erudimēta veteris instrumenti dispensati-
one legislatoz dei ad p̄fectionem. beatitudinis e-
uāgelice trāferūtur. nec tamen ex hoc imutacō p̄-
terite sactionis iterueuisse credēda est. sed adiple-
tio et cumulus sublimiorum et celestiu p̄ceptorū.
nec sacre p̄mulgacionis illius estimāda est. aboli-
tio sed ascensus. nec uarietas sed p̄fectus. Vnde
et domin? noster. Non veni soluere sed adimplere.
Hec de incaute diffinitionis imutacione p̄dixim?
non ut referem? adicū ueritas noxiisq̄ mendacijs.
Aliud nāq̄ est menciri. aliud statuta mutare.

XCVI. Quod nostre diffinitioni vel spōsioni
non est p̄tinaciter adherendū si potest in meli? cō-

DRoinde nec debere nec posse mutari.
nos vniuersa cōplere que vel cū quiete
animi vel cum cōmōtione decernimus
etiam alijs scripturarū testimonijs edo-
cemur. quibus vel viros sanctos vel angelos vel
ipsum omnipotentem deum ea que diffinierat p̄ vti-
litatibus hominū frequenter legimus immutasse
Cum intraturus se domū loth sodomis āgeli dōne
gassent. cōtinuo eius p̄cibus cōpelluntur statutū
mutare sermōnem. Que utiq̄ non ob aliam credi-
mus causā spūm sanctū sacris volumibus ididif-
se. nisi ut istis erudiamur exemplis in definitioni-
bus nostris non p̄tinaciter permanere. sed eas ar-
bitrio nostro debere subijcere. et ita iudicium no-
strū ab omni legis vinculo liberum cōseruare. ut
p̄mptum sit ad sequendū quocūq̄ uocauerit salu-
bre cōsiliū. nec differat ac recuset ad id quod uti-
lius discretio salutaris inuenit absq̄ vlla cūctā-
tione trāire. Et vt ad sublimiora adhuc ascendaz
exempla. domin? cū necesse fuerit incūctanter se
suam sententiā mutaturū. pro nostris meritis pro-
mittit dicens. Repente loquar aduersus gentē zē
Si penitentiā egerit gens illa a malo suo q̄o locu-
rus sum aduersus eam agā et ego penitentiā sup
malum quod cogitauit ut facerem ei. Nec illi? p̄e-
cepti utilitas est celanda q̄ etiam si instigāte ira
vel qualibet alia passione sacramento nos aliquo
vinxerimus cōparāda est illa res quā statuimus
huic ad quam trāsire cōpellimur atq̄ ad eam sine
cūctatione est trāsēndū que superueniente sanis-
ore tractatu iustior fuerit iudicata. Rectius est
enim nostrā nos imutare sententiā. q̄ rei salubrio-
ris ac pie subire iacturā. Deniq̄ nūq̄ rationabi-
les ac probatos patres. duos aut irreuocabiles
in huiusmodi diffinitionib? fuisse reminiscimur
sed velut ceram calore solis. ita eos ratione molli-
tos. et intercedente salubriori consilio meliorib?
partibus sine hesitatione cessisse. Quoscuq̄ autez
vidimus definitionibus suis p̄tinaciter inherere

irrationabiles semper probauim? ac discretionis exptes Nos quidem non de principalib? mādatis sine quibus non potest nostra salus omīno persistere ita decreuimus. sed de his que sine periculo status nostri vel relaxare possumus uel tenere utpota de irremisso rigore ieiunij. de vini siue olei perpetue abstinentia. de progressu cellule penitus cohibendo. de lectionis seu meditationis incessabili iugitate. Ceterū super obseruātia illorū principalium mādatorū constāntissime definiēduz est. ac pro his etiam mora si necesse fuerit non uitanda. pro quibus immobiliter est dicendū. Iurauit et statui. De illis uero corporalibus exercitijs q̄ ad modicū dicuntur esse uilia. ita est ut diximus statuēdū. ut si qua supuenerit certior pietatis occasio que illa suadeat relaxari nulla pro his legemur. sed p̄missis eis ad utiliora libere trāseamus. P̄figens siquidē sibi legem unū quisq; sub libertate gratia constituit? . pernicioza semet ipsū obligat feruente. ut ea que licite imo eē laudabiliter cū gratiarū actione p̄sumere potuisset. si necessitas forte compulerit uel trāsgressor p̄cipere compellatur. Vbi enim nō est lex. nec p̄uaricatio. Hanc beati ioseph institutiōe atq; doctrina uelut diuino oraculo cōfirmati. in egipto residerē malūmus. tamen expleto. vij. annorū numero sponsonem nostrā impleuim? . p̄mūq; senioribus nostris honorē debitū soluimus. deinde aculeo nostre sponsonis auulso ad scitiboticē solitudinis secreta remeauim? . **XCVII** Collatio piamonis de doctrina seniorū humiliter suscipienda.

Utem in libro septem collationū posteriorū collatione prima.

Dost cōspectum atq; colloquiū illorum trium senū. quorū collatiōnes s̄cto fratre eucherio cōpellente utcūq; digessit? ad uicū cui nomen est dyolotus puenit? . et abbatē piamon oīm anachoritarū illic inhabitatium seniorē eorūdemq; p̄biterū. uelut quandāz sublimissimā turrim p̄mus aduertit circūspectantiū incuitus. Cui? virtutes atq; mirabilia que p̄ eum etiā sub cōspectu nostro diuina gratia testimonij meritis eius reddente p̄fecta sūt p̄mittenda credidim? . Non enim de mirabilib? dei. sed de institutis studijsq; s̄ctorum quedā que remissis nisi possibile est. nos sponsonim? memorie traducuros. ut necessariā tantū p̄fecte uite instructiōnem. nō inutilem absq; ulla emendatiōe uiciorum ac supuacuam admirationem legētibz p̄berem? Cum itaq; beat? piamon sūma nos gratulatione susceptos hūilitate etiā agrua refecisset. de cenobio syrie ob desiderij p̄fectionis nos illo aduenisse agnoscens. ita exorsus est. Quisquis hominū o filij cuiuslibet artis p̄tiam assequi eōcupiscit. nisi omni cura atq; uigilantiā ei? se quā nosse desiderat discipline studiis mācipauerit. frustra eorū similitudinē exoptat attingere. quorū curam atq; industriā derectat emulari. Nouimus enim nōn illos ita ad hec loca de uestris regionib? aduenisse ut cognoscendi tātummodō gratia fratrum monasteria circūferent. nō ut has regulas ob quas huc cōmeauerant atq; instituta suscipent. Quāobrem si uos dei causa ad emulationē nostre cognitionis attraxit. omnib? institutis quib? illic p̄mordia uestra p̄uenta sunt penitus abdicatis. quecūq; seniores nostros agere uel tradere uideatis sūma hūilitate sectamini. Neq; uos moueat aut ab imitatiōe

ne diuertat ac reuertat etiam si uobis ad p̄sens aliquid rei uel facti ratio uel causa non ligat. Nūq̄ ratione ueritatis intrabit. quisquis a discussione ceperit erudiri. quia uident eū inimic? suo potius q̄ patz iudicio cōfidentē. facile in id uisq; p̄peller. ut etiam illa que maxime utilia ac saluberrima sunt supflua ei uideant ac noxia. Quāobrem ordo atq; principiū p̄fessionis nostre quēadmodū uel unde descenderit p̄mū d̄betis agnoscere. Tūc enim poterit quis desiderare artis efficacius assequi qui disciplinā. et ad exercendā eam a d̄cti? mēitari. cum auctorū atq; fūdatōrū eius agnouerit dignitatem. **XCVIII** De duob? generib? bonorum monachorum.

Tria sunt in egipto genera monachorū. Primū est cenobitarū. Secūduz anachoritarū. Terciū reprehensibile sarabitarū. Cenobitarū disciplina a tempore p̄dicationis aplice sūp̄it exordiū. nam multitudinis cōdētū erat cor u. rē. Taliq; erat tunc omnis ecclesia. quales nunc p̄ paucos in cenobiis inuenire difficile est. Sed cū post ap̄torum excessum tepescere cepisset credentiū multitudo. ea uel maxime q̄ ad fidem xp̄i de alienigenis cōfluebat. a quibus ap̄li p̄ ipsis fidei rudimentis et inueterata gētilitatis cōsuetudine nichil ampli? expectabant. nisi ut ab imolatijs ydolorum et fornicatione et suffocatis et s̄guine temparent atq; ista libertas que gentibus p̄pter infirmitatez p̄me credulitatis induita est. etiam illius ecclesie p̄fectionem que hierosolimis cōstebat paulatim cōtaminate cepisset. non solum hi qui ad fidem xp̄i cōflaxerant uerū etiam isti qui erant ecclesie p̄cipēz ab illa districtiōe laxati sunt. Nōnulli enim existimātes id quod uidebant gentibus p̄ infirmitate cōcessum sibi etiā licitum. nichil se detrimenti perpeti crediderunt si cum facultatib? suis fidem xp̄i sequerentur. Hi autem quib? adhuc aplice merite feruor. discedētes a ciuitatibus suis ab illorūq; cōsortiis qui sibi uel ecclesie dei remissioris uite negligentiā licitaz esse credebant. in locis suburbanis ac secretiorib? cōmanere et ea que ab ap̄lis p̄ uniuersum corpus ecclesie generaliter meminerant instituta p̄uari ac peculiariter exercere ceperunt. atq; ita monachi sine monozontes a singularis ac solitarie uite districtiōe nominati sunt. Vnde cōsequēz fuit ut ex cōmuniōne consortij celle ac diuersoria eorum cenobia uocarentur. Istud ergo solum fuit antiquissimum monachorū genus. quod non modo tēpore sed etiā gratia p̄mū est. quodq; p̄ ānos plurimos solum inuolabile usq; ad abbatē pauli uel anthonii durauit etate. Qui non ut quidā pulchritudinis causa nec impatientie morbo. sed de fiderio sublimioris p̄fectus cōtemplationisq; diuine. solitudinis secreta sectati sunt. Ita ergo processit ex illa quā diximus disciplina aliud p̄fectio nis genus cuius sectatores anachorite. i. secessores merito nūcupantur. eo q̄ neq; uaq; contēti hac uictoria qua inter homines occultas insidias dyaboli calcauerunt. ap̄to conflictu demonibus congreui cupientes vastos heremi penetrare secessorū non timeant. ad imitationē beati iohānis baptiste qui in heremo tota etate p̄mansit. helie quoq; et helisei. atq; illorū de quibus ap̄lus ait. Circumierūt in meliorib? rē. De quibus etiam figurati? dominus ad iob. Quis dimisit onagrum liberum rē. **XCIX** De alijs duob? generib? malorum

Merit post hec illud terribilissimum et infideli monachorum genus. vel potius noxia illa placatio rediuita creuit. que per anania et saphiram in exordio ecclesie pulcherrime apli petri seueritate succisa est. Hi sabaite nuncupati euangelicam perfectionem simulare potius quam in veritate arripere maluerunt emulatione scilicet eorum vel laudibus provocati qui vniuersis diuitiis mundi perfectam christi preferunt nuditatem. Hi igitur dum inbecillo animo rem summe virtutis affectant cenobiorum narrantur experire disciplinam. nec seiorum sibi arbitrio aut eorum traditionibus instituti suas discutere voluntates. nec vllam sane districtioris regulam cupientes suscipiunt. Nec solum in crastinum sed in multorum etiam annorum spatia infidelem sollicitudinem progredientes aut mendacem deum aut iopem credunt. qui promissam quotidiani victus sufficientiam prebere eis aut non possit aut nolit. Est etiam quartum genus quod nuper cernimus emeruisse in his qui anachoritarum sibi specie atque imagine blandiuntur. qui in primordiis suis feruore quodam breui cenobii perfectionem videtur expectare. sed continuo tepescenti. dum periculosos mores ac vicia reserare permittunt. subdique seniorum impio dedignantur. sepatas expectant cellas ac solitarii sedere desiderant ut ita a nemine lacessiti. patientes mansueti vel humiles possint ab hominibus estimari. Que institutio immo tepore eos quos semel fecerit ad perfectionem nunquam permittit accedere. Hoc enim modo non solum non abscondunt verum etiam in deterius eorum vicia qualescunt. dum a nemine provocati quoddam letale et incestinum virus quanto amplius celatum fuerit tanto profundius serpens insana bilem morbum generat egrotanti. Pro reuerentia enim singularis celle nullum iam vicia solitarii audet arguere que ille ignorari maluit quam curari. **C. C.**

De humilitate & patientia conseruanda.
Quod vobis quoniam video vos de laudabili cenobiorum palestra ad excelsa vestigia anachoriticæ tederet discipline. humilitatis patientieque virtutem quam vos illic didicisse non dubito. vero sectamini cordis affectu. non eam sicut quidam falsa humilicatione verborum nec affectata atque supflua in quibusdam officiis corporis inclinatione fingentes. Que tunc demum euidetur illis patientie sue fulgebit indicium cum quis non ipse de se crimina. ab aliis non credenda iactauerit sed ab alio sibi met arroganter ingesta contempserit. & irrogatas iniurias mansueta cordis equanimitate tolerauerit. Patientia vera atque tranquillitas. absque profunda cordis humilitate nec acquirunt nec teneant. Que si de hoc fonte descenderit nec beneficio celle nec profugio solitudinis indigebit nec enim patrociniū cuiusque rei extrinsecus querit que humilitatis. i. generatricis atque custodis sue intrinsecus virtute fulcet. Ceterum si mouemur ab aliquo lacessiti. certum est non esse in nobis fundamenta humilitatis firmiter stabilita. et ideo ab incursu vel exigue tempestatis edificium nostrum ruinosa commotione decutit. Firma diffinitione teneamus a temptationum pcellis tutos nos esse non posse si omne presidium patientie nostre omnique fiducia non in interioris hominis nostri viribus sed in cellule claustris. aut in solitudinis secessu. factorumque sortio. vel cuiusque extra nos sita rei presidio collocemus. Non ergo quætem extrinsecus inquiramus. nec opitulari impatiencie nostre viciis alienam putemus posse patientiam. Sic enim regnum dei intra nos est. ita inimicum hominis domestici ei. Nemo enim mihi magis quam se

sus me. qui mihi est vere intimum domesticus aduersatur. Et idcirco si fuerimus solliciti ab intestinis hostibus liberari. & ab externis ledi minime possumus. Si autem ledor non est vicium impugnationis aliene sed impatientie mee. sicut enim grauis ac solido cibo sano utilis. ita perniciosus egrotanti est. non autem ledere sumentem potest nisi ei ad nocendum vires adiecerit percipientis infirmitas. Nec peruersos atque execrabiles quosque factorum virorum numero insertos latitare miremur. quia dum in huius seculi arena periclitamur atque conterimur. necesse est etiam paleas igni perpetuo deputandas inter electissima frumenta misceri. Denique si vel sathan iter archangelos. vel iudam inter apostolos. vel nicolaum primum hereseos inuicem inter dyaconos remmiscamur electos hoc quod iserui mizrahan erit. **C. C. De inuidia detestanda**

Sciendum sane est inuidie morbum difficultate ad medellam quam cetera vicia puenire. Ipsa namque est lues de qua figuratiter dicitur. Mitta vobis serpentes regulos quibus non est incantatio. Sicut enim ille qui primus eiusdem mali peste corruptus est. nec medellam penitentiae nec fomentum vllius curatiois admittit. ita et hi qui eisdem se percutientes moribus tradiderunt omnes opem sancti iactatores excludunt. Quia cum viciis non culpis eorum quibus inuidet sed prosperitate crucientur. erubescunt ipsam perdere veritatem. extrinsecus sibi quasdam superfluas & ineptas causas offensionis inquirunt. Quare quia omnimodis false sunt vana est curatio. cum illud mortifera virus noluit proderet latet in medullis. De quibus alibi. Si momoz derit serpens non in sibilo. non est abudantia incantatoz. Adeo incurabilis est ista perniciosa ut blandimentis exasperet. inflect obsequiis. muneribus irritet. Quanto enim amplius alius aut humilitatis subiectio. aut patientie virtute. aut munificentie laude profecerit. tanto ille maioribus inuidie stimulis agitur. quia non nisi ruinam aut mortem eius cui inuidet concupiscit. Cunctis ergo viciis perniciosior est atque ad purgandum difficilior esse constat inuidia que ipsis remediis quibus reliqua extinguunt accenditur. Nam verbigratia. qui danum sibi illatum dolet compensatoe curat. Qui de illata iniuria indignatur humiliter satisfactioe placat. Quid de illo facias qui hoc ipso magis quam te humiliorum ac benigniorum sentit offenditur. Quis autem est qui se ut satifaciat inuidenti a bonis corrumpere. aut a prosperis alienari. aut calamitate aliqua optet inuolui. Non autem aduersus hominem sed plane aduersus deum blasphemus extolitur. qui nichil in fratre alio nisi bonum meritum carpens. non hominis culpam sed dei tantum iudicia reprehendit. hec est ergo illa sursum germinans amaritudo dimis radix. que se erigens ad superna. in contumeliam ipsius qui bona homini confert tendit autois. Nec quicquam moueat quod deus missurum se serpentes regulos qui eos quorum criminibus offendit mordant comminatur. Nam licet certum sit deum inuidie aurore esse non posse. equum tamen et diuino dignum est iudicio. ut dum bona data humilibus conferunt et superbis negantur. eos qui secundum apostolum traditi in reprobum sensum merentur. quasi ab ipso missa percussat et consumat inuidia. secundum illud. Ipsi me ad emulationem irritauerunt etc. **C. C. De iohanne seiore cur heremitica vita relicta ad cenobialem transierit**

Dost dies paucos maioris. Ex li. ij. doctrine desiderio pertrahente. rursus ad beati pauli cenobium summa spiritus alacritate

proximus. ubi scz plusq̄ ducētorū fratrum nume-
rus moraret. repimus atiquissimū senem nomine
iobānem cui? verba pariter et hūilitatem qua san-
ctis omibus p̄minebat nequaquā silenda censemus
Sciētes eū hac maxime p̄fectōe v̄guisse. nec ad il-
lam sublimitatem nos posse cōscendere qui nō di-
cam usq; ad senectutem. sed vix biennio subiecti-
onis iugū sustinere cōtenti ad p̄sūptionem noxie
libertatis p̄tinus enolam? ut nō paciēcie fructū
ediscere sed tempus adipiscende licentiē expecta-
re videamur. Etatem p̄mū et gratiā viri qua erat
p̄ditus admirati demisso in terrā vultu p̄cari cepi-
mus. ut nobis p̄dere dignaretur q̄ ob causam re-
licta heremi libertate et illa p̄fessione sublimi qua
eum p̄ ceteris eiusdem vite viris fama celebrauerat
cenobii iugum subire maluisset. Ille velut im-
parem se anachorice discipline et sublimitate tate
p̄fectionis indignū. ad iuniorū scolas se reuertisse
dicebat. Cui? respōsiōis hūilitatē cū r̄fragādo nō
stre de p̄cationis excluderet conatus. ad extremū
ita exorsus est. Anachoriticā disciplinā q̄ me de-
seruisse miramini non solū non respuo nec refuto
sed tota potius veneratinoe cōplector atq; susci-
pio. in qua post .xxx. ānos quos in cenobii cōgre-
gatione trāsegerā annos .xx. explese me gaudeo.
Sed quia d̄gustata eius puritas sollicitudine inter-
dū carnaliū rerū interpolata fordebat. recurrere
ad cenobiū cōmodius visū est. ut p̄mptior arrip-
ti planioris p̄positi cōsumatio cōleq̄ret. et min?
de p̄sūpta sublimioris p̄fessionis difficultate p̄ci-
culū. Melius est enim deuotū in minorib; q̄ ide
uotū in maiorib; p̄fessionib; inueniri. Et idcirco
siquid elatius imo liberius fortasse p̄tulero. q̄so
ut non iactātie vicio sed edificatiōis nostre stu-
dio censeatis de p̄mptum. **¶ CIII. De cōmē-
datione vtriusq; vite.**

Memini me in huiusmōi raptū frequēter
excessū ut obliuiscerer me sarcia corpo-
ree fragilitatis indurū. mentēq; meā ita
exteriorē omnes sensus subito respuis-
se. et a cūctis materialib; reb; oimodis exulasse
ut neq; oculi neq; aures mee p̄prio fūgerent offi-
cio. et ita diuinis meditatōib; ac spūalibus theozis
anim? replebat. ut sepe ad uesperā cibū me p̄ce-
pisse nescirem. ac sequenti die de hesternā absolu-
tione ieiunij penitus dubitāre. Tandiu igitur ra-
ritas eozū qui in heremo tūc tempis morabantur
libertatem nobis largiendo diffusiori solitudinis
vastitate blādita est. q̄diu maiorib; remoti secre-
tis frequētissime ad celestes illos rapiebamur excelsus.
solitudinis plane trāquilla secreta et illā cōuer-
sationem āgelicā toto animi ardore sectatus sum.
Sed cū maior numer? fratrum habitatiōne illi? sol-
itudinis cepisset repetere. et coangustata vastioris
heremi libertate. nō modo ignem illum diuine
cōtemplatiōis fringere fecisset. sed etiā multi mo-
dis mentem carnaliū rerū vinculis ipeditet. elegi
huius discipline utcūq; implere p̄positū q̄ in illa
tam sublimi p̄fessione carnaliū necessitatū p̄uisio-
ne torpere. ut abiecta crastine diei sollicitudine eē
id quod michi de illa theozica sublimitate subtra-
bitur. hac obedientie subiectōe cōpensetur. Mife-
rum nāq; est cuiuslibet artis ac studij disciplinam
quēpiam p̄fiteri. et ad p̄fectionem eius mīme p̄ue-
nire. In hac ergo cōuersatione venditiōis v̄l cō-
emptionis nulla est distensio. nō sollicitudo corpo-
raliū rerū nulla arrogācia laudis humane. que in

mūdio: his omibus in cōspectu dei etiā magnos
heremi labores frequenter euacuat. ut illa p̄teriaz
quibus attonita aīma ac spūalibus theozis semp
intenta specialius igratue cōcur? scz fratrum susce-
ptionis quoq; ac deductiōis officia. mutuas vi-
sitationes. diuersarūq; fabulationū atq; occupati-
onū intermiabilem curā. quartū etiā illo tempore
quod hec videntur ipeditā cessare tamen animū
cōsuetudinariē inq̄tudinis assiduitate suspensū
expectatio ipa distēdit. atq; ita fit ut anachorise
os illa liberta huiuscemōi nexib; impeditas ad il-
lam cordis ineffabilem alacritatē p̄pedito non p̄-
ueniat ascensa. ac fructū heremitice p̄fessionis a-
mittat. Qui si michi nūc in cōgregatiōe atq; in tur-
bis sito fuerit denegatus. saltem ero solius euāge-
lice p̄cepti cōpensatiōe cōtenti. quod certū est
oib; heremi fructib; non posse postponi. ut. scz
de crastino nichil cogitem. et vsq; in finem subie-
ctus abbati illū aliquaten? videar emulari. d̄ quod
dicit. Humiliauit semetipm r̄. Et non ueni facere
volūtatē r̄. **¶ CIII. De vtriusq; p̄fessionē et imperfectionē.**

N vtrāq; p̄fessione magnū quidem est cōsumatū
quēpiam repiri. quātomags ad plēnā vtrāq; p̄fi-
cere arduū. Finitis quidem cenobite est omnes su-
as mortificare et crucifigere volūtates. et secūdū
euāgelice p̄fectionis salutare mādātū nichil d̄ cra-
stino cogitare. Quā p̄fectionē p̄sus a nemine ni-
si a cenobita impleri posse certissimū est. Heremi-
te vero p̄fectio est exuta mentem a cūctis habe-
re terrenis. eāq; q̄ntū hūana imbecillitas finit unī-
re cum xp̄o. Rara est ergo et paucissimis dono dei
cōcessa p̄fectio. Is enī vere et n̄ ex p̄te p̄fect? ē.
qui et in heremo squalorem solitudinis et in cenō-
bio infirmitates fratrum equali magnanitate sustē-
tat. Licet vtrūq; p̄fecte abbates moysen atq; pa-
fūcium duosq; macharios nouerim possedisse. qui
cū vltra omnes heremi accolae sedentes insatia-
biliter secreto solitudinis pascere. tamen ita fre-
quētā ac fragilitates ad se cōcurrentiū sustinebat
ut cū ad eos visitationis v̄l p̄fect? gratia inuēn-
faratrum multitudo cōfluere. taz iugem pene susce-
ptionis inq̄tudinem immobili paciēcia tolerātes.
nichil aliud vel dedicisse vel exercuisse omni vite
sue tempore crederent q̄ ut cōmunib; cātum ad
uenientiū offitijs deseruirent. Solent autē nōnulli
ita diuturno silentio solitudinis efferrā. ut p̄s?
hominū cōsōrtia phozescāt et cū paululū a secre-
ti sue cōsuetudinē interueniente fratrum v̄l visitatio-
ne discesserint. notabili mentis angore et euiden-
tibus pusillanimitatis indicijs estuare. Quod vel
maxime his euenire cōsuevit. qui non p̄fecte i te
nobis instituti nec excoctis p̄ozib; vicijs ad soli-
tariā se vitā immaturo desiderio trāstulerūt. Qui
in utraq; parte imp̄fecti semper ac fragiles. quo-
cūq; aura cōmōtionis impulerit inclināt. Nā quē
admodū cōsōrtio vel interpellatione fratrum im-
patienter exestuāt. ita in solitudine cōsistentes ei-
us ipsius quod expectunt silentiū nō ferūt vastita-
tem. quippe qui nec ipsā quidem ratōnem norunt
cuius causa desiderari vel expecti debeat solitudo
sz hāc esse virtutis ac p̄fessionis eius existimāt suā.
vt fratrum cōsōrtia declinantes. hūanos tantum
modo refugiant ac detestentur aspectus.

**¶ CV. Qz in solitudine non extinguntur vi-
ciorum affectus sed repmūē effect? ¶ Gerimā?**

Quo ergo nobis remedio poterit subueniri. qui cenobialibus disciplinis tenuiter instituti. ante expulsionem omnium viciorum habitacionem solitudinis cepimus affectare. Qualiter nunc perfectionem loganitaris ac patientie consequemur. vel quemadmodum has sibi inesse vel deesse virtutes exploratrix internorum motuum conscientia deprehendet. ne forte quia ab hominum confortio segregati nullis eorum irritacionibus prouocamur. falsa estimatione decepti tranquillitatem nostre mentis immobilem nos possidere credamus. **I**ohannes Remedia curacionum ab illo verissimo animarum medico deesse non possunt. his qui ualitudines suas non desperando vel negligendo contempserint. sed pro languoribus ignorancia uel errore uel necessitate contractis. humiliter eadem ac cauta ad celestem medicum mente confugerint. Ideoque nosse debemus. quod si ad solitudinem uel ad abdita loca nondum curatis uicibus secedamus. effectus eorum tantummodo reperitur non extinguuntur affectus. latet enim intra nos imo etiam serpit eterna radix omnium que extirpata non fuerit peccatorum. quam adhuc in nobis uiuere his deprehendimus indicibus. **V**erbigratia. Cum in solitudine constituti aduentum fratrum uel breuissimum eorum motum cum quadam estuante animi anxietate suscipimus inesse adhuc in nobis uiuacissimum impatientie fontem nouerimus. Item si fratre uel codice ad legendum uel qualibet alia ad utendum speciem postulante aut nos illius petitio contristauerit. aut illum negatio nostra repulerit dubium non est nos adhuc auaricie seu filargirie laqueis copediri. **Q**uod si recordationem femine nobis uel cogitatio subita uel sacre series lectionis attulerit. et in ea quadam nos senserimus titillatione pulsatos. sciamus necdum extinctum in membris nostris fornicacionis ardorem. **S**i uero de copatione distractionis nostre et remissionis aliene uel tenuissima mente nostre temptauerit et latet. certum est nos dira superbie peste corruptos. Cum ergo hec uiciorum in corde nostro deprehenderit. indicia. manifeste agnoscamus. nobis non affectus sed effectum deesse peccati. **Q**ue utique passiones si nos quandoque conuersationi miscuerimus humane proximi de cauernis nostrorum sensuum procedentes probant se non tunc primum cum eruperint nasci. sed tunc demum quia diu lacuerunt publicari. **CCVI De examinatione patientie proprie**

Quoniam se igitur impatientie siue irruptionibus incursum illis que supra ostendimus indicibus unusquisque deprehenderit. contrariis semetipsum semper obiectionibus exerceat et propositis sibi inleuissimis iniuriarum dispensionibus generibus. uelut ab alio sibi inleuissimis irrogatis assuefaciat mentem suam omnibus que inferre impunitas potest perfecta humilitate succubere. atque aspera sibi queque et intolerabilia frequenter opponens quanta eis occurrere debeat lenitate. omnium iugiter cordis contritione medicetur. **E**t ita respiciens ad illas sanctorum omnium siue domini ipsius passiones. uniuersa non solum conuiciorum sed etiam penarum genera inferiora meritis suis esse puniendos. ad omnem se dolorum tolerantiam preparabit. Cumque aliquando ad certum fratrum aliqua fuerit inuitacione reuocatus. quod uel non potest uel raro etiam districtissimis heremi ac colis peruenire. si mentem suam etiam pro leuibus quibusque rebus deprehenderit tacite fuisse commotum ut quidam occultorum motuum seuerissimum censor. mox sibi illa durissima iniuriarum genera quibus ad perfectionem

etiam tolerantiam semetipsum quotidianis meditacionibus exercebat exprobrat. atque ita se obiurgans et increpans alloquitur. **T**u ne es ille bone uir qui te dum in illa solitudinis tue exerceres palestra. omnia superat mala constantissime presumebas. qui dum cum tibi non solum sumas conuiciorum acerbitates ueruetiam intoleranda supplicia ipse proponeres. factis validum atque ad omnes procellas immobilem te credebas. **Q**uomodo inuicta illa patientia tua leuissimi uerbi pro uisione concussa est. **Q**uomodo domum tuam super illam solidissimam petram tanta ut tibi uidebatur mole constructa leuis aura commouit. **V**bi est illud quod inani fiducia bellum in pace desiderans proclamabas. pacus sum et non sum turbatus. et cum propheta sepe dixisti. proba me deo et tempta me. et proba me deus et scito cor meum. **Q**uomodo ingenitum certaminis apparatus exigua hostis umbra commouit. **T**ali ergo semetipsum profectionis aduersione condemnas multam animi sui commotiuulam esse non sinat. sed iugibus contentie penis culpam suam mobilitatis excrucians hoc exercitationis igne consumat. nichil dispendiosum iracundia. nec preciosius tranquillitate animi. ac perpetua cordis sui iudicans puritate. ob quam non solum carnalium. ueruetiam illarum que spirituales uidentur rerum spemda sunt commoda.

CCVII De examinatione proprie castitatis.

Qontra spiritum uero fornicacionis diuersa ratio et dispar est causa. **N**am quemadmodum corpori usus libidinis carnisque uicinitas. ita etiam menti memoria eius est penitus subtrahenda. **S**atis enim preciosum est ad huc infirmis egrisque pectoribus tenuissimam recordacionum huius passionis admittere. ita ut nonnunquam etiam sub recordacione sanctarum feminarum uelut sub sacre lectionis historia noxie titillationis stimulum exciteur. **C**uius causa seniores nostri huiuscemodi lectiones sub presentia iuniorum solent consultissime preterire. **S**ane perfectissimis quibusque et summo affectu iam castimonie consumatis. erit similis his que supra dicta sunt etiam super hac passione probatio sui scilicet ut qui se radices morbi huius perit iam extirpasse cognouerit. explorande si uolet causa castitatis interdum etiam aliquam exploratricem sui imaginationem possit admittere. **C**eterum ab his que adhuc minus firmi atque perfecti sunt hanc examinationem nullatenus uenit usurpari. ut diuersionem femineam et palpatorem quodammodo teneram ac mollem corde pertractent. erit enim eis magis noxia quam salubris quod enim experimentum huiuscemodi hominibus potest in hac ratione suscipere. ubi et in experimento ipsum est quod uitatur. et in ipsa exploratione discrimen. **C**uz ergo perfectissima que uirtute fundatus. ad illecebriam blandientium cogitacionum nullum mentis assensum. nullam commotionem carnis in se deprehenderit excitari. certissima puritatis sue capiet documenta. ita ut ad hanc se firmitate puritatis exercens etiam si corporalem femine contactum causa cuiuscumque ut solet necessitatis attulerit. passionis sensum penitus ignoret. **CCVIII Colatio pinufii de perfectione penitentie.** **I**dem ex libro tercio.

Dreclari atque ac singularis uiri abbas pinufii de fine penitentie precepta dicam. **P**enitentie plena et perfecta definitio est ut peccata quibus nostra conscientia remordetur nequaquam ulterius admittamus. **I**ndicium uero satisfactiois et indulgentie est affectus quoque

eorum de nostris cordibus expulisse. Nouiter eni vnusquisqz necdū se peccatis p̄stis absolutū q̄ diu sibi satisfactiōi et gemitibus icubanti. v̄ eo ruz que egit vel similitum criminū āte oculis imago pluserit eorūqz nō dicam oblectatio sed v̄ recordatio infestauerit mentis archana. Cum ergo p̄teritorū memoziā viciozum pulsauerit sensum. ita ab ea resiliēdum est. sicut refugit vir honestus et grauis si impudice ac leuis femine in publico aut colloquiis aut āplexibus appetat. Solet enim frequenter accidere ut dum vel suos vel aliozum lapsus. īperitorū quispiā miserāis retractat affectu. ipse etiam subreptissimū teli uoluptario p̄strim gatur assensu et inicitū sub specie pietatis exortuz obsceno ac noxio sine ocludat. Quā p̄pter studendū nobis est ut virtutū poti⁹ appetitu et desiderio regni celozum q̄ noxiis viciozū recordatō nibus nosmetipsos ad op̄unctionem laudabilē p̄ uocemus. quia necesse est tandiu quēpiā pestiferis simis cloace fetozibus p̄focari. q̄diu supra eaz stare vel cenū eius voluerit cōmouere. **CIX** De conuersione s̄cti theone. **Ex libro quarto.**

Abbas theonas cum adhuc esset adoleſcēs ad modū. p̄tū ip̄i ostudioqz onex? ē uicō cōiugali. Cū ego hic vni⁹ lustrī temp⁹ cōiugio pegisset. venit ad abbatez iohānez dyaconē. deferens religiosa munera inter ceteros qui certatim decimas vel p̄micias frugū suarū se ni offerebant. Qui cū deuorōi eozū vicissitudinē cupet repensare. cepit eis sp̄ualia seminare quorū metebat dona carnalia dicens. Delectoz quidem o filij pia vestroz munerū largitate. quia fidelitē sacrificiū domino bone suauitatis offertis. harum scilicet oblatione. plenitudinē quoqz fructuz ex qua hec domino delibastis vbertim benedicendam credentes. vosqz vbertate bonozū omniū etiā in hoc seculo cumulādos. sicut scriptū est. honora dñm de iustis tuis laboribus et delibaei de fructib⁹ iusti cie tue. ut ipeāe hozrea tua abūdan tia tritici. vno autē eozularia tua redūdēt. Quā deuotionem fideliter exequētes scitote uos legis ātione cōsumasse iusticiā. sub qua tunc positi trāſ gredientes eā reatū ieuicabiliter incurrebāt. et im plentes ad p̄fectionis apicem puenire nō poterāt. Iusti enim quibus lex non est posita sic p̄banē si esse sub lege. ut iusticias legis nō solū implē verū etiam supare cōtendant. sitqz deuotō eozū legalī maior impio. que obseruāciā cumulās p̄cepto rū volūtariē addat indebita. Ita nāqz et abraham future legis legim⁹ p̄cepta supgressuz. cū supatis quattuor regib⁹. de spolijs sodomozū que sibi velut victori non imerito debebātur. et quidem rege ipso cui⁹ spolia regularat suppliciter offerente nichil penitus acquieuit attingere. Dauid etiaz q̄ p̄cipiēte moysē ut inimicis talio redderet. nō solum hoc non fecit. verū etiam cordis affectu complexus est p̄sequentes. et p̄ his domino pie suppli cās etiam lugubriter fleuit. Ita heliam et hieremiā p̄bam⁹ non fuisse sub lege. qui cū licito rei cōiugio absqz rep̄hensione potuerint. virgines tamen p̄ferare maluerūt. Quā p̄pter scire debem⁹. nos a quib⁹ iam non exigit legale mandatum. sed quibus euāgelic⁹ quotidie intonat sermo. Si vis p̄fectus esse zc. cū decimas de substāciis nostris offerimus deo. adhuc quodāmodo sub legis sarcina d̄ tineri. et necdū ad euāgelicū illd̄ vastigiū puenisse nos cōstat. quod ob tempantes sibi nō tātum

p̄sentis vite beneficiis. sed etiā futuris p̄miis n̄merat. Nec imerito Non enim tā laudabile est si ab illicitis q̄ si etiā a licitis temperemus et his p̄pter eius reuerentiā non vtamur qui ea nobis p̄pter infirmitatem nostraz vtenda permisit. Itaqz si etiā hi qui decimas fructū suozū fideliter offerentes p̄ceptis domiciis āriquoizib⁹ famulāe. nec dum possunt euāgelicū culmen ascendere. illi qui necdū hec quidem faciunt quātū ab eo absūt manifestissime puidetis. Quib⁹ auditis beat⁹ theonas iextinguibili desiderio euāgelice p̄fectionis accensus est. hūiliatus atqz cōpūctus. cōiugē ad desiderū simile puocare cepit. et ut deo pariē in sanctiōia et castitate seruirent. diurnis nocturnisqz fletibus ad monere. astruebat non licere cui⁹ q̄ eius se boni extozem facere quod didicisset. maiorisqz esse noxe despiciere cognitā bonitātē q̄ incognitam non amare. Adiebat quoqz. Agnosco et veneroz et adiutricē meā domini michi s̄ctētia deputatam. nec a me separo dūmodo sis et ipsa quod cōditoz esse te uoluit. si vero non in adiu toziū esse uolueris sed in deceptionem. xpi ore p̄ laram sententiā viriliter app̄hendam. ut me a spū ali bono nulla carnīs auellere possit affectio. Cū qz ergo his et huiusmōi verbis. mulieris non flecteretur intentio. si ego te inquit theonas a sedo abstrahere non possū. nec tu me sepabis a christo. Confestim omni mūdāna facultate nudat⁹ ad monasteriū peruolauit. vbi splēdoze s̄ctitatis et humilitatis enicit Nemo autē existiet nos hec ad puocāda cōiugiozū diuorcia texuisse. sed ut lecto ri inicitium cōuersionis quo tant⁹ ille vir deo dicitus est fideliter panderemus. cui etiā aplicaz collata sunt signa virtutum. **CX** **Q**ue ieiunia et alia huiusmodi p̄ loco et tempore seruanda sunt et moderanda.

Sicut theonas cū diebus quīq̄gesime nostram cellulam uisitasset. humi paululum cōsedentes cepit p̄mus pereūctari. cur apud eos tanta obseruācia caueret. ne quis totis diebus. l. usqz ad hozaz nō nam ieiunare p̄sumeret. Ad hec ille. Oportet quidem nos cōsuetudinē maiorū custodire. etiam nō p̄cepta ratione. Verūtamen quoniā causas huius rei vultis agnoscere. temp⁹ est omni rei sub celo tempus plozādī. et tempus ridendi. zc. Principali autē bono ita nllū oportz esse vacuū temp⁹ ut sine eo cui⁹ esse nō liceat. Itaqz si quis in fratris aduentu in quo xpm debet hūanitate reficere. ul' cū defectio et ibecillitas carnis repationem viriū esse perceptione deposcit. ul' cū temp⁹ festiuitatis escarū cōgruū uotum indulget. ieiuniozū rigidaqz obseruāciā indurp̄te voluerit retinere. necesse ē ut non tam religiosus q̄ incōdit⁹ atqz irrationabilis habeatur. Non enim p̄cepta uirtutū in quibus utiqz bonū est principale p̄pter ieiunia sūt tenenda. sed potius ieiunia p̄pter illa. Talem ergo definitionem sup ieiuniū qualitate iugiter retinentes ita id nobis cōgruū nouerimus. si in eo temporū ratio. si qualitas si mensura seruetur. nec ita ut in ipso spei nostre terminū defigam⁹. sed ut p̄ ipsū ad puritatem cordis et aplicam caritatem p̄uenire possimus. Nūquid autē ait possunt filij sponsi lugere q̄diu cū illis est sponsus zc. Hec verba p̄prie tempus ostendunt in quo post resurrectōne per xl. dies domino cum discipulis epulāte. ieiunare illos quotidiane eius p̄sentie gaudiū nō sine bat. Illas autem ieiuniozum uictimas quas nobis

Dico quod...
p̄fectus est...
canonibus...
fictio...
dia...
p̄ceptis...
necessitate...
cogere...
quos...
deuocare...
Ceterū...
quā...
quālibet...
to...
maternae...
repono...
p̄prie...
quā...
non poterit...
re...
p̄prie...
non possit

violenta viscerū cōuulsione icōsiderate extorquētes domino recte offerre nos credim? ille qui diligit misericordiam et iudicium execratur dicens Ego dominū diligens ius et odio habens rapinā in olocausto. **CXXI** De p̄miciis et decimis sp̄a licet offerendis.

Dios etiā qui oblationū id est officiorū atq; actuum suoz p̄cipua ad uotum carnis ac us? p̄p̄os p̄sumentes reliquias eozū domino ac minimāz deferūt portionem. velut opaios fraudulētos sermo diuin? ita cōdemnat. Maledictus qui facit opera domini fraudulenter zc. Itaq; qui substantiaz nostrarū omniūq; fructuum decimas offerre p̄cipimur. multo magis necesse est ut ipsi? quoq; cōuulsationis nostre et humane usus opumq; nostrorū decimas offeramus que p̄fecto in suppuratione q; dragēsimē euidenter implentur. Omnium enim dierū numer? quibus reuolūt? in orbem ānus icluditur xxxvj. semis dierū numero decimat. Quid vero de p̄miciis dicā. quas ab omnib? qui xpo fide liter famulātur quoridie certū est exhiberi. Nā cū exp̄gefacti a somno et quasi rediuiua post soporem alacritate surgentes p̄usq; motū sensus ulli? corde cōcipiant. vel memoriā aut curam rei familiaris admittant. cogitationū suarū ore? atq; p̄cipia diuinis cōsecrāt olocaustis. quid nisi p̄miciis as vere suozū fructū p̄ sūmū sacerdotem hiesū xpm p̄ usu vite huius et imagine quotidiāne resurrectionis exoluūt. Quiq; etiā a somno excitati hostiā iubilationis sue deo similiter offerentes. primo lingue sue motu ipsum inuocantes immolant deo sui ozis officia. Cui etiā pari deferunt modo p̄ma manuū suarū gressūq; libamina. cum e cubilibus cōsurgentes in oratione cōsistūt. et p̄usq; in p̄p̄is causis mēbrozum suozū fūgāt officio nichil sibi de ministerio eozū ante decerpunt. sed ad ipsi? honozem p̄mouent gressū. atq; in ei? laudationem defigūt incuruatione genuū et totius corporis p̄strationem p̄soluūt. Illud enim aliis implere non possumus. p̄ueni in maturitate et clamauit nisi ut post quietē somni in hanc lucem velut e tenebris reuocati. de vniuersis officiis mētis et corporis nichil omnino in nostris p̄sumere necessitatib? audeamus. **CXXII** Q̄ p̄fectis nō est lex ip̄osita quia cōmunia sup̄grediūt p̄cepta.

Dozro quadragesime lege qui iustus atq; p̄fectus est non tenet. nec exigui huius canonis subiectione cōtentus est. quē p̄fecto illis qui p̄ totū anni spaciū delicias vel negociis secularibus implicātur. ecclesiarū p̄micipes statuerunt. ut vel hac legali quodāmodo necessitate cōstricti his salte? dieb? domio uacare cogentē. ac die? vite sue quos toros q̄si fructus quosdā fuerant uoraturi vel decimas domino dedicarent. Ceterū iusti quibus lex non est posita. quiq; sp̄ualibus officiis nō exiguā illam id ē. decimā partem sed totū vite sue temp? impēdūt quia liberi sunt a decimarū legalium fūctione. idcirco si eos sup̄ueniens honesta et sancta necessitas coartauerit. audent stationē ieiunij absq; ulla dīceptione laxare. Non enim ab eis decimarum exiguitas mutila ē qui omnia sua domino secū p̄ ob tulerūt. Qd̄ p̄fecto absq; sūmo fraudis reatu facere ille non poterit. qui nichil volūtariē offerens deo inexcusabiliter soluere decimas suas legis necessitate cōpellitur. Quā p̄pter liquido cōp̄batur p̄fectum esse non posse famulū legis qui tantū ul

illa que p̄hibentur cauet. vel illa que p̄cipiūt exequitur. sed illos vere esse p̄fectos qui etiā his q; a lege cōcessa sūt non utūtur. Quicūq; vero p̄fectionis euāgelice plenitudini subiect? esse noluerit. non ignoret se quous baptizatus sibi videatur aut monachus. non sub gratia. sed sub legis uinculis p̄peditum peccati pondere p̄grauari.

CXXIII De diuersis causis stimuloz caris Ex libro quinto.

Ester ardor me? p̄fect? est. nā utiq; et ipse nunc mente torperem nisi me uester seruo? ad recordationem rerū sp̄ualium suscitaret quodāmodo dormitātem. Hoc enim ni fallo? inquisitio uestra cōplexa est. cur interdū districtius abstinentes afflictio exhaustoq; corpore. in entius acriorib? urgeamur. ita ut ex p̄recti reperiam? nos humorū naturalium egestionē resperos. Huius ergo infestatiois triplicē causam nostri p̄uidere maiores. Aut enim escarū supflua nimietate cōgerit. aut per incuriā mentis elabitur. aut inimici illudentis insidias puocat. Primum igit? gule viciū hanc redūdantiā obsceni humoris extrudit. nam et cū districtioris abstinentie tempore statū polluit puritatis non de p̄senti reputatis media sed de nimietate p̄terite satuitatis effundit. Qd̄ enī p̄ uozacitatis ingluuiem cōcretū est in medullis. necesse est ut per p̄uritū. vel certe per ignozantiaz quous magno ieiunio tabefacti corporis egerat. Quāobrem nō solū lautiorib? ē epulis astimendū. sed etiā a uiliozibus cibis equali est abstinentia temperādū. imo etiā ipsi? panis et aque satietas est cauēda ut possit diu in nobis acquisita corporis puritas permanere. atq; imitari quodāmodo intemeratā spūs castitatem. licz nos necesse sit cōfiteri. interdum etiā absq; ulla mētis industria. vel temperie corporū. vel etatis p̄terite maturitate. quosdā rariū sordidari vel certe fluxus istius egestionē non pollui. Sed alterius meriti est qui pacem meriti facilitate cōsequitur. alterius qui triūphum gloris virtutib? p̄meret. Secūda impuri illius p̄fluuii causa est. si mens sp̄ualibus studiis atq; exercitiis vacuata. quēndā sibi segnicie situm per cōsuetudinē cōtinuū teporis adoueit. aut cū sordidaz cogitationū mīcias si cauens ita illam puritate? segniciter cōcupiscit. ut omnem p̄fectōis et castimonie sūmā in sola creat exterioris hominis castigatione cōsistere. Cuius erroris atq; seozdie vicio cōsequēter eueniet ut non solum multimoda cogitationū peruagatio in uerecūde atq; p̄citer secretum irūpat mentis. Sed etiā p̄stima? omniū passionū intra eaz semina perseuerent. Que q̄diu in eius abditis delitescūt quous rigido corporis ieiunio castigetur. tamē nichilomin? dormientem illecebrosis fatasmatis? inquietāt. Quarū inq̄tatione ante legitimi temporis cursum nō iaz ex nature necessitate sed nec ad hoc ex fraude nequitie spiritalis obsceni eliciunt humores. Ideoq; in p̄mis discursus sūt sensuum coercendi. ne mens istis excessibus assuefacta ad fedioza incitamenta luxurie somniās pertrahatur. Tercia causa est. cum cōtritione cordis et corporis perpetuā castimonie puritatem optam? acq̄re. sed nos fraudulētissimi hostis ipugnat. iuidia dum illis p̄cipue diebus quibus maiore integritas marito desideramus diuino placere cōsp̄ctui simplicis fluxus illius egestionē nos polluit. ut a sacrosacta p̄muniōe nos deterreat licz i quosdā

incipientium ob hoc dyabolica factōne h^c eueni
re credatur illusio. ut cum eos intensiorib⁹ ieiuni
is studere cognouerit. omnes eorū conat⁹ hac ar
te subuertat. ut dum se non solum nichil ad puri
tatem corporis districtioze ieiunio p̄fecisse verū
etiam grauius sentiūt fuisse pulsatos. magistrā
incozruptionis ac puritatis. alectricē. abstinentie
districtionem. tanq̄ emulam phozzescant

CCXIII **Q** non semper p̄ carnis pollutioe
sit abstinentium a sacra cōmuniōe

Omnis quidem industria quātūz in nobis
est studere debemus. ut castimonie pu
ritatez illo vel maxime tempe teneam⁹
quo venerādis assistere optamus altari
bus. Verū si hostis ille nequissim⁹ ut nobis celestis
remediū subtrahat medicinā custodiaz sopite
mentis illuserit. ita dūtaxat. ut nullo rēphensibili
interueniente p̄zicit. nullo oblectatōnis cōtami
nemur assensu. sed egestione aut naturali necessi
tate ppulsa. aut certe dyabolica ipugnatiōe absq̄
sensu voluptatis elicitā ad impedimētū nostre
sāctificationis obtenderit. possum⁹ et debem⁹ ad
gratiā salutaris cibi cōfidenter accedere. Si uero
nostro vicio hec fuerit egesta cōcretio. illud apli
cum formidemus. Qui māducauerit panem et bi
berit calicem domini indigne rē. Nouimus fratrē
qui cū castimoniā corporis et corporis sūma circum
spectione atq; hūilitate p̄meritā iugiter possidēt
ac nequaquā nocturnis ludificatōibus temptareē.
quotienscūq; se tamen ad p̄cipiendā cōmuniōez
domicā p̄parasset. imūdo fluxu dormiens feda
batur. Qui cum multo se tempe a sacrosāctis mi
steriis trepidus abstineret. tandem hanc ad seni
ozes detulit q̄stionem. remediū impugnationū ac
doloris sui medicabili eorū cōsilio cōsecutus se
esse cōfidens. Sed cum p̄mam causam morbi hui⁹
spūalium medicorū doctrina discuteret. que solet
ex abūdanti cibo p̄sūptione descēdere. eaq; me
morato fratri dephenderent non inesse. inquirūt
de secūda causa discutiētes ne aīme forsan culpa
caro exhausta ieiunio impuris illusionib⁹ urgere
tur. quib⁹ etiam districtissimi viri cū paululū ela
ti de sui corporis fuerint puritate p̄ superbie vici
um pollūtur. qua causa in fratre non dephensa.
ad terciā recurrentes occultas dyabolice factiois
insidias p̄viderūt. pbantesq; nec anime culpā esse
nec carnis. sacrosāctis eum epulis debere miseri
cōfidentissime censuerūt ne p̄ hanc fraudem medi
cina remediū salutaris imp̄petuū fraudaret. Quo
facto omnis dyabolice factiois scena detecta ē
ut mox virtute dñici corporis p̄egente. illa p̄terite
illusionis cōsuetudo cessaret. Vt ergo fallax ima
ginatio somni orū illectrix egestionis impure. uel
imp̄petuū vel certis mensibus ignoreē. post illaz
fidem qua de dei speciali gratia puritatis donuz
iugiter sperare nos cōsuevit. esce potiusq; nimie
tas ē castigāda. quorū rōndātia huiusmōi humo
res p̄pensius gigni necesse est. qui q̄ cōcreti non
possunt nō egeri. ita ad nature ipi⁹ legem possūt
ppelli. ne sub occasione cuiuscūq; pruritus atq; il
lusionis emergāt. In qua nobis castimonie purita
te fūdatis peccatū in nobis iam non dominat. In
terioris enim foru ac pabulo puritatis sūmistras
ri necesse est etiam exteriori homini castitatez. Et
ideo farue ille virgines gloriozū sponsi thalamuz
non meruerūt intrare. que inegzū spūm sanctum
suū et animā et corpus sine querela in die domini

non seruauerūt **CCXV** **Q** a culpis venialib⁹
nemo p̄ter xpm sit immunis.

Mltos quidem esse sāctos ac istos nega
re non possum⁹. sed inter sanctū et ima
culatū multa distātia est. Aliud est enim
esse quēpiam sanctū. i. diuino cultui cō
secratū. hoc enim nomen non solū hominib⁹ sed e
tiam locis et vasculis templi atq; lebetis scriptu
ra attestāte cōmune est. Aliud est esse absq; pecca
to quos vnus domini nostri hiesu xpi singularē
cōuenit maiestati. De quo etiam ap̄tus velur p̄e
cipuū quid ac speciale p̄nūciat dicens. Qui pec
catum non fecit. Hac ergo sola ab hominibus no
bis exceptione distinguit. quia nos nō absq; pec
cato. illum sine peccato cōstat fuisse temptatum.
Quis etenim hoīm q̄uis fortis atq; bellator sit.
hostibus tamē telis plerūq; non pateat. Quis ue
lut impenetrabili carne circumdatus. canis p̄li
ozum periculis sine piculo misceat. Ille solus spon
sus p̄ filiis hominū. cōditionem mortis hūane cuz
vniuersa carnis fragilitate suscipiens. nulli⁹ ē un
q̄ fordis maculat. artactu. Ceterū iustos ac san
ctos uiros non imunes a culpa esse manifeste scri
ptura p̄nūciat dicens. Septies in die cadit iust⁹
rē. Nec iusticie eius p̄iudicat lapsus. fragilitatis
humane. quia multū interest inter sancti et pecca
toris hominis lapsū. Aliud enim est admittē mor
tale peccatū. et aliud cogitatione que peccato nō
caret p̄ueniri. vel ignorātie aut obliuiois agi er
roze. aut facilitate ociosi sermonis offendere. aut
ad punctū in fidei theozia aliquid hesitare. aut sb
tuli quadam cenodoxie titillatione pulsari. aut ne
cessitate natura aliq̄ntisp̄ a sūma p̄fectione recidē.
Hec enim sunt. vii. lapsuū genera in quib⁹ uir sā
ctus licet nō nūq̄ cadat. tamen iust⁹ esse nō desit
nit. Ap̄tozū eximi⁹ petrus. quid aliud credēdus
est fuisse q̄ sāctus. p̄sertim quando ei a dño dice
batur. Beatus es simon bariona. Et tamē p̄ pau
lulum cum ignozis misterium passionis. tāte vei
licati humani generis inscius obuiaret dicens. ab
sit a te. merebat audire. Vade post me sathanas.
Cermanus. Quomodo ergo beato paulo. quē
ad sūmum p̄fectionis culmen certum est p̄uenisse
illud poterit cōuenire q̄ dicat. non enim facio bo
num quod uolo rē. **T**heonas. Inrāntem me tu
tissimum silentii portū rursus ad imensū p̄fundis
sime q̄stionis pelagus reuocare conamini. Sed hic
interi taciturnitatis anchorā iāciem⁹. ut cras fla
tu p̄speri spūs explorato disputationis vela pan
damus. **CCXVI** **D**e excellentia et p̄spicuita
te vite cōtemplatiue. **E**x libro sexto.

Reuerfa igitur luce ita affatus est. Quid
sit p̄cipaliē bonum quod ap̄tus nō po
tuerit p̄ficere cuz vellet diligent⁹ inda
gemus. Est enim bona castitas. laudabi
lis cōtinentia. mirāda prudentia. larga hūanitas.
circūspecta sobrietas. modesta tempantia. pia mi
sericordia. sancta iusticia. Que omnia in ap̄to pau
lo eiusq; cōsorzibus ita plena atq; p̄fecta fuisse nō
dubium est. ut virtutū potius q̄ verborū magi
sterio ab eis religio doceret. Sed vna et sola the
ozia. i. cōtemplat. o dei cui merito omnia iustifica
tionum merita. vniuersa virtutūz studia postpo
nunt. et eius cōpatione fuscantur. Bonū ergo hoc
sūmum. i. dei cōspectu frui et christo iugiter mbe
rere. ut p̄fecte ap̄t⁹ possit adipisci dissolui optat
a corpore. quod caducū et multis fragilitatis sue

necessitatibus impeditum non potest a seculi consortio penitus auelli. Quod enim tam primax factorum studium quod tam arduum potest esse propositum cui non aliquando ille versutus insidiator illudat. Quis ita solitudinis secreta sectatus est. ut nunquam cogitationibus superfluis laberetur. Quis tam familiaris est deo tanquam coniunctus. qui applicum illud imperium. quo sine intermissione orare nos precipit. vel uno die se gaudeat executum. Quae licet omnia nonnullis qui sunt grauioribus viciis inuolui leuia atque a peccato pene aliena videantur. scientibus tamen perfectionis bonum. etiam minimarum rerum multitudo grauiissima est. multisque sibi maculis videtur aspergi si non dicam vane cogitationis improbitas in atria mentis irrepserit. sed vel psalmi qui dicendus est recordatio orationis tempore intentionem supplicantis auertit. Si enim inquit cum a quolibet sublimi homine non dicam pro vita ac salute nostra. sed etiam pro alicuius lucris commodo supplicamus. totam in eo mentis et corporis aciem defigentes de nutu eius trepida expectatione pendemus. non mediocriter formidantes ne quod forte inceptum aut incogitatum verbum misericordiam audientis auertat. tum deinde si nobis in se quo constitutus assistente e contra ad uersario in medio afflictu cullis scaturus rufus oscitatio somnus obreperit. quanta in perniciem nostram vigilatissimus inimicus seueritatem iudicis commouebit inuidia quantomagis cum illi occultorum omnium cognitori pro imminente perpetue mortis periculo supplicamus. per quod cum e diuerso callidus seductor pariter et criminator assistat. intenta atque sollicita oratione iudicantis pietas imploranda est. Nec leui peccato astringitur. qui peccat deo subditus subito a conspectu eius quasi ab oculis non uidentis nec audientis. cogitationis improbe vanitatem secutus abscesserit. Illi autem qui oculos cordis sui contegunt crasso velamine viciorum. uix in recessibus peccatorum sui etiam illa que magna et capitalia sunt crimina contemplantur. et inuerecundis semper cogitationibus euagantes. nec dolere norunt cum ab illa contemplatione que singularis est distraherentur. nec habent quod se doleant amisisse.

CCXVII Quae quae imperfectis inculpabilia videntur perfecti grauiora in se reputant

Hec sane nos in huius errorem causa precipitat quia a namartheri. id est. impeccante ipsi virtutem penitus ignorantes. existimant nullam omnino culpam ex istis oculis ac lubricis cogitationibus ex cursibus nos posse contrahere. sed hebetudine stupefacti. et velut cecitate percussi nichil in nobis nisi capitalia crimina contemplantur. eaque tantummodo credimus euitanda que legum quoque secularium seueritate damnantur. a quibus si nos immunis vel paululum senserimus. nichil nobis esse peccati primus arbitramur. Proinde ab illo uidentium numero segregati quia minucias multarum sordium que intra nos aggeste sunt non uidemus. nequaquam lubrici conpunctione mordemur si sensum nostrum iter pellauerit egritudo tristitie nec dolemus vane glorie subtili suggestionem pulsati. nec de emissa tardius vel tepidius oratione deflemus. nec reputamus ad culpam cum psallentibus vel orantibus nobis. aliquid aliud quam ipsa oratio vel psalmus occurrerit. nec illud horremus quam multa que vel loqui vel agere coram hominibus pudet. non erubescimus vel ad horam de concipere quod diuino nouimus patere conspectui. nec ferri nos ullo credimus detrimento. cum derelicta memoria dei corpore cogitamus. ita ut no-

bis factis congrue salomonis illud appetitur eloquium. Ferierunt me sed non dolui etc. Ecce hi qui summam totius voluptatis et gaudij et beatitudinis sue in diuinarum ac spiritualium rerum tantum contemplatione constitunt. cum ab ea vel inuiti vel paululum uolentis cogitationibus abstrahuntur velut quodam in se sacrilegij genus presentis penitendum puniunt ultione. ac vilissimam creaturam ad quam sic detortus mentis intuitus creatori suo se protulisse lugentes. pene impietatis sibi crimen ascribunt. et quiddam ab illo uero lumine mentis aspectum retrahit execratur. fastidiunt ergo uniuersa in quibus mundus iste uersatur. Sed impossibile est ut non ad ea vel breui cogitationum rapiantur excessu. nullusque etiam nunc hominem excepto saluatore nostro naturalem purgationem mentis ita defixus semper in dei contemplatione continuit ut nunquam ab ea raptus mundane cuiusque rei delectatione peccaret. dicente scriptura. Sidera ipsa non sunt munda in conspectu eius. et inter factos eius nemo immutabilis. Cum ergo semetipsum quotidie sentiant facti terrene cogitationis pondere pregruatos ac illa mentis sublimitate decidere. et inuitos imo etiam nescientes in lege peccati mortisque traduci. habent profecto pro quibus ad deum iugiter in gemiscant. et in ueritate humiliati atque conpuncti. ad gratiam dei que impios iustificat conuolantes. cum apostolo prestantur. Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mentis huius etc. Et condelectantur quidem legi dei secundum interiore hominem. quod uisibilia uniuersa transcendentes conantur deo semper uniri sed uident aliam legem in membris suis. que repugnat legi mentis eorum etc. Vere enim lex peccati est quam humano generi per uicium induxit. quia maledicta terra in operibus tuis. Que terra pro ostendit agnitionem boni ac mali cogitationum spiritus cepit ac tribulos germinat. quarum aculeis. naturalia uirtutum semina profocantur. ne illud panem qui de celo descendit quique confortat cor hominis edere absque uultu nostri sudore possimus.

CCXVIII Qualiter hoc corpus mortis aggrauat animam.

Hoc ergo inuitabile corpus est mortis in quod perfecti quique qui gustauerunt quam suauis est dominus quotidie reuolunt. se tunc cum propheta quam malum sibi et amarum sit discedere a domino deo suo. Hoc est corpus mortis quod a celesti eos inuitu retrahat ad terrena deducit. quod psallentes eos atque orationi prostratos uel humanas effigies uel sermones uel negotia uel actus facit superfluos retractare. Hoc est corpus mortis quod uolentes deo iugiter inherere perfectionem tamen huius boni quia mortis corpus obstitit inuenire non possunt. Sed faciunt malum quod nolunt. id est. traducuntur mente etiam ad illa que ad perfectum uirtutum non pertinent. Idcirco quotidianis suis spiritibus facti omnes pro hac substantie sue fragilitate conpuncti. dum cogitationum uarietates et conscientie latebras perscrutant. suppliciter clamant. Non in tres in iudicium cum seruo tuo etc. Et illud. Quis gloriabitur castum se habere cor. Et ita infirmam hominum imperfectamque iustitiam. ac misericordie dei semper indigentem indignam esse sentiunt. ut unus ex his cuius iniquitates et peccata deus misso de altari ignito uerbi sui carbone purgauit. post illam mirificam contemplationem dei. post intuitum sublimem seraphim. et reuelationem sacramentorum celestium dicat. Ve michi quia uir pollutus labijs ego sum. Orans quoque non iniquorum tantum sed etiam

iusto et plebem generali supplicatione complectitur
dicens. Facti sumus ut imūdi omnes nos et Quis
quis itaq; anamartheron. i. peccatā nature ascri
bit humane. non inanib; verbis sed cōsciētie sue
nobiscū testimonio ac p̄batione cōfligat. et siqu i
dem ut nō dicam āplius vnā sinaxim sine vlla uer
bi uel facti uel cogitationis interpellatione se de
p̄benderit celebrasse. absq; peccato se esse p̄nūci
et. Proinde quia his omnibus ociosis ac supfluis
rebus velocem humane mentis excursū facemur
carere non posse. p̄ hoc utiq; cōsequēter sine pec
cato nos nō esse veraciter cōfitemur. Quāto enī
magis p̄fecerit mens hūana. et ad sinceriorē con
templationis peruenierit puritate; tanto se imū
diorem quasi per speculū sue puritatis inspiciet.
quia necesse est ut dum animus ad sublimiorē se
tendit inuicū. et maiora q̄ agit aspiciens concu
piscit. illa in quibus est ut inferiora semper ac vi
liora despiciat. Plura siquidem denotat sincerior
obtus. paritq; maiorem rep̄bensionis dolorem
irrephensibilis vita. et multiplicat gemitus atq;
suspiria emendatio morū et emulatio attenda uir
tutum. Nemo enim illo in quo p̄fecerit gradu po
test esse contentus. et quāto quis fuit mente pur
gator. tanto se sordidiorē videns magis humili
tatis q̄ elationis inueniet causas. Quātoq; p̄tina
cius ad sublimiora cōscenderit. tanto amplius p̄
uidet sibi supesse quo tendat. Deniq; qui carnem
suā crucifixerūt cum uicijs et cōcupiscentiis et q̄
bus vere crucifixus est mūdus. cum de cordibus
suis non solum radicatus uicia vniuersa conuulse
runt. Verū etiā cogitationes ac memoriā peccato
rū conentē excludere. nichilomin; tamen quotidie
fideliter p̄fitemē. ne vna quidē hora sine macula se
posse esse peccati. **CCXIX** **Q**uāto p̄tina
oportet quēq; a sacra cōmunionē se suberabē

Nec tamen ex eo debemus nos a domini
ca cōmunionē suspēdere quia nos agno
scimus peccatores. sed ad eam magis ac magis ē
p̄pter animi medicinā et purificationem spūs aui
de festmandū. Verūtamen ea hūilitate mentis ac
fide. ut indignos nos p̄ceptione tante gratie iudi
cantes. potius nostris remedia vulnerib; expeta
mus. Alioquin nec aīuersaria quidem digne p̄su
menda est cōmuniō. ut quidā faciūt qui in mona
steriis cōsistentes ita sacramentoz celestiu digni
tatem et sctificationem ac meritū metiuntur. ut
estimant ea non nisi factos et imaculatos debere
p̄sumere. et non potius ut factos mūdōsq; nos su
a p̄ticipatione p̄ficiant. Qui p̄fecto maiorem ar
rogantē p̄sūptionem quā sibi declinare videntē i
currūt. quia vel tunc cum ea p̄cipiūt dignos se e
ozum p̄ceptione diiudicant. Multo autem iustus
est ut cun hac cordis hūilitate qua credimus om
ni tempore et fatemur illa sacrosctāta mysteria nū
q̄ p̄ merito nos posse cōringere. singulis ea domi
nicis ob remediū nostraz egritudinū p̄sumamus
q̄ ut vana p̄suasione cordis elati vel post annum
dignos eozū p̄ticipatione nos esse credam;. Quā
p̄pter ut hec intelligere et fructuose tenere possi
mus misericordiam domini ut nos ad perficiēda
hec adiuuet attentū implorem;. que nequaquā ita
ut hūane cetera artes p̄cedente quadaz ratiōe uer
borū sed actū potius et expientia p̄eūte discūtur
queq; rursū nisi tam collatōnibus sp̄ritaliū viro
rū frequenter examinata fuerint et polita q̄ docu
mentis et quotidiana expientia solite ventilata.

aut aboleseunt incuria. aut ociosa obliuione d̄pe
unt. **CCXX** Collatio abrahā de omnimoda so
litudine appetenda. **U**Ex libro septimo.

Ultima collatō abrahā xp̄o fauē
te p̄ceditur. Ad quez impugnationem
cogitatōnū nostraz anxia confessione d̄
tulimus qua ad repetendam p̄uinciam n̄az aimi
estib; urgebamur. Hinc etenī nobis maxiam de
siderioz nascebat occasio. q̄ tanta religione atq;
p̄ierate parentens nostros p̄ditos recordabamur
ut eos nequaquā impedituros nostrū p̄positū p̄su
meremus. quodq; p̄fectū magis ex illorū essem;
assiduitate capturi nullaq; nos corporaliū rerum
solicitudine occupandos. illis affatim omē cū gau
dio p̄bitionem nostre necessitatis explentib;. In
super etiam spe manium gaudioz animū pasceba
mus. credentes fructū nos maximū p̄cepturos d̄
cōuersione multorum qui velut nostro essent ad
uiam salutis exemplo ac monitis dirigendi. Tum
p̄terea ip̄sorū loco; situs in quib; erat maiorib;
nostris autā possessio ipsaq; amenitas iocūda re
gionum ante oculos pingebatur. q̄ congrue soli
tudinis spaciis tenderetur. ita non solum delecta
re monachum possent secreta siluarum. sed etiam
maxima victus cūctis p̄bere cōpendia. Que om
nia seni cum secūdam fidem cōscientie nostre sup
pliciter panderemus. tacitus ille diuq; cūctat; at
q; ad extremum grauiter ingemiscens ita respon
dit. Nec dum nos desiderijs renūciasse mūdānis
nec mortificasse cōcupiscentias p̄stimas cogitatio
num uestrarū p̄didit infirmitas. Nā sicut desidi
am cordis uestri desiderioz uestrorū puagatō p̄
testatur. hanc p̄grinationem ac parentū absentia
q̄ mente potius suscipere debuistis carne tātum
modo sustinetis. Ideoq; uos illa ocii egritudine se
tio laborare que in p̄uerbijs ita notatur. In desid
rijs est omnis ociosus. Nā et nobis potuerāt hec
que cōmoroastis carnaliū cōmodo; non deesse
cōpendia. nisi nobis illa sentētia saluatoris occur
reret. qui non reliquerit siue oderit patres et m
zē. Potuimus etiā cellulas saltem nostras sup ni
li fluminis alueum collocantes aquā habere p̄fo
ribus. ne eam a quattuor milibus passū nostris
cogremur deferre cūcib;. nisi nos ad tolerācia;
laboris istius idēfessos beat; aplūs reddens hoc
iugiter animaret eloquio. vnūquisq; p̄piaz mer
cedem accipiet secundum suū laborem. Nec igno
ramus esse nōnulla etiā in regionibus nostris ame
na secerta in quibus pomoz copia. et oztorū gra
tia necessitati corporū expedirent. nisi impingēda
nobis illam exp̄bationem uereremur. quia r̄cepi
sti cōsolationem in vita tua. S; despectis illis oi
bus his tātum squaloribus delectamur. vniuersis
q; deliciis horrendam solitudinis istius p̄ferim;
uastitatem. Parū est enim renūciasse monachū se
mel. id est. in p̄mordio cōuersionis sue cōtempis
se p̄sentia. nisi quotidie eis renūciare perstiterit.
Idcirco ei qui de interioris hominis puritate soli
tudinem gerit. expetenda sunt ei loca que mētez
eius nulla ad culture distensionem ubertatis sue
fecunditate sollicitent. nec de cellule fixa statiōe p̄
turbent. Non enim cogitationū suaz tempestati
bus obuiare iugi sollicitudine ac perseuerati intē
tione didicerūt. qui sub diualib; quotidie operi
b; d̄sudātes. tota die s̄b aereis ianitate n̄ solū cor
pore. verū etiā mte puolitatē et cogitatōnes suas
cum mobilitate corpea passim i apta diffundunt

CXXI **Q**uod figendum sit et corpus in loco
et mens in deo.

Nec mirum si in cellula quis residens quasi
intra artificiosum claustrum cogitationibus
cogregatis. cum foras progrediatur anxietas
eum multitudine suffocetur. que de car
ceribus habitaculi cum homine prurientes. cotinu
o velut equi effrenes in diuersa puolitant. Cum ve
ro ad cellam propriam remeant. grauiore excitat sti
mulos ipsa inueterate licentie consuetudo. Hi ergo
qui necdum possunt vel nouerunt uoluntatem suam
instigationibus reluctari. cum accidia pectus in so
licitate uehementi impugnante intra cellam fuerint an
xiosi. si progrediendi sepius libertatem sibi remissa
distinctionis lege concesserint. acriorem aduersum
se pestem hoc ut putant remedio suscitabunt. sicut
gelidissime aque haustu vim internam febrium que
dam restringere posse se credunt. cum utique accen
di ex hoc estum illud costet potius quam sedari. Si quod
momentanea illam releuatione multo grauior con
sequitur afflictio. Quobrem ita omnis monachi
intentio in unum semper est defigenda. cuiusmodi quoque
cogitationum eius ortus atque circuitus ad ipsum. i. me
moriam dei strenue reuocandi. uelut si quis abscondis
cameram uolens in sublimi concludere. subtilissimi il
lius centri lineam iugiter circūducatur. ac secundum cer
tissimam normam omnem rotunditatis parilitatem et
structure colligat disciplinam. aliter indecora in cor
de suo atque indignam spiritus sancto domum cotinuat
que lapsuram imprudenter attollit. non glorificatio
beatifico habitatoris hospicio. sed ruina constru
ctionis sue lugubriter opprimendus. **CXXII**
Quedam facta perfectorum non sunt infirmis tra
benda in exemplum. **G**ermanus

Parentum uicinia quam nec uos nimium re
spiciatis cur tanto opere a nobis debeat
euitari. non satis claret. **A**braham
Nonnumquam mala ex bonis rebus sumi uide
tur exempla. nam si quis eadem agere non eodem
affectu atque proposito aut dissimili uirtute presumpsit
perfecto exinde laqueum deceptionis ac mortis incur
rit. unde alius eterne uite fructus acquiritur. Quod
puer dauid giganti illi in certamine operatur. haud
dubie protulisset. si fortissimis saulis armis fuisset in
dutus. et non tam prudenti discretionem congrua
adolefcentie sue armoque genera delegisset. Quam
mensuram uirtutum suarum considerare conuenit unumquem
que nostrum. Non enim quia bona est anachoretis.
uniuersis eam congruam comprobamus. Nec quia in
stitutionem cenobiorum uel curam fratrum sanctam ac
que laudabilem merito proficimur. idcirco ab unum
quis eam expetenda esse censemus. Proinde primus
regionis vestre atque huius inter se pensanda sunt
instituta. deinde vires hominum iugiter uel uirtutum ul
teriorum assiduitate collecte diuersa inuicem lace
trunt. Fieri etenim potest ut quod alterius ge
neris homini arduum atque impossibile est. hoc aliis in
sua consuetudo quodammodo uertit in naturam. Itaque
diligenter expedit utrum in illis corporibus ut fama
est regionibus. et uelut frigore nimie infidelitatis
obstrictis. hanc nuditatem sustinere possint. No
stris enim istam propositi fortitudine naturaliter
quodammodo inuidit sancte conuersionis aequitas
Quorum si constantie atque uirtuti pares uos esse cer
nitis. uicinia patrum fratrumque uestrorum similis fu
gere non debetis. Rimamini itaque nunc archana pe
ccatorum uestri. prudenterque coniicite. an tale etiam

uos iuxta parentes uestros distinctionem mentis
iugiter retentare possitis. Cumque uos in hac animi
mortificatione conformes eidem senseritis. tunc sci
tote pentum fratrumque uiciniam uobis quoque simili
ter noxiam non futuram. ut scilicet quibus in proximo
constitutus uelut mortuos uos esse credatis. ita ut
nec illos uestris fouere solacijs. nec uos illorum si
natis obsequio relaxari. **CXXIII** **Q**uod per
fectionem appetenti fugienda sunt parentum et a
micorum blandimenta.

Sane quis proposito nostro oberit. si illis
sumministratibus. uniuersa nos sollicitudi
ne pandi uictus penitus absoluti lectio
ni tantum et orationum operam dederimus.
Abraham Non mea contra hoc uobis sed beati
anthonij sententiam proferam. Nam cum ad illum qui
dam ueniens. anachoreticam disciplinam minime dice
ret admirandam. maioris pronuncians esse uirtutis si
ea que perfectionis sunt inter homines quispiam quam
in heremo positus exerceret. beatus anthonius ubi
nam ipse consisteret precitatus. Cumque ille se iuxta pa
rentes suos habitare dixisset. et eorum prohibitione ab
omni cura et sollicitudine diurni operis absolutum
lectioni tantum et orationi insistere. Rufus archo
ninus. Dic inquit fili. utrum in eorum damnis uel ad
uersis casibus contristeris pariter etiam modo sup
eorum prosperitate cogauderas. Ille utriusque rei se p
ticipem esse confessus est. Cui senex Noueris t. et
am inquit in futuro seculo in eorum sorte censendum
cum quibus in hac uita in lucris detrimenti uel con
fortio uel gaudeo uel merore cocuteris. Hec con
uersatio atque hic tepidissimus stat. non hoc solo
quo dixi te ferunt detrimere. Licet id nunc ipse non
sentias dicens quodammodo. ferierunt me sed non do
lui re. quam scilicet diebus singulis mentem tuam pro
casum uarietate mutantem indefinenter ad terrena
demergunt. uerum etiam quam fructu manu uarum et
iusta proprii laboris mercede defraudant. non permit
tentes te horum prohibitionem suffultum secundum beati
apostoli regulam quotidianum tibi uictum manibus propa
rare. Ideo cum etiam nobis penitus proidia non des
sent tamen hanc cunctis opibus protulimus nuditatem
et quotidiana corporis alimenta nostris malimus
suoque labore preparare quam secum parentum prohibitionem
fulciri. laboriosissime huic penurie illam quam pre
dicas ociosa scripturarum meditationem. atque infru
ctuosam lectionis instantiam postponentes. Noue
ris autem te etiam ex hoc non leuius quam illo quod su
pra diximus ferri detrimento. quia cum sis sani cor
poris ac robusti. stipe sustentaris aliena. que iuste
solis est debilibus attributa. secundum apostolum qui o
ciosus penitus interdicens opem largitatis aliene.
qui non operatur inquit nec manducet. His beatus
anthonius aduersus quendam usum uerbis. etiam nos
magisterij sui informauit exemplo ut pariter pro
ciouissima blandimenta. et omnium qui uictui neces
sariam sumministrat agapem. insuper etiam omnem a
mene habitaculis gratiam deuitem. **CXXIII**
Quod melius sit pauca merita cum securitate ac
quirere quam ad maiora lucra cum periculo aspirare
Nam quod alios quoque saluare uos posse con
fiditis. et spe maioris lucris ad reuifren
dam patriam festinatis. audite etiam su
per hoc quaedam abbatis macharij fabu
lam iocundissime atque aptissime figuratam. quam et il
le cuiusdam similibus desiderijs estuanti ingesserit.
Erat inquit in ciuitate quadam picissimus confor

qui denarijs trinis vnūquēq; detondens. necessa-
ria victui quotidie cōparabat. centūq; denarios
expleta omni corporis cura marsupio suo diebus
singulis inferebat. Sed audiuit i quadā lōge posi-
ta ciuitate. singulorū solidorū singulos homines tō-
fozi prebere mercedem. Itaq; sumens artis sue p-
tinis instrumenta. expensis in sūptu omnib; que
hic multo tempore collecta seruauerat. ad urbem
illam questuosissimā cum sūmo laboē puenit. Vbi
cum ea qua ingressus est die. secūdum hoc qd cō-
peāt ab vno quoq; mercedem sui operis ꝑcepisset
ad uesperum videns se grandēz solidorū numerū
cōquisisse. ad macellum letus intendit. et eas emp-
turus. Quas cum cepisset magno solidorū ꝑcio
compare. expensis in pexiguo victu vnūquis quos
acquisierat solidis. nec vnus quidem denari. ite-
lit lucrum. Cūq; itaq; acquisitionem suam singul-
diebus vidisset insūmi apud se recogitans. reuer-
tar inquit ad ciuitatem meam. illumq; repetam te-
nuissimum questū. Questuosior fuit michi ille nū-
mozum. q̄ iste solidorum imaginarius questū. ex
quo non solum nichil exuperat quod recondā. sed e-
tiam uix ipsa quotidiani uictus necessitas susten-
tatur. Idcirco nobis est rectius hunc solitudinis
huius tenuissimū fructum indurpta iugitate fer-
ctari. quem nulle seculares cure nulle mūdane di-
stensiones. nulla cenodoxie ac vanitatis abrodāt
elatio. nulle diurne solitudinis necessitates imi-
nuant. Melius est enim modicū iusto q̄ affectare
illa lucra maiora. que etiam si ꝑta fuerint questuo-
sissima cōuersione multozum necessitate tamē mū-
dane cōuersionis et quotidiane distensionis di-
minutionibus absūmūt. Melior nāq; est pugillus
vnus cū requie. q̄ duo pugilli cū labore et ꝑsūpti-
one spūs. Quibus illusionib; atq; dispendiis om-
nes admodū infirmos necesse est implicari. qui cū
etiam d̄ salute sua sint dubii. ipiq; adhuc magiste-
rio atq; institutione egeant aliena. ad cōuertēdos
alios ac regēdos dyabolicis illusionibus instigā-
tur. quiq; etiam si potuerint lucri aliquid ex quo-
rundam cōuersione cōquirere. impatiētia sua at-
q; inconditis moribus quidquid acquisierit ꝑfli-
gabūt. Illud quoq; eis eueniet. Qui mercedes cō-
gregat misit eas in sacculum ꝑusam. Et melior ē
vir ignobilitate seruans sibi. q̄ qui dignitatem si-
bi acquirit et indiget pane. **CCXXV De ra-
dicibus viciorum in anima.** **Germanus**

Satis agrue nobis his cōpatōib; dispu-
tatio tua illusionū nostrarū maifestauit
errores. quorū causas et curatiōes simi-
liter optamus agnoscere. et unde accide-
rit nobis ista deceptio. **Abraham.** Omnū uici-
orum vnus fons atq; ꝑncipium est. secūduz qua-
litate vero mēbri quod in anima fuerit viciatus
diuersa vocabula passionū corruptionūq; forē-
tur. Quod nōnūq; etiam morborū corpaliū ꝑbat
exemplo. Etenim cum arcē corporis. i. caput uis
noxii humoris obsiderit. cephalargie ꝑcreat passi-
onem. Cum vero aures oculos ue ꝑuaserit i ora-
gicum siue obtalmicū uertitur morbum. Cū se ad
articulos quosq; et ad manū sūma trāsfuderit.
articularis atq; cirogrica dicitur ualitudo. Cum
autem ad pedum ima defluerit. podogra nuncu-
patur. Totq; uocabulis vna atq; eade noxiū hu-
moris origo distinguitur. quot mēbrorum cepie
portiones. Eodemq; modo anime nostre ꝑubus
vniꝑcuiusq; viciū inesse credamus. Nam si ratio

bilem ei us ꝑtem viciōzū pestis in fecerit. cenodox-
ie. elationis. inuidie. supbie. ꝑsūptionis. cōtem-
ris. herefios vicia ꝑceabit. Si irascibilem vulne-
nerauit. furorem. impatientiam. tristitiam. accidi-
am. pusillanimitatem. crudelitatem. q; ꝑturiet. Si
cōcupiscibilem vulnerauit. castimargiam. fornicā-
tione. filargiriā. et desideria noxia terrenaq; ge-
nerabit. Et idcirco si fontem viciū huius uultis a-
gnoscere rationabilem mentis uestre portionē no-
ueritis esse corruptam. ex qua ꝑsūptōnum vel ce-
nodoxie solent vicia pullulare. dum non solū ad
ꝑfectionis iam puenisse fastigia. sed etiaz alios do-
cere posse uos credetis. et per elationem cenodox-
ie ac per uagationum uanitate raptamini. Quas
amputare absq; difficultate poteritis. siq; diffici-
le sit vnicuiq; uestrum saluare animaz suā. mentis
uestre contritōe discatis. et intimo cordis affectu
non modo longe uos ab illa docendi ꝑsūptōne sū-
motos. uerum etiam adhuc egere doctoris agno-
scatis auxilio. Adhibete ergo huic mēbro vel ꝑri-
anime uestre quā spēaliter diximus vulneratā. ue-
re humilitatis medelam. **CCXXVI Qd nō sit
fugienda ꝑentus hominū frequētia.** **Germanus**

Inter cetera illusionū errozq; nostrorū
genera. que nos ad desiderium patrie no-
stre flammauerant etiam hec uel maxima
exitio causa. q̄ interdum a fratrib; fre-
quentari iugi secreto ac diuturno silentio secūdū
desiderium nostrum nequaꝑ possumus inherere
per quod necesse est intercedi mēsurā quotidiane
continentie quā per castigationem corporis in-
ruptā perpetuo cupimus retentare. Qd nullatē
in nostra ꝑuincia credimus euenturū. in qua aut
nullum aut certe rarissimum ꝑfectionis huius uir-
rum inuenire possibile est. **Abraham.** Irrationabi-
lis atq; incōsiderate districtio. imo potius sū-
mi reponis iudiciuz. nequaꝑ ab hominib; frequē-
tari. Qui enim in hac quā arripuit uia nimirū tar-
dis passibus graditur. equū est ad eum non dicat
factōzū sed nec hominū quidem uellus adueniat.
Vos autem si deum qui vtiq; caritas est pleno spi-
ritu. seruore sectamini. ad quelibet loca maccessi-
bilia fugeritis. necesse est ea ab hominib; frequē-
tari. q̄ntoq; uos ꝑꝑozes deo amois diuini ardor
effecerit. tanto ad uos maior sanctorum fratrum
cōfluet multitudo. Nō enim potest ciuitas absco-
di sup montem posita. quia diligētes me iquit do-
minus glorificabo. Verūcamen nosse debetis hāc
esse subtilissimam inimici foueam in quā miserabi-
les et incautos quosq; ꝑcipitat. ut duz maiora eis
ꝑmittit necessaria. quotidiani fructus emolimē-
ta surripiat. obstrusiores scz ac vastiores solitu-
dines expeti dōbē ꝑsuadēs. easq; uelut miris ameni-
tatibus confitas in eozū corde pingens. **CCXXVII De austeritate interdum aliqua
tenus relaxanda.**

Illa quoq; remissionis atq; humanitatis
intercapedo gratissima. q̄ nōnunq; ꝑ
aduentu fratrum interuenire consueuit.
licet molesta uobis ac fugienda uideat.
tamen q̄ sit utilis ac salubris tam corpori q̄ spūi
uestro. paucis patienter attendite. Sepe accidit
non dicam nouiciis et infirmis sed etiam expimen-
tissimis atq; ꝑfectis. ut nisi mētis eozum directō
atq; censura quibusdam mollita fueit uicissitudi-
num laxamentis. aut in tepozem spiritus aut cer-
te imperniciosam corporis ualitudinem collabāt.

Et idcirco a prudentibus atque perfectis cum inter
cesserit fratrum crebra etiam visitatio non solum
toleranda patienter sed etiam gratanter est ample-
ctenda. Primum quod puocat nos audius semper so-
licitudinis desiderare secreta nam quodammodo cur-
sum nostrum dum interpolare creditur infatigabile
iugemque conseruat qui si nullo obice iterum tar-
retur usque ad finem contendere indefessa permacita-
te non possit. Deinde cum necessitatem reficien-
di corpusculi cum fructu humanitatis inuolget
maiora nobis conferat lucra cum iocundissimo corpo-
ris laxamento quod illa sine que per abstinentie fati-
gationem fuerat acquirenda. Super qua re apertissi-
mam copationem antiqua narratione vulgariter breui-
ter vobis indicabo fertur beatissimus iohannes es-
uangelista cum predicem manibus molliter demulce-
ret quendam ad se habitu uenatozio uenientem sibi
to conspexisse Qui miratus quod uir tante opinionis
ac fame ad tam parua et humilia se oblectamēta
summitteret tu ne es inquit ille iohannes cui? fa-
ma insignis atque celeberrima me quoque summo desi-
derio tue agnitionis illexit. Cur ergo oblectamē-
mentis tam vilibus occuparis. Cui beatus iohan-
nes. Quid est quod manu gestas. At ille. Arcus
ait. Et cur eum non inquit tentum semper circum-
fers. Cui respondit Non oportet ne iugi curamie
rigoris fortitudo laxata mollescat atque deprecat-
et cum optuerit ut fortiora in aliquid feram specula
dirigentur rigore per nimietatem continue inten-
tionis amisso violentior ictus non possit emitti.
Nec nostri inquit beatus iohannes animi te offēdat
o iuuenis tam parua hec breuisque laxatio qui nisi
remissione quadam rigorem intentionis sue inter-
dum releuet ac relaxet irremisso rigore lentescens
virtuti spiritus cum necessitas possit obsecundare non
poterit. **CCXXVIII** De suauis iugo christi
et eius exasperatione. **Germanus**

Quoniam nobis illusionum cūctarū rime-
dia contulisti et dyabolice quibus quare
bamur insidie per doctrinā tuam domi-
no donante detecte sunt hoc quoque no-
bis precamur edisseri quod in euangelio dicitur Iugum
meum suauis est et onus meum leue. Quippe cum
apostolus dicat omnes qui uolūt pie uiuere in christo per
secutionem patienter. **Abraham**. Verissimā dñi
esse sententiam experientie ipsius facile probabimus
documento si perfectōnis uiam legitime fuerim?
aggressi. Quid enim gūe poterit esse quod durū ei quod
uera humilitate fūdatus in omnibus que fuerint
sibi irrogate letatur iniuriis dicens cōplacere mi-
chi in infirmitatibus. Quo familiaris rei cruciabi-
tur damno qui perfecta nuditate gloriosus. mū-
di facultates omnesque concupiscentias arbitrat
ut stercoza qui omnia que ab aliis auferrī possūt
sua non esse cognoscit. Cuius inopie necessitate fu-
gabitur qui cum apostolo gloriatur in ieiuniis multis
in fame et siti in frigore et nuditate. Quis labor quod
ue tam arduū senioris preceptum tranquillitatem per-
turbat eius poterit perturbare qui omnibus que
sibi fuerint imperata non solum patienter sed etiam
am gratanter occurrit dicens et ipse. Non sicut ego
uolo sed sicut tu. Ut autem nobis econtrario
iugum christi nec leue nec suauis uideatur cōtumacie
nostre est ascribendum qui diffidentia atque incre-
dulitate deieci contra illius cōsiliū qui ait. Si
uis perfectus esse uade uende omnia tua et sequere
me. incepta pueritate pugnamus terrenarū scilicet

facultatum materias retentantes. Quarū cum ne-
xibus animum nostrū dyabolus teneat illigatum
quidquid super est nisi ut cum uoluerit nos a spūa
libus gaudiis separe earūdem immitutione ac pu-
tatione mestificet. secularium curarū flagris semper
excruciet ex nobismetipsis quo dilaceramur excul-
pens. Ipse enim nobis tormento sunt quibus uti-
mur uoluptates et oblectamenta huius carnis at-
que deliciae carnificum uice in suū retorquentur auto-
rem. Nos inquit non esse manifestum est qui semi-
tas domini rectas ac leues prorsus ac duris desideri-
orum cātibus exaspamus qui uiam regiā apostolicis
ac prophetis silicibus cōmunicā factorūque omnium
atque ipsius domini uestigiis cōplanatam amentissi-
me deserentes. deuia queque ac dumosa sectamur
et presentium oblectationum illecebris obcecati per
obscuros impeditosque uiciorum anfractus laceā-
tis cruribus et disrupta nuptiali ueste reptamus
non modo acutissimis ueprum aculeis cōfringen-
di sed etiam uirulentorum serpentiū uel scorpio-
num illic latantium ictibus uulnerandi. Oblit-
us est inquit me populus meus frustra libantes et in-
pingentes in uitis suis in semitis seculi ut ambula-
rent per eas itimere non trito uice eorum secundum
sententiam salomonis sūt strate spiritus et ecclesiā-
tes hoc exprimens labor inquit stultoꝝ affligit eos
Et reuera si cōpare uolueris splendorem uirgini-
tatis florem et suauem olentem castimonie puritatem
terris ac fetidis libidinis uolubris quietez
securitatemque monachoꝝ piculis et erūnis quibus
mūdi huius homines implicant. paupertatis nostre re-
quiem edacibus diuitum tristitiam ac paupilibus
curis in quibus non absque summo uite periculo die-
bus ac noctibus cōsumuntur. suauissimū iugū christi
onusque leuissimum facillime cōprobabis.

CCXXIX De centuplo perfectōꝝ in hac uita
Proinde etiam illa retributio primioꝝ que
perfecte renūciantibus in hac uita centu-
plum dominus reppromittit. uerissime eodez
sensu suscipitur. Multo credibilius est eū
scilicet qui aliquid seculariū uel affectuū uel bo-
norū christo suadente cōtemserit a fratribus atque cō-
sorcibus propositi sui qui ei spūali glutino colligant
centuplo gratiorem etiam in hac uita recipere cari-
tatem. Hanc siquidem quā societas copule seu psan-
guinitatis necessitudo cōiungit satis breuē esse constat
ac fragilem. Monachi soli perpetuam cōiūctōnis re-
tinent unitatem atque indiscrete possident uniuersa
quae omnia sua esse que fratrum omnia fratruz
credunt esse que sua sunt. Ergo istam centupli retri-
butionem in magnitudine meriti et in discretione
tam incomperabilis caritatis noueritis expressā. Si
autem pro ire turbatione iugem patientie lenitatez
pro labore solitu dimis securitatis quietem pro infru-
ctuosa seculi huius penali que tristitia salutaris est
cie fructu pro uanitate leticie temporalis gaudiū
spūalis appenderis ubertatem retributionē in horū
affectuū cōm utatione centuplā puidet. Et si uni-
uscuiusque uicij breui ac lubrico uoluptati derariarū
uirtutum merita cōferant. centuplo hec esse meli-
ora multiplicata iocūditas approbabit. Centuplam
namque fratrum parentū ue recipiet quāritatez quis
quis patris unius uel matris seu filii pro christi noie
caritate cōtempta in omnium qui christo deseruūt di-
lectionem sincerissimā transiit. Multiplicata etiam
domoꝝ atque agrorum possessione ditabitur quis
quis una domo pro christi dilectione reiecta innumera

monasteriorū habitacula tan p̄ ppria possidebit. in quacūq; orbis parte uelut in sue domus iure succedens. Quomodo enim nō centuplū sed plus q̄ cētuplū. r̄cipit qui. x. vel. xx. suozū ministeria iuita v̄l coacticia d̄relinquēs. tot īgenozū ac nobilūm spontaneo fulcitur obsequio. Sed hoc s̄ c̄tō ministerio merito ac fiducialiter p̄fruūtur. q̄ prius in seruitutez fraternitatis seipos suaq; omnia voluntaria deuotione subdiderint. Quisquis autem hec humilitate sincera cōsorzibus suis āte non detulerit. quomodo deferri sibi ab aliis patiēter admittit. cum grauari se eozū obsequiis mel ligat potius q̄ foueri. **CXXX** De p̄secutionibus adiūctis et de fine sermonis.

Hec tamen omnia non cum remissa securitate. nec cū meriti oblectatione p̄cipiet. sed secūdum uerbum domini cū p̄secuti onib; id est. cū p̄suris seculi huius ac sūmis angozibus passionum. Regnum enim celozū non delides. non remissi. non delicati. non teneri sed uiolenti diripiūt. qui non aliis sed uolūtatib; suis p̄claram inferunt uolentiam. Qui d̄reptōne laudabili omni se p̄sentū rerū uoluptate fraudātes. p̄ huiusmodi rapinam regnum celozū uolēter inuadūt. Et idcirco saluator ut nobis ap̄putan darum uolūtatum nostraz formā traderet. nō ueni inquit facere uolūtatem meā sed uolūtatem eius qui misit me. Quā uirtutem illi specialiter exercent. qui in cenobis cōmorantes senioris regū tur imperio. qui nichil omnino arbitrio suo agūt. sed uolūtas eozū ex uolūtate pendet abbatū. Postremo ut iam disputationis hui; sermo claudat. nonne obsecro in hoc centuplā gratiam euidentis sime qui fideliter xp̄o deseruiūt cōsequūtur. duz p̄ nomine eius a sūmis p̄ncipibus honozant. ac licet ipsi hūanam gloriā non requirant. uenerā biles tamen etiam in p̄secutionum āgustis iudicibus cūctis ac potestatib; fiunt. quozū uilitas etiam mediocribus forsitan despicabilis esse potuisset uel p̄ obscuritate natalium. uel p̄ cōditōne ser uili si in seculari cōuersatione mansissent. Pro xp̄i autē militia nobilitatis nemo status calūniā omo uere. nemo obscuritatez generis audebit opponē. Quinpoti; illis ipis uilissime cōditōnis oppozitis quibus confundi et debonestari solent ceteri. ipsi famuli gloriozior nobilitantur. Tali beatus abrahā sermone de illusionis nostre uel origine uel medela differuit. atq; oculis quodāmodo nostris cogitationum quas dyabolus autor ingesserat p̄ palauit insidias. nosq; ad desiderium nostre mortificationis accendit. quo etiā multos licet incom pto hec omnia s̄mōe digesta sint credi; iſlamādos

Continentia et capitula. xxj. libri.

Uicimus p̄m; liber cōtinet histo riam. lxxviii. annoz p̄ tempora. v. i p̄toz. s. ab ipio theodosij iunio ris usq; ad finē ipii zenonis. et inē hec floēs quozūdā catholicoz. s. petri. rauennatis. et pape leonis.

psperi quoq; et fulgentii. Habet autē capla. cxj.

De imperio theodosij iunioris quo solus imperauit .i.

De impio eiusdē theodosij cum ualentino ano. .ij.
De quibusdam euentib; illius tempozis .iii.
De origine et priori statu sancti germani antio do reni .iiii.

De ordiatōne eiusdē et obitu sancti amatoris. v.
De uita eiusdē sancti amatoris episcopi .vi.
De austeritate uite sancti germani .vii.
De primo transitu eiusdē in britāniam et de san cta genouefa uirgine. .viii.
De egritudine sancti germani et eius pugna con tra saxones .ix.
De secunda p̄fectōne eiusdē in britāniam et di scipulo suscitato. .x.
De rege britannie ab eodem expulso et subulco substituto. .xi.
De sancto cassiano augustudunēsi qui respōdit ei de tumulo. .xii.
De latrone eius diuinitus irretito. et duobus au reis compensatis. .xiii.
De opib; pietatis ei; et asini sui suscitatoe .xiiii.
De transitu et exequiis eiusdē. .xv.
De sancto lupo trecensi. .xvi.
De uita sancti mamertini abbatū. .xvii.
De sancto mariano monacho .xviii.
Adhuc d̄ miraculis et trāsitu eiusdē .xix.
De sanctis episcopis eucherio lugouensi et hy lario arelatensi. .xx.
De sancto honozato arelatensi episcopo et eius p̄ morozis. .xxi.
De uita eius mōastica et ep̄atu eiusdē. .xxii.
De sancto patricio hibernozum episcopo .xxiii.
De baculo hiesu sibi dato et purgatoio sibi ostē so. .xxiiii.
De patronio bononiensi et scriptis eius. .xxv.
De ceteris eiusdē tempozis doctozibus et scri ptozibus. .xxvi.
De quibusdam illius tempozis accidētib; .xxvii.
De obitu sancti augustini yponensi ep̄i. .xxviii.
De sancto leone papa sermologo et de scriptis eius. .xxix.
De quibusdam incidentibus illius tempozis et d̄ merlino et eius p̄phetia. .xxx.
De p̄secutione wandalozum in africa et. .vii. dor mientibus. .xxxi.
De resurrectione p̄dictozum vii. fratrum et d̄ stupefactione malchi. .xxxii.
Qualiter eozum resurrectione diuulgata rursus obdormierunt. .xxxiii.
De quibusdam euentibus et obitu theodosij et codice eiusdē. .xxxiiii.
De ipio marciāni et uelilio calcedonēsi .xxxv.
De p̄secutione hunozum in gallia et ex pugna tione eozum. .xxxvi.
De sancto nichasio reuensi et eius sorore euzo pia. .xxxvii.
De martirio utriusq;. .xxxviii.
Iterū de p̄secutione hunozū in gallia et de mira culo trinitatis in unitate. .xxxix.
De sancta uirgine ursula cum sociabus suis und̄ cim milibus. .xl.
Qualiter romani nauigantes a papa ciriaco susce pti sunt. .xli.
Qualiter idēz papa multiq; alii magnates eis ad iuncti sunt. .xlii.
De martirio totius p̄dicte multitudinis apud coloniam. .xliiii.
De quibusdam earū miraculis post trāsitu .xliiii.
De p̄secutione hunozum in ytalia et de morte attilie regis et sepulcro sancti seruacii. .xlv.
De sancta genouefa uirgine et eius infantia. et qua liter urbem p̄si; liberauit ab hunis. .xlvi.